

T.C.
Mersin Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı

**MERSİN ÜNİVERSİTESİ ÖğRENCİLERİNİN ROMANTİK İLİŞKİLERE
YÖNELİK İNANÇLARININ CİNSİYET, SINIF DÜZEYİ VE ROMANTİK İLİŞKİ
YAŞAMA DURUMU DEğİŞKENLERİNE GÖRE İNCELENMESİ**

Müzeyyen KÜÇÜKARSLAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mersin, 2011

**T.C.
Mersin Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı**

**MERSİN ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNİN ROMANTİK İLİŞKİLERE
YÖNELİK İNANÇLARININ CİNSİYET, SINIF DÜZEYİ VE ROMANTİK İLİŞKİ
YAŞAMA DURUMU DEĞİŞKENLERİNE GÖRE İNCELENMESİ**

Müzeyyen KÜÇÜKARSLAN

**Danışman
Yrd. Doç. Dr. Cem Ali GİZİR**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mersin, 2011

Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne,

Müzeyyen KÜÇÜKARSLAN tarafından hazırlanan "Mersin Üniversitesi Öğrencilerinin Romantik İlişkilere Yönelik İnançlarının Cinsiyet, Sınıf Düzeyi ve Romantik İlişki Yaşama Durumu Değişkenlerine Göre İncelenmesi" başlıklı bu çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başarılı

Başarısız

Başkan Yrd. Doç. Dr. Cem Ali GİZİR

Yrd. Doç. Dr. Zülal ERKAN

Üye

Yrd. Doç. Dr. Gülşah İMER

Üye

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylıyorum.

12/08/2011

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesinde beni destekleyen, motive eden, bireysel gelişimime katkı sağlayan ve yüksek lisans eğitimime başladığım günden bu yana her konuda bana yardımcı olan tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Cem Ali GİZİR'e değerli katkılarından dolayı çok teşekkür ederim.

Bununla birlikte, çalışmama geri bildirimleriyle büyük katkı sağlayan tez izleme komitesinin değerli üyeleri Yrd. Doç. Dr. Zülal ERKAN ve Yrd. Doç. Dr. Gülriz İMER hocalarıma teşekkür ederim.

Tez sürecinde yaşadığım sıkıntılı dönemlerde yanımda olan, keyifli sohbetleriyle beni rahatlatan ve beni hep destekleyen çalışma arkadaşlarım Uzm. Seda SEVİNÇ ve K. Büşra YEŞİLÇİMEN'e yürekten teşekkür ederim.

Aynı zamanda, beni sabırla dinleyen, her fırsatta beni cesaretlendiren ve her zaman yanımda olan sevgili teyzem Filiz ERTEKİN'e ve arkadaşım Ömer TAŞKIRAN'a çok teşekkür ederim. Son olarak, araştırmam için gerekli verilere ulaşmamı sağlayan, zamanlarını ayırarak bu çalışmaya katkıda bulunan değerli katılımcılara, veri toplama sürecinde yardımlarını esirgemeyen değerli öğretim elemanlarına ve her zaman sevgi ve desteklerini eksik etmeyen aileme de teşekkür ederim.

Müzeyyen KÜÇÜKARSLAN

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, Mersin Üniversitesi öğrencilerinin romantik ilişkilere yönelik inançlarının cinsiyet, öğrenim gördükleri sınıf düzeyi ve romantik ilişki yaşama durumu değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemektir.

Araştırmanın örneklemini, 2010-2011 eğitim-öğretim yılında Mersin Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan 957 (559 kız, 398 erkek) lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Bu çalışmada, "Kişisel Bilgi Formu" ile Türkçe'ye uyarlaması yapılan "Romantik İnançlar Ölçeği" (Sprecher ve Metts, 1989) olmak üzere 2 ölçme aracı kullanılmıştır. Araştırma verileri t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) teknikleri kullanılarak analiz edilmiştir.

Araştırma bulgularına göre, üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilere yönelik inançları, cinsiyet, sınıf düzeyi ve romantik ilişki yaşama durumuna göre farklılık göstermiştir. Bulgular cinsiyet açısından ele alındığında, erkek öğrencilerin kızlara oranla romantik ilişkilere yönelik inançlar arasında yer alan *aşk bir yol bulur* ile *ilk görüşte aşk* inançlarına daha yüksek düzeyde sahip oldukları görülmüştür. Sınıf düzeyi dikkate alındığında ise, birinci ve ikinci sınıf öğrencilerinin *ilk ve tek* ile *idealleştirme* inançlarının dördüncü sınıf öğrencilerine oranla daha yüksek düzeyde olduğu gözlenmiştir. Son olarak, romantik ilişki yaşama durumu açısından incelendiğinde, *daha önce yaşamayıp, şimdi romantik bir ilişki yaşayan* öğrencilerin *aşk bir yol bulur*, *ilk ve tek* ile *idealleştirme* inançlarının diğer gruplardaki öğrencilere göre daha yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Romantik İlişki, Romantik İlişki İnançları, Rasyonel Olmayan İnançlar, Üniversite Öğrencileri.

ABSTRACT

The purpose of the present study is to compare the romantic relationship beliefs of the Mersin University students in terms of gender, grade level and whether they have experienced romantic relationships or not.

The sample consisted of 957 (559 female, 398 male) undergraduate students enrolled in four faculty of Mersin University during 2010-2011 academic year. Two instruments, namely, "Demographic Data Form" and "Romantic Beliefs Scale" (Sprecher ve Metts, 1989) adapted to Turkish were used in the present study. One way analysis of variance (ANOVA) and t-test were used to analyze the data.

Results of the study revealed that university students' beliefs about romantic relationships differed significantly in terms of gender, grade level and whether they have experienced romantic relationships or not. Specifically, males were significantly more likely to have beliefs about *love finds a way* and *love at first sight* than females. When grade level considered, it was observed that freshman and sophomore students have *one and only* and *idealization* beliefs more than the senior students. Lastly, when students' romantic relationship experiences were taken into consideration, it was found that the students *who have not experienced romantic relationship before, but have been experiencing it now* were significantly more likely to have beliefs on *love finds a way*, *one and only* and *idealization* than the other three groups of students.

Keywords: Romantic Relationship, Romantic Relationship Beliefs, Irrational Beliefs, University Students.

İÇİNDEKİLER	Sayfa No
ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTARCT.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLolar LİSTESİ.....	viii
EKLER LİSTESİ.....	ix
GİRİŞ.....	1
I. BÖLÜM KURAMSAL ÇERÇEVE.....	4
I.1. Romantik İlişki.....	4
I.1.1. Romantik İlişkilerin Gelişimi.....	8
I.1.2. Romantik İlişkilerin Önemi.....	10
I.2. Romantik İlişkilere Yönelik İnançlar.....	14
I.2.1. Romantik İdeoloji.....	18
I.2.2. İşlevsel ve İşlevsel Olmayan Romantik İlişki İnançları.....	20
I.2.3. İlişkisel Bellek Yapıları.....	23
I.2.3.1. Şemalar.....	25
I.2.3.2. Sahneler.....	26
I.2.3.3. Senaryolar.....	27
I.3. İlişki İnançlarının Kuramsal Temelleri.....	28
I.3.1. Akılcı Duygusal Davranışçı Yaklaşım.....	29
I.3.2. Bilişsel Davranışçı Yaklaşım.....	32

I.4. Romantik İlişkilere Yönelik İnançlarda Cinsiyet Farklılıkları.....	35
I.5. Romantik İlişki İnançlarına Yönelik Gerçekleştirilen Araştırmalar.....	41
I.6. Romantik İlişki İnançlarına Yönelik Türkiye’de Gerçekleştirilen Araştırmalar.....	48
I.7. Araştırmanın Amacı.....	50
I.8. Araştırma Soruları.....	50
I.9. Araştırmanın Önemi.....	51
I.10. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	54
I.11. Tanımlar.....	55
II. BÖLÜM YÖNTEM.....	57
II.1. Araştırmanın Yöntemi.....	57
II.2. Evren ve Örneklem.....	57
II.3. Veri Toplama Araçları.....	59
II.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	59
II.3.2. Romantik İnançlar Ölçeği.....	60
II.3.2.1. RIÖ’nün Türkçe’ye Uyarlanması.....	61
II.3.2.2. RIÖ’nün Faktör Yapılarının İncelenmesi.....	62
II.3.2.2.1. Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları.....	62
II.3.2.2.2. Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları.....	64
II.3.2.3. RIÖ’nün Güvenirliğin İncelenmesi.....	68
II.4. Veri Toplama Aracının Uygulanması.....	68
II.5. Verilerin Analizi.....	69

III. BÖLÜM BULGULAR.....	70
III.1. Değişkenler Arası İlişkiler ve Betimleyici İstatistikler.....	70
III.2. Mersin Üniversitesi Öğrencilerinin Romantik İlişkilere Yönelik İnançlarının Cinsiyete Göre İncelenmesine İlişkin Analiz Bulguları.....	71
III.3. Mersin Üniversitesi Öğrencilerinin Romantik İlişkilere Yönelik İnançlarının Öğrenim Gördükleri Sınıf Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Analiz Bulguları.....	74
III.4. Mersin Üniversitesi Öğrencilerinin Romantik İlişkilere Yönelik İnançlarının Romantik İlişki Yaşama Durumuna Göre İncelenmesine İlişkin Analiz Bulguları.....	77
IV. BÖLÜM TARTIŞMA VE YORUM.....	82
IV.1. Mersin Üniversitesi Öğrencilerinin Romantik İlişkilere Yönelik İnançlarının Cinsiyete Göre İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu.....	82
IV.2. Mersin Üniversitesi Öğrencilerinin Romantik İlişkilere Yönelik İnançlarının Öğrenim Gördükleri Sınıf Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu.....	86
IV.3. Mersin Üniversitesi Öğrencilerinin Romantik İlişkilere Yönelik İnançlarının Romantik İlişki Yaşayıp Yaşamama Durumuna Göre İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu	89

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	94
KAYNAKÇA.....	100
EKLER	

TABLOLAR LİSTESİ

	Sayfa No
Tablo 1. Örneklem, Bölüm, Sınıf Düzeyi ve Cinsiyete Göre Dağılımı.....	58
Tablo 2. RİÖ'deki Maddelerin Faktör Yükleri ve Madde-Toplam Korelasyonları.....	63
Tablo 3. RİÖ Maddelerinin Standardize Edilmiş Lambda, t ve R ² Değerleri.....	67
Tablo 4. Bağımlı Değişkenlerin Aritmetik Ortalamaları, Standart Sapmaları ile Değişkenler Arasındaki İlişkileri Gösteren Korelasyon Matrisi ve Betimleyici İstatistikler.....	71
Tablo 5. Cinsiyet ve Romantik İlişki İnançları Temelinde Kovaryans Eşitliği Test Sonuçları	71
Tablo 6. Cinsiyet ve Romantik İlişki İnançları Temelinde Levene Testi Sonuçları.....	72
Tablo 7. Cinsiyete Göre Romantik İlişkilere Yönelik İnançların t-testi Sonuçları.....	73
Tablo 8. Sınıf Düzeyi ve Romantik İlişki İnançları Temelinde Kovaryans Eşitliği Test Sonuçları	74
Tablo 9. Sınıf Düzeyi ve Romantik İlişki İnançları Temelinde Levene Testi Sonuçları.....	75
Tablo 10. Sınıf Düzeyine Göre Romantik İlişkilere Yönelik İnançların ANOVA Sonuçları.....	75
Tablo 11. Romantik İlişki Yaşama Durumu ve Romantik İlişki İnançları Temelinde Kovaryans Eşitliği Test Sonuçları	77
Tablo 12. Romantik İlişki Yaşama Durumu ve Romantik İlişki İnançları Temelinde Levene Testi Sonuçları	78
Tablo 13. Romantik İlişki Yaşama Durumuna Göre ANOVA Sonuçları.....	79
Tablo 14. Romantik İlişki Yaşama Durumuna Göre Öğrencilerin Romantik İlişki İnanç Puan Ortalamaları.....	79

EKLER LİSTESİ

Ek 1. Uygulama İzin Belgesi

Ek 2. Kişisel Bilgi Formu

Ek 3. Romantik İnançlar Ölçeği

GİRİŞ

Birçok bireyin yaşamında mutlu olmasının ve kendini güvende hissetmesinin en önemli kaynaklarından biri, başarılı yakın ilişkiler kurabilmesidir. Sternberg'e (1986) göre yakınlık, karşılıklı anlayış ve iletişim içinde duygusal açıdan sevilen kişiye bağlı olmayı içermektedir. Kurulan yakın ilişkilerin niteliği, bireylerin kişisel ve sosyal uyumlarını etkilemekle beraber bilişsel gelişimlerini desteklemekte, öz saygı ve başarılarını artırmaktadır. Aynı zamanda yakın ilişkiler, bireylerin gelişimsel görevlerinin başarıyla tamamlanmasında, arkadaşlıkların pekiştirilmesinde ve mutlu bir evliliğin oluşmasında tamamlayıcı bir role sahip olmaktadır.

Yakın ilişkiler kurma gereksiniminin yoğunlaştığı üniversite yılları, öğrenciler açısından oldukça stres verici bir yaşantı sürecidir. Bu süreçte, üniversite öğrencileri yakın ilişkilere yönelik çeşitli zorluklarla baş etmeye çalışmaktadırlar. Üniversite öğrenimi sürecinde yaşanan en önemli zorluklardan birisi de, üniversitenin sağladığı sosyal yaşama uyum sağlamaktır. Sosyal uyum, sosyal etkinliklere katılım düzeyi ile belirlenmekte, kurulan yakın ilişkilerle desteklenmekte ve yeni sosyal etkileşimlere girmeyi temel almaktadır (Hamamcı ve Esen-Çoban, 2010).

Dolayısıyla, üniversiteye uyum sürecinin hızlanması ve gelişimsel dönemler arasında sağlıklı ve olumlu geçişler sağlanması açısından yakın ilişkilerin önemi oldukça büyüktür (Ponzetti ve Cate, 1988; Mosher ve Danoff-Burg, 2007; Moss ve Schwebel, 1993). Bu nedenle, yakın ilişkiler kapsamında ele alınan romantik ilişkiler de, üniversite öğrencilerinin psiko-sosyal gelişimlerinde oldukça etkili olmaktadır.

Romantik ilişkiler, kadın ve erkek arasında gelişen tutku, bağlılık ve yakınlığın bileşiminden oluşan bir ilişki olarak betimlenmektedir (Sternberg, 1986). Romantik ilişkiler, bir yandan bireylerin kimlik ve kişilik gelişimleri ile akran ve aile ilişkileri, diğer yandan ise akademik, sosyal ve duygusal gelişimleri üzerinde önemli bir etki oluşturmaktadır. Özellikle geç ergenlik ve genç yetişkinlik döneminde yaşanan romantik ilişkiler, gençlerin yetişkin rollerini geliştirme sürecinde olmalarından dolayı ayrı bir öneme sahiptir. Dolayısıyla, yetişkinliğe geçişin yaşandığı, bilişsel, sosyal ve duygusal değişimlerin meydana geldiği geç ergenlik dönemini kapsayan üniversite öğrenimi sürecinde yaşanan romantik ilişkiler, belirtildiği üzere öğrencilerin psiko-sosyal gelişimlerinde önemli bir rol oynamaktadırlar (Sarı, 2008).

Bununla birlikte, üniversite yıllarında kurulan romantik ilişkiler yetişkinlik döneminde kurulacak yakın ilişkilerin niteliğini ve bireyin evlilik sürecinde eş seçimini belirlemektedir (Furman, 2002). Nitekim, üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilere yönelik algı ve beklentileri, onlara ilişkiyel bir bakış açısı sağlamaktadır. Bu algı ve beklentiler temelinde romantik ilişki sürecini belirleyen en önemli boyut ise romantik ilişki inançları olmaktadır. Özellikle işlevsel olmayan romantik ilişki inançları, ilişkiden alınan doyum, bağlılık ve güven üzerinde oldukça önemli bir etkiye sahiptirler (Epstein ve Eidelson, 1982). Bu nedenle, bireylerin sahip oldukları romantik ilişki inançlarının belirlenmesi, onların öznel romantik ilişkilerine yönelik açık ve bilinçli olarak ifade ettikleri beklentilerinin ve sosyal davranışlarının anlaşılmasını büyük ölçüde kolaylaştırmaktadır (Miga, Hare, Allen ve Manning, 2010).

Sonuç olarak, bireylerin sahip oldukları işlevsel ya da işlevsel olmayan romantik ilişki inançlarının belirlenmesi, özellikle romantik ilişkilerde zorluklar yaşayan bireylerin duygu, düşünce ve davranışlarının anlaşılmasına önemli oranda destek sağlayacaktır. Bununla birlikte, üniversite öğrencilerinin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezleri'ne en önemli başvurma nedenlerinden birinin bu öğrencilerin romantik ilişkilerde yaşadıkları zorluklar olduğu belirtilmektedir (Creasey ve Ladd, 2004). Dolayısıyla, üniversite öğrencilerinin deneyimledikleri romantik ilişkilere yönelik temel inançların belirlenmesi ile bu öğrencilere yönelik çeşitli önleyici ve gelişimsel etkinliklerin geliştirilmesine önemli bir bakış açısı sağlanacağı öngörülmektedir.

Bu bakış açısıyla bu araştırmada, üniversite öğrencilerinin sahip oldukları bazı temel romantik ilişki inançları cinsiyet, sınıf düzeyi ve romantik ilişki yaşama durumu değişkenleri açısından incelenmektedir. Böylece, üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilere yönelik algı ve inançları arasındaki farklılıkların belirlenmesi, öğrencilerin kendileri veya romantik eşleri ile ilgili farkındalıklarının artırılması ve romantik ilişkilerinin daha uyumlu ve doyum verici olmasına destek olabilecek önerilerin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

BÖLÜM I

KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde, romantik ilişkilerin tanımı, gelişimi ve önemi ile romantik ilişkilere yönelik inançlar ve ilişki inançlarının kuramsal temelleri hakkında bilgiler ile romantik ilişki inançlarına yönelik gerçekleştirilen araştırmalara yer verilmektedir.

I.1. Romantik İlişki

Yakın ilişkiler, insan yaşamının oldukça önemli bir yönünü oluşturmaktadır. Yakın ilişkiler kapsamında ele alınan romantik ilişkiler ise bireyler için, diğer ilişki türlerinden (arkadaşlık, aile ilişkileri vb.) farklı bir önem taşımakta ve her birey için farklı anlamlar içermektedir. Bir başka deyişle, romantik ilişkiye yönelik algı, tutum ve davranışlar bireye özgü olmaktadır.

Sternberg (1986) romantik ilişkiyi, kadın ve erkek arasında psikolojik, duygusal ve cinsel bağlılığı içeren tutkulu bir yakınlık olarak tanımlamaktadır. Sternberg'e göre romantik ilişki sadece bireysel hazza giden bir yol değil, aynı zamanda bireyin kendini yeniden keşfetmesidir. Bu bakış açısıyla romantik ilişki, psikolojik yakınlık hissi (ruh eşi), hayranlık ve cinsel çekim olmak üzere üç unsurun bileşiminden oluşan bir kavram olarak ele alınmaktadır (Overbeek, Ha, Scholte, Kemp ve Engels, 2007). Romantik ilişkiler, arkadaşlıklardan ayrı biçimde sadece bir tek kişiyle ilgilenmeyi gerektiren ve yalnızca iki kişi arasında gerçekleşen özel ilişkilere sahiptir. Bu noktada, birey romantik eşi ile evlenmeyi planlıyorsa ve bu eş romantik ilişkide sahip olunan standartlara uygunsa, flört etme süreci ideal eşin kim olduğuna ilişkin bireyin sahip olduğu varsayımlar tarafından yönlendirilmeye başlamaktadır (Reis, Sprecher ve Sprecher, 2009).

Romantik ilişki, sosyal ilişkilerin özel bir bölümüdür. Aynı zamanda ailenin, arkadaşların ve diğer kişilerin yer aldığı daha geniş sosyal bir ağın sadece bir bölümünü oluşturmaktadır. Bu noktada, romantik ilişkinin sosyal ağdaki diğer bireyler tarafından onaylanıp onaylanmaması, ilişkinin sürekliliğine ve niteliğine bağlı olarak değişmektedir. Diğer yandan bu geniş sosyal bağlam, sosyal ağlar içinde bütünleşen romantik ilişkilerin özelliklerini ve niteliğini de etkileyebilmektedir (Etcheverry, Le ve Charania, 2008). Romantik ilişkilerin niteliği incelendiğinde, bireylerin bu tür yakın ilişkilerde bazı temel koşullar aradıkları gözlemlenmektedir. İlgili alanyazında bu koşullar arkadaşlık, yakınlık, ilgi, yardım, güven gibi temel özellikler olarak ele alınmaktadır (Fletcher, Simpson ve Thomas, 2000). Bu noktada, yetişkin romantik ilişkilerinde elde edilen en önemli kazançlar dostluk, mutluluk, sevmeye ya da sevilme olmaktadır. Diğer yandan, ilişki hakkındaki huzursuzluk, kaygı, sosyal ya da sosyal olmayan özveriler ve artan bağlılık ise en önemli zararlar olarak belirtilmektedir. Dolayısıyla, romantik ilişkilerdeki kazançların ya da zararların belirlenmesi, bu ilişkilerin doğası ve nasıl işlediği hakkında oldukça önemli bilgiler sağlamaktadır (Hand ve Furman, 2009).

Gelişimsel yaklaşımlar açısından ele alındığında, romantik yakınlık gereksinimi, bir romantik eş ile yüksek düzeyde duygusal yakınlık kurma ile belirlenmekte; güven, anlayış, kendini açma ve aşk duygularını birlikte ifade etmekle desteklenmektedir (Connolly, Craig, Goldberg ve Pepler, 2004; Gao, 2001). Bu bağlanma ihtiyacı, romantik bir eş olmadığında çoğunlukla arkadaşlar tarafından desteklenme, onlarla birlikte zaman geçirme ve ortak paylaşımlar içinde çeşitli etkinliklere katılma yoluyla karşılanmaktadır. Bununla birlikte, birçok birey romantik ilişkinin tutkulu istekler ve cazibe ile güçlendiğine inanmaktadır.

Kadınların romantik ilişkileri daha çok duygusal paylaşım olarak nitelendirdikleri, erkeklerin ise duyguların paylaşımından çok cinsel paylaşımı önemstedikleri belirtilmektedir (Connolly ve McIsaac, 2009). Yakın ilişkiler arasında yer alan ve sosyal ağın bir bölümünü oluşturan romantik ilişkilerin, bazı temel özellikleri bulunmaktadır. Bu özelliklerinden en belirginini karşılıklıdır. Karşılıklık, romantik ilişkilerin merkezi bir özelliği (Collins, 2003) olup, açıklık ve gerçeklik ya da daha temel düzeyde ilişkinin her iki eş tarafından basitçe kabul edilmesi gibi ilişki koşullarının ortak bir değişimi olarak adlandırılabilir (Carlson ve Rose, 2007).

Romantik ilişkilerdeki bir diğer önemli özellik ise bağlılıktır. Bağlılık, bireyin romantik ilişkiyi devam ettirmeye yönelik istekliliği olarak tanımlanmaktadır (Sternberg 1986). Marston, Hecht, Manke, McDaniel ve Reeder (1998), romantik ilişkideki bağlılığı destek, güven, kabul, sadakat, saygı, duygusal bağlılık, ilişkinin süresi, rutin eylemler, bağlılığa dair sözel ya da geleneksel ifadeler ile duygusal yakınlığa dair sözel ya da sözel olmayan ifadelerin etkilediğini ortaya koymaktadırlar. Birçok araştırma, bağlılığın ilişkideki tutarlılıkta oldukça önemli olduğunu göstermektedir (Hampel ve Vangelisti, 2008). Ayrıca bağlılık, iletişimin niteliği, etkili problem çözme, yaşamdan hoşnutluk ve romantik eşle uyum gibi değişkenlerin de önemli bir yordayıcısı olarak görülmektedir (Weigel, 2008; Haugen, Welsh ve McNulty, 2008). Rusbult, Martz ve Agnew'e (1998) göre bireyler, ilişkilerinde bağlılığa ilişkin bir tehdit ile karşılaştıklarında, romantik eşle uyum sağlamayı, ilişkisinin iyi olması için kendi çıkarlarından vazgeçmeyi, hataları bağışlayıcı olmayı, bireysellikten ortaklaşa uyuma yönelik bir değişimi ve diğerleriyle ilişkisini kıyaslarken romantik ilişkisine dair olumlu algılar yaratmayı içeren belirlenmiş bazı stratejiler kullanmaktadırlar.

Uzun süreli ilişkiler bireye özgü inançlar çerçevesinde şüpheden, belirsizlikten ve yalnızlıktan korunmak için ilişkiye devamlılık ve doğrulayıcılık sağlamaktadırlar. Bu nedenle, birçok romantik ilişkide eşler, ilişkilerini devam ettirmeye güçlü bir şekilde kendilerini adamaktadırlar. Hatta sıklıkla ilişkilerini devam ettirmek adına, eşlerinin sadece olumlu özelliklerini görüp olumsuz yönlerini göz ardı etme eğilimine girmekte ve eşlerinin takdire değer tutumlarına daha fazla odaklanmaktadır (Overall ve Sibley, 2008).

Romantik ilişkideki eşler, tatmin edici bir ilişkinin özellikleri hakkında benzer beklentileri paylaşabilirler. Beklentilerin paylaşılması, aslında bireye özgü bilişsel yapıların (şemaların) yansıtılmasıdır ve bu beklentiler eşlerin birbirleriyle iletişim kurmaları yoluyla kazanılmaktadırlar (Honeycutt ve Cantrill, 2001).

İlgili alanyazın incelendiğinde, romantik eşlerde görülen benzerliklerin çok geniş bir yelpazeye yayıldığı görülmektedir. Bu benzerlikler arasında yaş, kişilik özellikleri, dış görünüş, boy, kilo, göz rengi ve fiziksel kusurlar gibi özellikler, davranış biçimleri, profesyonel başarı, tutumlar, görüşler, zeka, bilişsel karmaşıklık, sözel beceri, eğitim düzeyi, toplumsal ve ekonomik sınıf, aile geçmişi, kardeş sayısı ve cinsiyet, aileye yönelik duygular, ebeveynin evliliğinin niteliği, ırk ve etnik grup, toplumsal ve siyasi bağlar, cinsiyet rollerinin kabulü, fiziksel ve duygusal sağlık, duygusal olgunluk, nevroz derecesi, aileden ayrılmışlık derecesi, karamsarlık, depresyona yatkınlık, yalan söylemeye ve tutarsız davranmaya yatkınlık ile içki ve sigara kullanma alışkanlıkları sayılabilir (Pines, 2010). Dolayısıyla, romantik eş seçimi bireylerin romantik ilgileri ve uyumları arasındaki farklılıkların anlaşılması açısından önemli bilgiler sağlamaktadır (Simon, Aikins ve Prinstein, 2008).

I.1.1. Romantik İlişkilerin Gelişimi

Geleneksel kuramlar, romantik ilişkilerin gelişimsel bir süreç izlediğini ifade etmektedirler. Romantik ilişkilerin başlangıç dönemi konusunda bir görüş birliği olmamasına karşın, ilk romantik ilişkilerin ergenlik döneminde ve özellikle de 14-15 yaş dolaylarında başladığı ileri sürülmektedir (Connolly, Craig, Goldberg ve Pepler, 2004). Diğer yandan Zimmer-Gembeck (2002), ergenlik döneminde yaşanan romantik ilişkilere yönelik yapılan çalışmalarda ortaya çıkan çeşitli bulguların “flört etme, birbiriyle çıkma, duygusal ilgi veya duygusal ilişkiler” gibi terimlerin farklı biçimde yorumlanmasının ve tanımlanmasının bir sonucu olduğunu ileri sürmektedir. Zimmer-Gembeck’e (2002) göre ergenler, başlangıçta akranlardan oluşan bir grubun içinde karşı cinsle iletişim kurmakta, sonra grup olarak görüşmelere başlamakta ve sonunda ikili romantik ilişkiler içinde yer almaktadırlar.

Romantik ilişkiler, ergenlerin özerklik ve ego gelişimine odaklanan gelişim kuramlarında belirgin bir biçimde yer almaktadır. Gray’a göre (1992), romantik ilginin gelişimi doğal olarak ebeveynlerden ayrılma, bireyselleşme ve özerklik kazanma işlevleriyle bağlantılı olmaktadır. Bu nedenle, romantik ilişkilerin gündeme gelmesi, ergenliğin en önemli sosyal değişikliklerinden birisi olmaktadır (Collins, 2003; Greca ve Mackey, 2007; Smith, Welsh ve Fite, 2010). Bu süreçte, ergenlerin katıldıkları karma gruplar onlara, karşı cinsle yaklaşma ve flört etme fırsatı sağlamaktadırlar (Connolly ve Jhonson, 1996; Giordano, 2003). Dolayısıyla arkadaşlık grupları, yakın ilişkiler yoluyla gelişmenin ve romantik yakınlığın önemli bir yolu olarak görülmektedir (Milbrath, Ohlson ve Eyre, 2009; Greca ve Harrison, 2005; Grover ve Nangle, 2007).

Romantik ilişkiler bireylerin yaşamlarının önemli bir bölümünü oluşturmaktadırlar. Sevginin ifadesi olan bu ilişkilerle ilgili iki önemli nokta bulunmaktadır. Bunlar, yakın romantik ilişkiler kurmanın yetişkinliğe geçiş sırasında önemli bir gelişimsel görevi yerine getirdiği (Erikson, 1994; Kuttler ve Greca, 2004) ve romantik ilişkinin niteliği ile bağlılık düzeyinin, bireyin iyi oluş düzeyi ile yakından ilişkili olduğudur (Demir, 2008; Rauer ve Volling, 2007; Kashdan, Volkmann, Breen ve Hann, 2007).

Yetişkinliğe geçiş sürecinde romantik bir ilişkiyi başlatma ve devam ettirme, gelişmekte olan bireyin yaşamının merkezini oluşturmaktadır. Bu bakış açısıyla ele alındığında, üniversite ortamı genç yetişkinlik döneminde olan bireylerin, bu gelişimsel ihtiyaçlarını keşfetmelerine ve gelişimsel görevlerini yerine getirmelerine olanak sağlamaktadır. Dolayısıyla, üniversite öğrencilerinin yaşantılarının önemli bir kısmını romantik ilişkiler ve romantik ilgi oluşturmaktadır (Demir, 2008). Aslında, romantik ilişkilerin çoğunlukla ergenlik döneminden farklı olarak yetişkinliğe geçiş sırasında keşfedildiği ve yaşandığı varsayılmaktadır. Bir başka deyişle, ergenlik döneminde yaşanan romantik ilişkiler, çoğunlukla eğlence ve ortaklaşa deneyimler edinme amacıyla kurulup kısa sürmektedir (Feiring, 1996). Yetişkinliğe geçiş aşamasında ise romantik ilişkiler daha ciddi olmakta, yakınlık ve bağlılık duygularını içermektedir (Montgomery, 2005). İlgili alanyazın incelendiğinde, üniversite öğrencileri arasında romantik ilişkilerin oldukça yaygın olduğu bildirilmektedir. Nitekim, üniversite öğrencilerinin ortalama %65'i üniversite yaşamı boyunca bir romantik ilişki deneyimlemektedirler (Collins, 2003).

I.1.2. Romantik İlişkilerin Önemi

Birçok birey orta ergenlik döneminde en az bir romantik ilişki yaşamakta ve devam eden romantik ilişkilere ise, çoğunlukla geç ergenlik döneminde başlamaktadır. Erken dönemde gelişen ilişkiler, sağlıklı yetişkin ilişkileri kazanmak için gerekli olan becerilerin gelişiminde önemli rol oynamaktadır. Birçok çalışma, bireylerin yaşamlarındaki ilk romantik ilişkilerinin genç yetişkinlik döneminde yaşanan ilişkilerin gelişiminde önemli bir dönüm noktası olduğunu ortaya koymaktadır (Q'sullivan, Cheng, Harris ve Brooks-Gunn, 2007; Knox, 1970; Raley ve Sullivan, 2010; Davies, 2006). Bu nedenle, geç ergenliğe doğru romantik ilişkilerde algılanan yeterlilik, genel yeterliliğe ilişkin güvenilir bir bileşen olarak ortaya çıkmaktadır (Connolly ve Konarski, 1994; Kanemasa, Taniguchi ve Daibo, 2004). Romantik ilişkiler aynı zamanda, bireylerin en önemli psikososyal gelişim görevleri arasında yer almaktadır. Bazı araştırma bulguları, romantik ilişkilerde sosyal statü, romantik benlik algısı, öz saygı ve ait olma duygularının önemini vurgularken, diğerleri romantik ilişkilerin depresyon düzeyi, çalkantılı ruh hali, çatışmalar ve antisosyal davranışlarla ilişkisini ortaya koymaktadırlar (Simon, Aikins ve Prinstein, 2008; Rill, Baiocchi, Hopper, Denker ve Olson, 2009; Shulman, Tuval-Mashiach, Levran ve Anbar, 2006; Zeidner ve Kaluda, 2008).

Ergenlik dönemindeki romantik ilişkiler, olumlu ya da olumsuz gelişimsel bir yörüngede dolaşan çok karmaşık bir duygu bütünüdür. Romantik ilişkiler, ergenlerde riskli davranışların ortaya çıkmasını, madde kullanımının artmasını ve korunmasız cinsel ilişkilerin yaşanmasını kolaylaştırabilmektedir. Örneğin, korunmasız cinsel ilişkiye girmek, bireyin romantik ilişkilere yönelik tutumlarını, inançlarını, yeterlilik algısını ve romantik eşe yönelik davranışlarını önemli ölçüde etkileyebilmektedir (Florsheim ve Moore, 2008).

Romantik eþe yönelik Őiddet, romantik ilişkilere yönelik uzun süreli işlevsel olmayan inançlara yol açabilmektedir (Rhule-Louie ve McMahon, 2007; Linder, Crick ve Collins, 2002). Dolayısıyla kişilerarası ilişki ekseninde gelişen bu süreç, sağlıksız ve riskli davranışların oluşmasına yol açabilmektedir (Jouriles, Garrido, Rosenfield ve McDanold, 2009; DiLillo, Lewis ve Loreto-Colgan, 2007; Miga, Hare, Allen ve Manning, 2010). Cannolly, Furman ve Konarski (2000), akran grubu dışında romantik eŐleriyle birlikte zaman geçiren ergenlerin, kendilerini ifade ederken daha rahat olduklarını ve bu yolla oŐzerliklerini pekiŐtirdiklerini belirtmektedirler. Aynı zamanda, düzenli ve yakın romantik ilişki kuramayanların daha az sosyal oldukları gözlenmektedir. Bu nedenle romantik ilişkiler, ergenlerin sosyal tercihlerini ve algılanmıŐ popülerliklerini etkilemektedir. Popüler bireyler, ilişkileri karşılıklı olduğunda olumlu sosyal beceriler sergilemektedirler. Bu sayede karşılıklı romantik ilişki, sosyal ve duygusal uyumu desteklemektedir (Carlson ve Rose, 2007; Lavy, Mkulincer ve Shaver, 2010; Sippola, Buchanan ve Kehoe, 2007).

Araştırmalara göre, yakın ilişkiler içerisinde yer alan romantik ilişkiler mutluluğun önemli bir kaynağı olarak görülmektedirler. Ayrıca, araştırmalar kiŐiliėin romantik ilişkideki doyumdan ve ilişkinin niteliğinden önemli ölçüde etkilendiğini de ortaya koymaktadır (Demir, 2008; Butzer ve Kuiper, 2008; Brackett ve Warner, 2005; Bippus, Boren ve Worsham, 2008; Feeney, 2002; Tucker ve Anders, 1999). İlgili alanyazın incelendiğinde, ergenlerin romantik ilişkilerinin duygusal yaşantılarını ve davranışsal durumlarını olumsuz yönde etkilediğini ortaya koyan araştırmalara da rastlanmaktadır.

Ergenlik dönemindeki romantik ilişkiler; psikolojik uyumda azalmaya, ruhsal değişimlerde artmaya, özgüvende azalmaya, akademik başarıda düşmeye, alkol ve madde kötüye kullanımında artmaya, cinsel eylemlere daha erken ilgi duymaya ve çeşitli davranış problemlerine yol açabilmektedir (Larson, 1988; Gudjonsson, Sigurdsson, Lydsdottir ve Olafsdottir, 2008; Sparrevohn ve Rapee, 2009; Solomon, Arnow, Gotlib ve Wind, 2003). Ayrıca, ergenlik döneminde yaşanan romantik ilişkiler yüksek düzeyde strese, kişiler arası çatışmalara ve cinsel duygularla baş etme zorluklarına da neden olabilmektedir (Neider ve Seiffge –Krenke, 2001). Bunların yanında, romantik ve sosyal ilişkilerin aynı anda yürütülmesine yönelik sıkıntılar da ortaya çıkabilmektedir (Chen, Guo, Yang, Li, Duan, Zhang ve Ge, 2009). İlk ergenlik döneminde yaşanan romantik deneyimler diğer arkadaşlara yönelik suçluluk gibi, olumsuz duyguları doğurmanın yanında, bu dönemlerdeki romantik ilgi ergenlerin kendilerini algılama biçimlerini olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Larson ve Richards, 1991; Roisman, Collins, Sroufe ve Egeland, 2005).

Romantik ilişkinin bitmesi, depresif duygu durum bozukluklarına neden olabilmektedir (Furman ve Buhrmester, 1992; Cann, Mangum ve Wells, 2001; Flett, Hewitt, Shapiro ve Rayman, 2002; Seepersad, Choi ve Shin, 2008). Aynı zamanda, flört ilişkilerini takip eden depresyon açısından, kızlar erkeklerden daha fazla risk altında olmaktadır (Harper, Dickson ve Welsh, 2006). Bu bakış açısıyla, üniversite öğrencileri açısından romantik ilişkilerin en önemli özelliği, onların kişilik gelişimlerini, cinsel gelişimlerini, akran ilişkilerini, sosyal gelişimlerini etkilemesi ve gelişim görevlerinin önemli bir temsili olmasıdır.

Romantik ilişkilerin doğası gelişimsel açıdan da değişiklik gösterebilmektedir. Örneğin, ilk romantik ilişki deneyimlerinin ön yetişkinlik döneminde bireylerin kimlik ve kişilik gelişimini etkilediği, yetişkinlik döneminde yaşanan duygusal ilişkilerin ise evlilik sürecinin niteliğinde önemli bir rol oynadığı belirtilmektedir (Furman, 2002). Üniversite öğrencilerinin ilişkiler hakkındaki algılamaları, beklentileri ve görüşleri, onlara “ilişkisel bir bakış açısı” sağlamaktadır (Furman ve Shaffer, 1999). Edinilen bu ilişkisel bakış açısı, üniversite öğrencilerinin diğer gelişim görevlerini de önemli ölçüde etkileyebilmektedir. Örneğin Furman (2002), romantik ilişkilerin kimlik ve cinselliğin gelişimine, aile ilişkilerindeki değişime, akranlarla yakın ilişkilerin gelişimine, akademik başarıya ve kariyer planlama sürecine katkıda bulunduğunu belirtmektedir.

İlgili alanyazın incelendiğinde, romantik ilişkideki eşler, sosyal desteğin önemli bir kaynağı olarak görülmekte ve romantik ilginin, kişinin kendilik değerini artırdığı vurgulanmaktadır (Connolly ve Konarski, 1994; Kanemasa, Taniguchi ve Daibo, 2004; Morry, Reich ve Kito, 2010; Christopher ve Cate, 1998; Darling, Cohan, Burns ve Thompson, 2008).

Romantik ilişkiler, bireylerin iyi oluşunda oldukça önemli bir etkiye sahip olmaktadır (Collins, 2003; Florsheim ve Moore, 2008; Assad ve Donnellan, 2007; Neff ve Suizzo, 2006). İlgili araştırmalar, sağlıklı romantik ilişkiler yaşayan bireylerin yüksek özgüven ve benlik algısına sahip olduklarını ortaya koymaktadır. Aşık olmak öz güveni artırarak, benlik kavramını güçlendirmekte, bireyi duygusal olarak olgunlaştırarak daha olumlu bir kişilik geliştirmesini sağlamaktadır (Pines, 2010).

Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerdeki olumsuz yaşantılarının strese yol açtığı ve beraberinde kişiler arası çatışmaları, cinsel duygularla baş etme sorunlarını, romantik ve sosyal ilişkilerini kontrol etme ile ilgili çeşitli güçlükleri ortaya çıkardığı vurgulanmaktadır (Zimmer-Gembeck, 2002; Shi, 2003; Creasey ve Ladd, 2004). Bu açıdan bakıldığında, romantik ilişkilerin tatmin edici şekilde biçimlendirilmesi en temel bireysel gereksinimlerden biri olarak görülmektedir.

I.2. Romantik İlişkilere Yönelik İnançlar

Bireyler, yaşamları boyunca diğer bireylerin beklentileri ve özellikleri hakkında çeşitli inançlar geliştirmektedirler (DeBord, Romans ve Krieschok, 1996). Romantik ilişkilerde de geliştirilen bu kişisel inançların, yakın ilişkilerin gelişimini önemli oranda etkilediği varsayılmaktadır (Knee, 1998). Nitekim pek çok birey, duygusal anlamda birlikte olduğu kişiyi sevmesi gerektiğine ve ilişkinin karşılıklı doyum veren bir süreç olduğuna dair çeşitli inançlarla ilişkiye başlamaktadır. Bu nedenle, hemen hemen her birey, süregelen ilişkisinin nasıl olması gerektiği ile ilgili önceden var olan bazı temel inançlara sahip olmaktadır (Sprecher ve Metts, 1999). Romantik ilişkilerin başlamasına ve gelişmesine katkıda bulunan bu ilişkisel inançlar, sevgiliyle tanışma esnasındaki cazibe (Knee, 1998), sevgili hakkındaki düşünceler ve sevgiliyi beğenme (Sprecher, Cate ve Levin, 1998) ile yakından ilişkili görülmektedir. Ayrıca, romantik inançların sevgiliye duyulan aşk (Sprecher ve Metts, 1999), aşk tutumları (Hendrick ve Hendrick, 1995), ilişkisel doyum (Jones, Freeman ve Goswick, 1981), evlilikle ilgili hoşnutluk (Bradbury ve Fincham, 1988) ve bağlılık (Sprecher ve Metts, 1999) ile ilişkili olduğunu ortaya koyan çeşitli çalışmalar bulunmaktadır.

Başka bir deyişle romantik ilişkiye yönelik ilişkisel inançlar, bireylerin sahip oldukları bilişsel şemalarla yakından bağlantılıdır. Bu şemaları destekleyen temel inançlardan bazıları ise ‘ilk görüşte aşk’, ‘ilk ve tek aşk’, ‘doğru ve gerçek aşk sonsuza dek sürer’ ve ‘aşk bütün engellerin üstesinden gelir’ şeklinde nitelendirilmektedir (Sprecher ve Metts, 1999). Aynı zamanda bu inançlar, bir ilişkinin başlangıçtaki cazibesini ve gelişimini de önemli oranda etkilemektedirler (Knee, 1998).

Özellikle evliliklerde yaşanan huzursuzluklarda bu inançların etkisi büyüktür (Woodward, Carless ve Findlay, 2001). Eidelson ve Epstein (1982), evliliklerde sorunlara yol açan beklentiler ve tutumları saptamak için yaptıkları çalışmalarda beş temel romantik ilişki inancı üzerinde durmaktadırlar. Bu inançlar “cinsiyetler farklıdır”, “anlaşmazlıklar yıkıcıdır”, “zihin okuma beklenmelidir”, “cinsel mükemmeliyetçilik” ve “eşler değişemezler” olarak tanımlanmaktadır. Eidelson ve Epstein’e (1982) göre nadiren de olsa ilişki inançlarına yönelik bilinçli bir farkındalık sağlanmasına rağmen bu inançlar geçmiş, şimdi ve potansiyel ilişkiler kıyaslandığında romantik ilişkiye yönelik önemli bir ideallik sağlamaktadırlar.

Genelleştirilmiş bu ilişki beklentileri ilgili alanyazında ilişki inançları, gerçekçi olmayan ya da irrasyonel ilişki standartları (DeBord, Romans ve Krieschok, 1996), ilişkiler hakkındaki inançlar ve beklentiler (Sprecher ve Metts, 1999), fonksiyonel olmayan inançlar (Sharp ve Ganong, 2000), romantik inançlar (Hazan ve Shaver, 1987), yakın ilişki korkusu ve kaygılı inançlar (Fletcher ve Kininmonth, 1992) gibi çeşitli kavram ya da terimlerle ifade edilmektedirler.

Romantik ilişki inançlarının gelişimi dikkate alındığında, bu inançlar zamanla belli bir oranda değişmelerine rağmen, çoğunlukla ebeveyn ilişkilerini gözleme yoluyla, izlenen filmler aracılığıyla, radyo ve tiyatro programları ile ve erken çocukluk yıllarında gelişmektedirler. Radyo, televizyon, kitap, gazete, dergi, duygusal yayınlar, kişisel gelişim kitapları ve filmler sayesinde sürekli gelişen popüler medya, işlevsel olmayan ilişki inançlarını desteklemekte ve bu yolla çiftler açısından daha az ilişki doyumuna yol açmaktadırlar (Haferkamp, 1999; Pallone, 2003). Sonuç olarak, romantik idealler çeşitli yollarla kültürler tarafından paylaşılmakta ve böylece işlevsel olmayan ilişki inançları olarak aktarılmaktadırlar. Bu inançlar, gözlenen evlilikler, medya, kültürel değerler ve normların paylaşıldığı diğer sosyalleşme kanalları aracılığıyla öğrenilmektedir. Dolayısıyla, medyanın yansıttıkları ve popüler tanımlamalar evliliğe ilişkin gerçek dışı inançları geliştirmektedirler (Sharp ve Ganong, 2000).

Bununla birlikte, Bunchler ve Vells'e (1981) göre çiftlerin ilişkilerinde doyumsuzluğa yol açan en önemli faktörlerden biri ilişkiye ilişkin mitler ve önemli uyumsuzluklar olarak nitelendirilmektedir. Genel olarak çiftler arasındaki uyumsuzluklar, eşlerin bir ya da daha fazla mite bağlı olmasıyla meydana gelebilmektedir. Eğer eşler bu mitlerin yaşamlarındaki etkisini azaltabilirlerse, ilişkilerindeki memnuniyetsizliği daha gerçekçi bir biçimde değerlendirme eğiliminde olabileceklerdir. Evlilik hakkındaki mitlere ilişkin inançları etkileyen bir başka faktör ise ailenin eğitim düzeyidir. Bireyin evlilik ve aileye dair bilgi ve anlayışı, kişiler arası ilişkilerde yeterliği ve evliliğe yönelik algılanan hazır bulunuşluğu, ailenin eğitim düzeyinden önemli ölçüde etkilenmektedir (Larson, 1988; Flett, Hewit, Shapiro ve Rayman, 2001).

Gerçek dışı ilişkiyel inançlarla ilgili kaynaklar, aile sistemi ile ilgili gelişimsel bir yapı hakkında da çeşitli varsayımlarda bulunmaktadır (Stackert ve Bursik, 2003). Örneğin, aile ile kurulan ilişkilerde bağıllık ya da yakınlık düzeyindeki azalma, gelişim dönemlerinde daha erken romantik ilgiye yol açabilmektedir (Freeman ve Almond, 2009). Üniversite öğrencilerinin evlilik hakkındaki mitlere ilişkin inançlarına yönelik bilgiler üç ayrı nedene bağılı olarak önem taşımaktadır. Birincisi, öğrencilerin evliliğe ilişkin inançlarının boyutları tam olarak bilinmemektedir. İkincisi, bir bireyin evliliğinin nasıl olacağına ve evlilik doyumuna ilişkin inançları; romantik eşine ilişkin kur yapma davranışını, eş seçimini, evleneceği zamanı, evlilikten beklentilerini, evlilik sırasındaki davranışlarını ve sonunda evlilik doyumunu önemli oranda etkilemektedir. Üçüncüsü, evlilik hakkındaki söylencelere olan inancın belirlenmesi, bireyin aile yaşamında aldığı eğitimin içeriğinin belirlenmesine yardımcı olabilmektedir (Larson, 1988).

İlgili alanyazın incelendiğinde, romantik aşka yönelik bilimsel çalışmalar yaklaşık 50 yıl öncesine dayanmaktadır (Hendrick ve Hendrick, 1995). Bu alandaki araştırmalar büyük oranda, gerçek dışı inançların sorgulanmasında ilişki olgusunun ve bireysel farklılıkların önemine odaklanmaktadır (Epstein, 1986). Araştırmalara göre, romantik ilişkilere yönelik inançlar yüksek düzeyde olduklarında ilişkiye bir takım gerçek dışı özellikler yüklenmektedir. Aslında bu özellikler, ilişkiye güç vermek açısından bir dereceye kadar gereklidir (Sharp ve Ganong, 2000; Sprecher ve Metts, 1999). Ancak, romantik ilişkiye yönelik inanç ve düşünceler abartıldıklarında, eşlerin olumsuz özelliklerine odaklanmaya ve ardından hayal kırıklıklarına, çatışmalara ve romantik ilişkilerin bitmesine yol açabilmektedirler (Medora, Larson, Hortaçsu ve Dave, 2002; James, Hunsley ve Hemsworth, 2002; Metts ve Cupach, 1990).

I.2.1. Romantik İdeoloji

Romantik ilişki inançlarının anlaşılmasında büyük bir öneme sahip olan romantik ideoloji değişen kültürel, ailevi ya da sosyal bileşenlerden etkilenen ve tümüyle öznel olan bir algılama biçimi olarak nitelendirilebilir.

Anderson'a (2005) göre bir ideoloji olarak aşk, inançların, hayallerin ve düşüncelerin oluşturduğu bir inanç sisteminin ortasındadır ve bu inanç sistemi bireysel farklılıklara göre çeşitlilik göstermektedir. Genellikle aşkın ideolojisi; ilk görüşte aşkın mümkün olduğu, evlilik için en önemli dayanağın aşk olduğu, gerçek aşkın sonsuza dek sürdüğü, aşkın bütün engelleri aştığı gibi temel inançları içermektedir (Weaver ve Ganong, 2004). Aynı zamanda aşkın ideolojisi, ruh eşimizle olduğumuz takdirde, bütün engelleri aşabileceğimize ilişkin olağanüstü bir güç olarak aşkın bir ifadesidir. Böylece bireyler, eşlerine tutkulu ve romantik bir aşk ile bağlanmayı bekleme eğilimine girmektedirler (Sharp ve Ganong, 2000).

Romantik ideoloji, "ilk görüşte aşık olma" ve "kaderinde yazılan diğer yarısını bulma"yı bekleyen hayallerle kaplanmıştı. Bazı bireyler, romantik aşk hakkındaki bu mesajları içselleştirebilir ve ilişkilerine gerçek dışı özellikler yansıtmayı gerekli görebilirler. Bunun sonucunda da, ilişki hakkındaki yüksek gerçek dışı beklentiler ilişkilerin bitmesinde başlıca neden olabilmektedirler. Bundan dolayı, bazı bireyler ilişkiyi devam ettirmek için idealleştirme gibi bir tehlikeden kaçınarak gerçekliğe önem vermektirler (Franuik, Cohen ve Pomerantz, 2002).

Günümüzde hemen her birey, ideal ilişki özelliklerine yönelik görüşlerinin “benzersiz duygular” içerdiğini düşünmektedir. İnsanların gerçeklik ile ilgili yorumları, romantik ilişkilerin gerilemesi ya da gelişmesi hakkında inançları etkileyen deneyimlere dayalıdır. Bu nedenle, bireylerin ilişkilerinin nasıl olması gerektiği ile ilgili değişen beklentileri ve bu beklentilerin temelinde yer alan çeşitli kaynakları bilmeleri gerekmektedir (Honeycutt ve Cantrill, 2001). Bu bakış açısıyla, birey aşık olduğu zaman genellikle romantik eşini idealize etmektedir (Figueredo, Sefcek ve Jones, 2006; Green, Campbell ve Davis, 2007; Zuroff ve Lorimier, 1989).

Freud (1914; aktaran Pines, 2010), sevgilinin idealize edilmesini, ideal benliğin yansıtılması olarak açıklamaktadır. Birey, üstün gördüğü özellik ve değerleri sevdiğine yansıtıp, bu özelliklerin onda mevcut olduğunu düşünmektedir. Freud, bu aşk körlüğünü “cinsel açıdan aşırı değer biçme” olarak tanımlamaktadır. Ayrıca, aşık iken idealize etme eğilimini, benlikten sevgiliye “libidinal narsisizm” akışının kanıtı olarak ifade etmektedir. Burada sevgili, “ego ideali” nin önüne geçmektedir. Aynı zamanda, romantik eşi idealize etmenin “kendini gerçekleştiren kehanet” şeklinde işlediğini ortaya koymaktadır. Romantik eşler birbirlerini ne kadar fazla idealize ederlerse, birlikte kalma olasılıkları da o kadar güçlü olmaktadır.

Romantik ilişki inançları bireylerin ideal gibi görünen ilişkilerinin gelişiminde önemli bir rol oynamaktadırlar (Holmberg ve Mackenzi, 2002; Healy, Scheidegger, Meyers ve Friedlen, 2009). Bu nedenle, romantik ilişkilerinde eşlerinin duygu, düşünce ve davranışlarına yönelik algılamaları bireyin ideal standartlarına ne kadar yaklaşırsa, ilişkilerini olumlu olarak değerlendirmeleri de o kadar mümkün olmaktadır (Fletcher ve

Simpson, 2000). Benzer şekilde, birbirlerini daha fazla idealleştiren ya da duygusallık düzeylerinin daha yüksek düzeyde olduğunu ifade eden eşlerin ilişki doyumunun arttığı görülmektedir (Sprecher ve Metts, 1999). Bireyler romantik aşka dair çok büyük beklentileri yaratan bir kültürde yaşamaktadırlar. Pines'a göre (2010), herkesin tank olduğu "ilk görüşte aşk", "bir elmanın iki yarısı", "birbirleri için yaratılmışlar" gibi ifadeler, romantik aşktan ve aşık olma deneyiminden daha fazla şey beklemeye neden olmaktadır. Romantik filmler, kitaplar ve büyük aşklarla ilgili efsaneler bu beklentilerin oluşmasına yardımcı olmaktadır. Aynı zamanda, içinde bulunulan kültürün çekicilikle ilgili norm ve değerleri de, bu beklentileri etkilemektedir. Bir kişiyi çekici bulmak, bireyin zihninde çekicilikle ilişkilendirdiği başka olumlu özellikleri de o kişiye atfetmesine yol açmaktadır. Bu yüzden aşık olmak, sevgiliyi aşk, tutku ve hayranlık ile çevrelenen bir biliş içinde görmeye yol açmaktadır. Dolayısıyla romantik ideoloji, "kişisel isteklerin yansıtıldığı eş ya da sevgili rolündeki bireyle birlikte ideal mutluluğa erişmeyi gerektiren temel inançlar" olarak nitelendirilmektedir (Pines, 2010: 69).

I.2.2. İşlevsel ve İşlevsel Olmayan Romantik İlişki İnançları

Epstein ve Eidelson (1981), ilişkilere yönelik inançların işlevsel ve işlevsel olmayan inançlar şeklinde sınıflandırılabilirliğini belirtmektedirler. Örneğin, "ilişki sürecinde eşlerin düşünce ve davranışlarının değişebileceği" gibi işlevsel ilişki inançlarının çiftleri ilişkiyi devam ettirmeye yönelik davranışlara teşvik ettiğini ve ilişkinin niteliğinin arttırılmasına yardımcı olduğunu vurgulamaktadırlar. Diğer yandan, "ilişki sürecinde oluşacak tartışmaların her zaman yıkıcı olduğu" gibi işlevsel olmayan ilişki inançlarının ise ilişkilerde oluşan sorunların çözümüne yönelik olarak eşlerin gerçekleştirebilecekleri olumlu eylemleri sınırlandırabildiğini belirtmektedirler.

Bireylerin duygu ve düşüncelerinin büyük oranda birbiriyle bağlantılı olduğunu savunan Bilişsel Davranışçı Yaklaşım'a göre, bireylerin ilişkilerine yönelik düşüncelerinin içeriği ilişki uyumlarını derinden etkilemektedir. Dolayısıyla gerçekçi ve işlevsel ilişki inançları, bireylerin kişisel ve sosyal uyumlarını olumlu yönde desteklemektedir. Bir başka deyişle, ilişkilere yönelik bireysel olarak doğrulanan kişisel inançlar, tutumlar ve beklentiler, ilişki doyumunu ve işlevselliğini etkileyen önemli faktörler olmaktadır (Metts ve Cupach, 1990; Knox ve Sporkowski, 1968; Cobb, Larson ve Watson, 2003; Sprecher, Cate ve Levin, 1998).

İşlevsel olmayan ilişki inançlarının ise katı, mantıksız ve mutlak abartılı bir özelliğe sahip olduğu ve özellikle üzüntü verici yaşantılar üzerinde derin bir etkiye sahip olduğu belirtilmektedir (Stackert ve Bursik, 2003; Möller ve Merwe, 1997). Bu konuda yapılan birçok araştırma, romantik ilişkilerdeki rasyonel olmayan inançların, devam eden romantik ya da evlilik ilişkileri ile birlikte ebeveynlerle ve akranlarla olan ilişkileri de olumsuz yönde etkilediğini ortaya koymaktadır.

İşlevsel olmayan ilişki inançları ile algılanan ilişki doyumunu arasında olumsuz yönde bir ilişki ortaya çıkmaktadır (Bradbury ve Fincham, 1988; Barry, Lawrence ve Langer, 2008). Ayrıca işlevsel olmayan bu inançlar, ilişkiden alınan doyumunu ve ilişki uyumunu azaltırken ilişkide yaşanan çatışmaları da artırmaktadır (Hamamcı ve Duy, 2007). Benzer şekilde Kneee (1998), işlevsel olmayan ilişki inançlarının olumsuz problem çözme davranışları içerdiğini ve çoğunlukla düşük nitelikteki ilişkilerde bulunduğunu ortaya koymaktadır.

İşlevsel olmayan ilişki inançları aynı zamanda bireylerin romantik ilişkilerini devam ettirme noktasında hayal kırıklıklarına ve engellenmelere neden olabilmektedirler. Böylece işlevsel olmayan inançlar, romantik eşler arasında sorunlu iletişim tarzlarına ve ilişki doyumsuzluğuna yol açabilmekte (Reis, Sprecher ve Sprecher, 2009) ve romantik ilişkiye yönelik yoğun bir stres oluşturmaktadırlar (Epstein, 1986).

İlgili alanyazın incelendiğinde, evliliğe dair yüksek ve gerçeğe dışı beklentilerin evliliklerden alınan doyumunu azalttığı ve buna bağlı olarak boşanmaları arttırdığı vurgulanmaktadır (McIsaac, Connolly, McKenney, Pepler ve Craig, 2008). Dolayısıyla, romantik ilişkilerdeki gerçek dışı ilişki beklentileri, romantik ilişkilerdeki sıkıntı ve çatışmaları artırmada önemli rol oynamaktadırlar (Epstein ve Eidelson, 1981-1982). Böylece romantik ilişkiler hakkındaki inançlar, ilişkinin işlevselliğini de olumsuz etkilemektedir (Franuik, Cohen ve Pomerantz, 2002; Sanderson ve Cantor, 2001).

İşlevsel olmayan ilişki inançları yanlış ve hatalı beklentilere dayalıdır (Kurdek, 1992). Yüksek düzeyde işlevsel olmayan romantik inançlar, aşka, cinselliğe ve duygusallığa ilham veren gizemli düşüncelere dayalı olup, evliliğe yönelik gerçek dışı standartları yansıtabilmektedirler (Hendrick ve Hendrick, 1995). Sonuç olarak, işlevsel olmayan inançların kökenlerine ve kadın erkek arasında nasıl farklılaştığına ilişkin az şey bilinmesine rağmen, başlıca gerçek dışı inançlara yönelik olarak her iki cinsiyet açısından bir bağlılık varsayılmaktadır (Stackert ve Bursik, 2003).

I.2.3. İlişkisel Bellek Yapıları (Relational Memory Structures)

Bireyler ilişkilerini yaşadıkları süreçte, meydana gelmesi muhtemel beklentileri içeren biliş ve deneyimlere dayalı bilgi yapılarına sahiptirler. İlişkisel bellek olarak adlandırılan bu yapılar, başlangıçta anımsanan senaryoları (örneğin, özel bir yerde ilk buluşma gibi) temel alarak, hiyerarşik bir biçimde düzenlenmekte ve bu yolla çeşitli senaryolarda saklı davranışları kaydetmektedirler. İlişkiler devamlı ve değişmez bir devinim içinde olsa bile, ilişkisel bellek yapıları, bireyin bir ilişkide nerede olmasını belirleyebilen bir algısal dayanak sağlamaktadır (Honeycut ve Cantrill, 2001).

Duck'a göre (2007), öznelliğimizin temelini oluşturan bilişsel ve davranışsal beklentilerimiz kişiden kişiye değişebilmektedir. Örneğin, yetişkin bir birey aşkın büyüyerek kendini kucaklayacağını ve ellerinden tutacağını bekleyebilirken, bir başkası deneyimlerine dayalı davranmakta ve duygusal yakınlığını toplum içinde sergilemekten kaçınmaktadır. Dolayısıyla beklentilere dair düşünceler, aşkın gelişimini etkilemekte ve bilişsel yapıları meydana getirmektedirler. Böylece bilişsel yapılar, deneyimlerden yararlanmaya olanak sağlamak ve ilişkilere yönelik beklentilere yol açmaktadırlar.

Bu bakış açısıyla bellekteki bu bileşenler, deneyimlere dayalı bilgilerin düzenlenip bir araya getirildiği ve tutarlı bir biçimde tanımlandığı yapılar olarak adlandırılmaktadırlar. Biliş, bu bilgi yapılarında kayıtlı olup, insanların ilişkilerdeki davranışlarının yanı sıra, inançlarına ve düşüncelerine de yol göstermektedir. Aynı zamanda, bilişsel bilgi yapılarının çeşit ya da nitelikleri ne olursa olsun bilişler, bireylerin gözlenen deneyim ve davranışlarına göre sınıflandırılmaktadırlar (Fletcher ve Kininmonth, 1992; Kim, 2006).

Diğer yandan, ilişkisel bellek yapıları yoluyla harekete geçirilen hayali etkileşim, ilişkisel beklentileri yaratmaya ve böylece romantik birleşmeye ilişkin bilişsel yapıyı oluşturmaya olanak sağlamaktadır. İlişkilerle ilgili beklentiler, ilişkiler için bilgi yapıları ya da şema olarak bilişte canlandırılabilirler. Bilişsel yapılar, diğer ilişkileri gözleme yoluyla bir yörünge sağlamaktadırlar. Sonuç olarak, ilişkisel şemalar romantik davranışlar arasında bir köprü sağlamakta ve bu yolla bilişin duygu yaratma işlevini harekete geçirmektedirler (Honeycutt ve Cantrill, 2001).

İlişkiler hakkındaki inançlar, sosyal yaşamın esaslarını düzenleyen önemli bir rehber olup, genellikle bilinçdışı düşüncelerin yer aldığı hayaller, simgeler ya da senaryolar gibi bilişsel yapıları içermektedirler. Bu bilişsel yapılar, gizil olarak insanların belli ilişki türlerinden ne beklediklerini etkilemektedir. Böylece insanların ilişkilerini, türlerine göre düzenlemelerine yardım etmektedirler. Bir bireyin cinsel cazibe ve ilgiye dayalı flört ilişkilerinden ziyade, sadece arkadaşlık ilişkileri kurmak istemesi buna örnek gösterilebilir. Ayrıca bilişsel yapılar, bireylere ilişkilerinde nasıl hareket edecekleri ya da ilişkilerdeki diğer kişilerden beklentilerinin ne olacağına ilişkin bilgiler de vermektedir. Bu bakış açısıyla ilişkisel şemalar, insanların ilişkilerini sınıflandırmalarına yardımcı olup, davranışlarını yönlendirmekte, diğerlerinden ne beklediğini anlatıp, beklentileri karşılanmadığında hissettiklerini duyguları açıklamalarına yardımcı olmaktadır (Reis, Sprecher ve Sprecher, 2009). Özet olarak, ilişkiler kişilerin değişen bilişsel ve davranışsal oluşumları olarak kabul edilmekte ve bilişsel yapılar, gelecekte yaşanabilecek ilişkisel durumlar karşısında romantik aşkın içeriğinin analiz edilmesinde kullanılmaktadırlar (Duck ve Wright, 1993).

I.2.3.1 Şemalar

Şema, çoğunlukla biliş ya da bilginin yapılarına işaret eden evrensel bir algılama olarak ifade edilmektedir. Şemalar olayların, sahnelerin ve prototiplerin içeriğine ve görevlerine göre sınıflandırılmaktadır (Honeycutt ve Cantrill, 2001). Anderson (2005) şemaları, önceki deneyimlerden kaynaklanan bilgilerin düzenlendiği ve işlendiği bilgi yapıları olarak tanımlamaktadır. Şemalar, beklentilerin şekline uygun davranışların sergilenmesine yol göstermekte ve bilişte yer alan konuşma ve deneyimlerin depolanmasına bilişsel olarak bir düzenleme sağlamaktadır. Kısacası şemalar, ilişkisel biliş yapıları için geniş bir çerçeve sunmaktadırlar.

Şema kavramı, günümüz Bilişsel Davranışçı Yaklaşımın temel taşıdır. Nasıl ki, kalp ve kan dolaşımına ait sistem, insan bedeninin işlevinde merkez olarak kabul ediliyorsa, Beck'in (1976; aktaran Dattilio ve Beck, 2009) ortaya koyduğu şemalar da, insanların düşünme ve algılama biçimlerinin merkezi olup duyguları ve davranışları tamamlayıcı bir etkiye sahiptirler. Baldwin'e (1992) göre ilişkisel şema, kişinin kendi imgesi ile başkasının imgesi arasında köprü oluşturan bir düşünce imgesi içermektedir. İlişkisel şema, bilişte saklanmış bilgilerin düzenlendiği ve ilişkilerin gelişimine yönelik temeldeki beklenti ve inançların depolandığı birimler olarak adlandırılmaktadır. İlişkisel şema, birçok bireyin varolan ilişkilerinin özellikleri hakkındaki temel inançlarına kaynak oluşturmaktadır. Bireylerin nasıl ilişkiler geliştireceği hakkındaki inançları, diğerleri hakkında okudukları ya da diğerlerini gözlemeleri yoluyla kazandıkları dolaylı deneyimlerden ya da ilişkilere katılmayla kazanılan doğrudan deneyimlerden elde edilmektedir (Fletcher, Simpson ve Thomas, 2000).

Sonuç olarak, ilişkisel şemalar bilişsel bilgi yapılarının aranmasını ve bulunmasını etkilemektedirler. Deneyimlere dayalı bilgileri içeren ilişkisel şemalar, ilişkilerdeki bilişlere özgü özel şemalardır. Bu nedenle ilişkisel şemalar, romantik eş ve birey arasındaki ilişkiler hakkında daha fazla bilgi toplanmasına olanak sağlamaktadırlar. Bu yönüyle şemalar, deneyimlerin değerlendirilmesine, bilgilerin yapılandırılmasına, geleceğe aktarılmasına ve amaçların oluşturulmasına ya da ilişkilerin anlamlandırılmasına imkan sağlayabilmektedirler (Dattilio ve Beck, 2009).

I.2.3.2. Sahneler

Sahneler, sıklıkla belirli bir fiziksel ortam hakkındaki bilgilere bağlanmış bilişsel yapılardır. Sahneler, insanlarla ilgili eylemler ve olaylar gibi bütün bir karmaşık olay olarak adlandırılabilirler. Aynı zamanda sahneler, belirli ortamlarda meydana gelen deneyimlere dayalı olay ve konuşmaları düşünmeyi içermektedirler. Böylece, belli bir durum hakkındaki görüntüyü yansıtır, bilişin yeniden yapılanmasını temel alan fiziksel bir dekor sağlamaktadırlar. Dolayısıyla, bir bireyin olayın meydana geldiği ortamı anımsaması, o olayla ilgili belli eylem ve konuşmalara ulaşmayı kolaylaştırmaktadır (Honeycutt ve Cantrill, 2001). Fiziksel sahneler, bireye belli bir zamanı kapsayan bilişsel ve görsel imgeler sunmaktadır. Toplumsal bir sahne ise, aynı anda genel bir amacı izleyen bireyler arasındaki ilişkileri ifade etmektedir. Örneğin, flört etmeye ilişkin bir bilişsel yapı, belli bir tiyatro sahnesinde buluşmayı yansıtabilmekte (fiziksel sahne) ya da restorandaki bir olayı (toplumsal sahne) açıklayabilmektedir. Dolayısıyla ortaya çıkan kişisel sahneler, özel durumlarla ilgili olup bireysel farklılıkları içermektedirler. İlişkiler açısından ele alındığında ise, kişisel sahneler romantik eş ile birey arasındaki eylemler ve etkileşimler olarak tanımlanmaktadır (Honeycutt ve Cantrill, 2001).

I.2.3.3. Senaryolar

Bir senaryo, belli bir görevi başarmak için bir takım sıralı adımdan oluşan yönergelerden meydana gelmektedir. Senaryolar, otomatik bir pilot gibi olup, yeni bir durumla karşılaşıldığında nasıl bir tepki verileceğine rehberlik etmektedirler. Davranışlar, eylemler ya da diyaloglar birey tarafından düşünüldüğünde, önceki kaydedilen sahnelerin anımsanmasını kolaylaştırmaktadır. Senaryolar, çeşitli sahnelere yerleşmiş olabilirler. Bu nedenle, sahneler senaryolara ve diğer bilişsel yapılara giriş yolu olabilmektedirler (Honeycutt ve Cantrill, 2001).

Nesillerce gelen senaryoların araştırılması önemli olmasına rağmen, kişisel ilişkileri yöneten senaryoların işleyişi hakkında bilgilerin oldukça az olduğu bilinmektedir. Ginsburg'e göre (1988; aktaran Honeycutt ve Cantrill, 2001), etkileşimin başlangıç sahnesinde oluşan senaryoların, etkileşimin çabası azaltması beklenmektedir. Çünkü senaryoların temel işlevi, bilişsel otomatik pilot olarak çalışmalarıdır. Senaryolar düzenli eylemler olup, küçük detaylara dikkat harcama gereksinimini azaltmaktadırlar. Özetle senaryolar, kişisel deneyimler, akran ve ailelerin gözlenmesi, internet ve medyadan elde edilen bilgiler, izlenen filmler, müzik ve televizyon programları yoluyla öğrenilen sosyal davranışları ifade etmektedirler.

I.3. İlişki İnançlarının Kuramsal Temelleri

Belirtildiği üzere, yakın ilişkilerin gelişimini önemli oranda etkileyen romantik ilişki inançları deneyimlere dayalı bilgilerin düzenlenip bir araya getirildiği bilişsel yapılarla yakından ilişkilidir. Bilişsel yapılar, bireyin beklentilerini, inançlarını oluşturmakta ve bireylerin davranışlarını etkilemektedirler. Dolayısıyla, bilişsel yapıların kavramsallaştırılıp, romantik ilişki inançlarıyla ilişkisinin anlaşılması önem kazanmaktadır.

Bilişsel yapılar üzerine odaklanan yaklaşımlar dikkati, bireyin akılcı ve mantıklı yönüne çekmekte ve davranış değiştirme çalışmalarında düşüncelerin duygular üzerindeki etkisinin dikkate alınması gerektiğini vurgulamaktadırlar (Corey, 2009). Bu yaklaşımlar aynı zamanda, bireylerin karmaşık bazı bilişsel yapılarının diğer bireylerin gözlenmesi yoluyla elde edilen yargıların anlamlandırılması ile kazanıldığına vurgu yapmaktadırlar. Araştırmalar, bu yapıların başlangıçta erken çocuklukta aile ile olan etkileşimler ile geleneksel olarak da anneler veya çoğunlukla da bakıcılarla geliştiğine işaret etmektedir (Ainswort, 1985). Bunlara ek olarak, bireylerin bilişsel yapıları medya ve yaşam deneyimlerinden de etkilenmektedir. Bununla birlikte, ilişkiler geliştiğinde, bireylerin sadece yaşadıkları ilişkiye yönelik düşünceleri değil, aynı zamanda diğerlerine yönelik ilişkisel düşüncelerinde de değişimler olmaktadır. Kısaca ilişkiler, bilişsel yapıları birleştirmekte ve böylece hem bilişleri hem de eylemleri üretmektedirler. İlişkilerle ilgili bilişsel yaklaşımı ifade eden yaklaşımlar, ilişkilerdeki bilişsel yapıların nasıl üretildiğini incelemektedirler (Honeycutt ve Cantrill, 2001). Bu noktada bilişsel yapıların nasıl üretildiğine yönelik temel yaklaşımlar olarak nitelendirilen Akılcı Duygusal Davranışçı Yaklaşım ve Bilişsel Davranışçı Yaklaşım, diğer kuramlar arasında ön plana çıkmaktadırlar.

I.3.1 Akılcı Duygusal Davranışçı Yaklaşım

Ellis'in (1994) Akılcı Duygusal Davranışçı Terapi (ADDT) olarak adlandırdığı yaklaşıma göre, bireyler hem akılcı ve doğru, hem de akılcı olmayan ve çarpık bir biçimde düşünme eğilimi ile dünyaya gelmektedirler. Bir başka deyişle, bireyler kendilerini koruma, mutlu olma, düşünme, kendini açıklama, sevmeye, diğer insanlarla ilişki kurma ve kendini gerçekleştirilmeye yönelik bir eğilim içindedirler. Ancak, aynı zamanda kendini yok etmeye, düşünmekten kaçınmaya, ertelemeye, hataları sürekli tekrarlamaya, batıl inançlara, mükemmelliyetçiliğe, kendini suçlamaya ve gizil güçlerini gerçekleştirmekten kaçınmaya ilişkin bir eğilime de sahiptirler. Bütün bu eğilimlerin yanı sıra bireylerin bilişsel, duygusal ve davranışsal süreçlerini değiştirme kapasiteleri de vardır (Corey, 2009).

ADDT Yaklaşımı, düşüncelerin, duyguların ve davranışların önemli ölçüde birbirlerini etkilediği ve karşılıklı bir neden sonuç ilişkisine sahip olduğu varsayımına dayanmaktadır. Bu varsayım, ABC çerçevesi içinde işlenmektedir ve kişinin yaşantıları, inanç sistemi ve duyguları arasındaki etkileşimi açıklamaktadır. "A" noktasında yaşamdaki olumsuz, üzücü ve örseleyici olaylar, "B" noktasında bireylerin yaşamlarındaki olumsuz ve üzücü olayları düzenleme amacıyla kullandıkları inanç sistemleri, "C" noktasında ise kişinin karşılaştığı olayların kişisel ve duygusal sonuçları yer almaktadır. Bu yaklaşıma göre, rahatsız edici duygu ve davranışların nedeni olaylar değil, olaylara yönelik geliştirilen düşüncelerdir (Ellis, 1995). Bu bakış açısıyla Ellis, (1994) duygusal bozuklukların temelinde rasyonel olmayan düşünce ve inançların yattığını belirtmektedir. Duygusal rahatsızlıklar yanlış, mantıksız, geçersiz, bireysel dogmatik inançlardan kaynaklanmaktadır ve bu rahatsızlıkların temelinde akılcı olmayan düşünceler yatmaktadır. Dolayısıyla, akılcı olmayan düşünce ve inançlar, akılcı olmayan duygulara yol

açmaktadırlar. Üzüntü, pişmanlık, engellenmişlik ve benzeri gibi duyguları herkes yaşamaktadır. Bu tür duyguları rasyonel ya da irrasyonel yapan özellik, temelde yatan düşünce ve inançların talepkarlık, gereklilik ve zorunluluk içerip içermemesidir. Dolayısıyla, ADDT'nin amacı da kişinin akılcı olmayan düşüncelerini değiştirmesini kolaylaştırmaktır (Ellis, 1995).

Akılcı düşünce, mutlu olmak ve yaşamı devam ettirmek adına belirlenen amaçlara ulaşmayı hedefleyen düşünce yapılarını içermektedir. Buna göre akılcı inançlar, insanın temel hedeflerine ulaşmalarına yardım eden bilişler ya da düşüncelerdir. Akılcı olmayan inançlar ise, kişilerin kendilerini yenilgiye uğratan, mantıklı ve görgül olarak geçerli olmayan dogmatik düşünceleri içermektedir (Ellis, 1995). Bu inançlar, insanların temel amaçlarına ulaşmalarını engelleyen, mantıksız, gerçeğe dayanmayan ve kalıplaşmış düşüncelerden oluşmaktadırlar (Dobson, 2009).

Ellis ve Harper (1975), yaygın biçimde görülen akılcı olmayan düşüncelere yönelik olarak “Bizim için önemli olan herkes bizi sevmeli ve onaylamalı”, “Birisinin bizi reddetmesi, bize haksızlık etmesi ya da engellemesi felaket olur”, “Duygusal olarak bizi yaralayan şeyler bizim dışımızda gerçekleşir”, “Duygularımızı kontrol etmemiz ya da değiştirmemiz olanaksızdır”, “Her alanda becerikli, yeterli ve başarılı olmalıyız” gibi düşünceleri örnek olarak göstermektedirler. Ellis (1962) duygusal incinmelerin tutarsız ve irrasyonel inançların sonucu olduğunu varsaymaktadır. Bu inançlar, mantıklı ve gerçeğe dayanan varsayımlardan ayrılır ve yıkıcı davranışlara neden olurlar. Ayrıca bu inançlar, sürekli kavramsallaştırılarak bilişsel yapı olarak geliştirilebilirler.

Romantik ilişkiler açısından ele alındığında, Ellis'e (1986; aktaran Möller ve Merwe, 1997) göre, eşlerin inanç sistemi büsbütün gerçek dışı olmak yerine benzer ve tamamlayıcı düzeyde olunca en az düzeyde ilişki sorunları yaşanmaktadır. Bu nedenle ADDT, çiftler arasındaki gerçek dışı inançların ve isteklerin sonucunda oluşan gerçek dışı beklentilerin ilişkide yol açacağı huzursuzlukların önlenmesine yardımcı olmaya çalışmaktadır. Bu nevroitik istekler örneğin, daha fazla cinsel performans sergilemek gerektiğine ilişkin ısrara yol açabilir. Sonuç olarak, olayların ciddiyetini ve yetersizlikten kaynaklanan başarısızlığı abartmaya, başarısızlık ve yetersizlik gibi durumlarla baş etmeye ilişkin yeterliliği küçümsemeye, kendini veya diğerini suçlamaya neden olabilir. Dolayısıyla ADDT, bu gerçek dışı inançların değiştirilmesini amaçlamaktadır. Bu nedenle de, ilişkilerdeki huzursuzluğa ilişkin kaygı, suçluluk, depresyon, öfke, üzüntü gibi duyguların değişimini düzenlemektedir. Nitekim deneysel araştırmalar, irrasyonel inançların hem kişisel uyum hem de ilişki başarısı açısından olumsuz sonuçlara yol açtığını kanıtlamaktadırlar. Bu noktada Ellis (1995), evlilik terapisine ilişkin bilişsel yaklaşımlara dikkat çekmekte ve huzursuz evlilik ilişkilerinde gerçekçi olmayan beklentilerin rolünü sıklıkla vurgulamaktadır.

Ellis'in (1995) akılcı olmayan inanç ve beklentilerin, sorunlu evlilik ilişkilerindeki rolünü vurgulamasıyla birlikte evlilik uyumu ile ilgilenen uzmanlar, bireylerin ilişkilere yönelik inançlarının neler olduğu üzerinde odaklanmaya başlamışlardır. Bu süreçte uzmanlar, bireylerin kendileri, birlikte oldukları kişi ve ilişkileri hakkında akılcı olmayan inançlarında anlamlı bilişsel değişimler meydana getirmeye çalışmaktadırlar (Baucom, Epstein, Sayers ve Sher, 1989; Kim, 2006).

Sonuç olarak, üniversite öğrencilerinin yaşamlarının merkezini oluşturan romantik ilişkilerdeki duygusal incinmelerin, çoğunlukla öğrencilerin sahip oldukları tutarsız ve akılcı olmayan ilişki inançlarının bir sonucu olduğu ve ADDT yaklaşımının, bu inançların kökenlerinin anlaşılmasında ve bu doğrultuda ilişkilerinde sorunlar yaşayan bireylere yol gösterilmesinde yardımcı olabileceği düşünülmektedir.

I.3.2 Bilişsel Davranışçı Yaklaşım

Bilişsel yapıların nasıl üretildiğine yönelik temel yaklaşımlardan bir diğeri olan Bilişsel Davranışçı Yaklaşım, insanların duygu ve düşüncelerinin önemli oranda birbiriyle bağlantılı olduğu varsayımına dayanmaktadır. Beck'in (1960; aktaran Stackert ve Bursik, 2003) bilişsel modelinde belirtildiği üzere huzursuzluk gibi duygusal olayların doğasını anlamak için, düşünce dalgalamalarını ya da üzüntü verici olaylara verilen tepkilerin bilişsel doğasını incelemek gerekmektedir. Bu varsayımlara göre, bireylerin ilişkilere yönelik düşüncelerinin içeriği, ilişki uyumlarını derinden etkilemektedir. Aynı zamanda, gerçekçi ve işlevsel düşünceler kişisel ve sosyal uyumu kolaylaştırmaktadırlar. Bilişsel Davranışçı Yaklaşımına göre, ilişki hakkındaki bireysel olarak doğruladığımız inançlar, tutumlar ve beklentiler ilişki doyumunu, işlevselliğini ve sağlıklılığını etkileyen önemli faktörler olmaktadır.

Bilişsel modele göre, tüm psikolojik bozuklukların altında yatan ortak mekanizma, kişinin ruhsal durumunu ve davranışlarını etkileyen çarpıtılmış ya da işlevsel olmayan düşünceleridir. Bu düşüncelerin gerçekçi bir şekilde yeniden değerlendirilip, değiştirilmesi duygularda ve davranışlarda düzelmelere yol açabilmektedir (Beck, 2008). Otomatik düşünceler, Beck'in temel kavramlarından biridir. Bu düşünceler, herhangi bir

seçim yapmaksızın ya da gayret sarf etmeksizin kendiliğinden ortaya çıkmaktadırlar. Psikolojik sorunlar yaşayan kişilerde bu otomatik düşünceler, genellikle çarpıtılmış ya da abartılmış biçimde belirmektedirler (Genç, 2008). Ayrıca, otomatik düşünceler birey tarafından önceden planlamadan, düşünülmeden, çabuk ve otomatik olarak ortaya çıkmaktadırlar. Bu düşünceler çok seri ve örtüktürler. Hedefe yönelen düşünce ya da problem çözme gibi mantıksal sırayı izleyen basamaklar olmadan kişiye özerk olarak oluşmaktadırlar. Aynı zamanda, doğrudan daha temel işlevsel olmayan şemalar ya da sayılıları yansıtır, kişi tarafından doğru kabul edilmektedirler (Beck, 2008).

Beck'in (2008) temel kavramlarından bazıları da, temel ve ara inançlardır. Temel inançlar, kişinin çocukluk yıllarından başlayarak kendisi için önemli kişilerle etkileşime geçtikçe oluşan, kendisine ve diğerlerine yönelik genel, katı değerlendirme ve yargıları olarak tanımlanmaktadır. En temel ve derinlerdeki inançlar, dış dünya ve diğer bireyler ile elde edilen ilk deneyimlerle biçimlenen, hiç sorgulanmamış algılar ve fikirlerden oluşmaktadır. Ara inançlar ise, bireyin herhangi bir durumu nasıl algıladığını etkileyen kişinin kendisi, diğerleri ve kişisel yaşantısı ile ilgili kural, tutum ve varsayımlardır. Bu algılar düşünceleri, hisleri ve davranışları belirlemektedir. Otomatik düşünceler kadar açık olmasalar da, ara inançlar temel inançlara kıyasla daha kolay değiştirilebilmektedir (Beck, 2008). Bu yönüyle ele alındığında bilişsel çarpıtmalar, işlevsel olmayan şemalarla otomatik düşünceler arasındaki bağlantılardır. Alınan yeni bir bilgi bilişsel olarak işlenirken, var olan şemaya uydurulmak için sıklıkla çarpıtılmakta ve bu çarpıtılmış değerlendirmeler de otomatik düşünceler olarak bilinç düzeyine çıkmaktadır. Bütün bu bilişsel çarpıtmaların ve sonuçta ortaya çıkan otomatik düşüncelerin kaynağı ise "şemalar"dır. Bilişsel şemalar, olayları algılayan bireylere anlam çerçeveleri sağlayan

öğelerdir. Şemalar, çocukluktan başlayarak oluşan ve daha derinde yatan temel yapılardır. Başta aile olmak üzere, çevreyle etkileşim içinde ve öğrenme süreçleriyle gelişir ve devamlılığını korurlar. Başka bir deyişle, temel bilişsel şemalar bireye özgü olmakta, aile ve kültürden köken almakta, erken çocukluk yaşamında ve sosyalleşme sürecinde yerleşmektedirler (Kuyucu, 2007). İşlevsel olmayan bilişsel şemaların varlıklarını koruyabilmelerindeki en önemli etken, karşıt veriler olmasına rağmen, bireyin olumsuz düşüncelerinin geçerli olduğuna kendini inandırma sürecinde rol oynayan sistematik bilişsel çarpıtmalardır. Bilişsel çarpıtmalarda birey düşünmekte ancak bilgiyi işlevsel olmayan veya yanlı bir biçimde işlemektedir (Beck, 2008).

Beck'e göre, (1976; aktaran Kuyucu, 2007) erken yaşantılar bireyde kendi ve dünya ile ilgili bazı temel işlevsel olmayan şemaların gelişmesine yol açmaktadır. Bu şemalar daha sonra algıları organize etmede ve davranışları yönetmede yönlendirici faktör olarak kullanılmaktadırlar. Bu şemalardan bazıları son derece katı ve uçta oldukları ve değişmeye dirençli oldukları için işlevsel değildirler. Beck'e göre, otomatik düşünceler alışılmış düşünce yolları olup olumlu ya da olumsuz bir şekilde ve genellikle kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Bireylerin olumsuz otomatik düşünceleri bilişsel çarpıtmaları içermektedir. Kısacası bilişsel çarpıtmalar, işlevsel olmayan inançların diğer bir ifadesi olarak kabul edilmektedirler. Bireyin düşünceleri, hissettiği duygular ve doğal olarak psikolojik sağlığı açısından oldukça önemli bir yere sahiptir (Turan, 2010). Bu düşünceleri değerlendirirken, "düşüncenin rasyonel olup olmadığı, gerçekçi temeller üzerine oturup oturmadığı" belirlenmelidir. Bireyin düşündüğü şeyin doğruluğu ve geçerliği önemli olduğu gibi, eğer bireyin düşüncesi rasyonel değilse bireyin buna ne kadar inandığı da değerlendirilmelidir (Ağır, 2007).

Bilişsel Davranışçı Yaklaşımına göre akılcı olmayan inançların sorunlu ilişkiler üzerinde önemli bir etkisi bulunmaktadır (Ellis ve DiGuiseppe, 1993; Baucom, Epstein, Sayers ve Sher, 1989). Otomatik düşüncelerde gizlenen ve danışanla kurulan yardım ilişkisinde ortaya çıkarılabilecek olan bu inançlar, bireyin romantik eşini objektif bir biçimde değerlendirmesini engellemekte ve ilişkiden alınan doyum ve mutluluğu azaltmaktadır. Bu yaklaşım otomatik düşünceler aracılığıyla temel inançları belirlemek, bireylere alternatif düşünce üretmelerini sağlamak ve işlevsel olmayan inançlarını yeniden yapılandırmak noktasında psikolojik danışmanlara yol göstermektedir.

I.4. Romantik İlişki İnançlarında Cinsiyet Farklılıkları

İlişkisel şemaların meydana gelmesinde ve işlenmesinde kadın ve erkek arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Araştırmalar, kadın ve erkeklerin romantik ilişkileri algılamaları ve yaşamaları arasında temel bazı farklılıkların olduğunu göstermektedir (Giordano, Phelps, Manning ve Langmore, 2008; Frazier ve Esterly, 1990; Kirkpatrick, 1994; Rubin, Ppeplau ve Hill, 1981).

Romantik ilişkilere yönelik inançların cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini belirleme çalışmalarında genellikle cinsiyet stereotiplerinden faydalanılmaktadır. Cinsiyet stereotipleri, kadınlarla erkeklerin sadece cinsiyetlerinden kaynaklı belirgin psikolojik ve cinsiyete özgü özelliklere sahip olduğu yönündeki katı ve fazla basitleştirilmiş inançlar olarak tanımlanmaktadır. Stereotipler, toplumsal bilgileri daha hızlı işlememizi sağlamaktadırlar.

Stereotipler, duyularla algılanan sonsuz bilgileri bilişsel kategorilere yani, şemalara ayırarak düzenlemekte ve böylelikle de insanları ırk, din, meslek, millet ve cinsiyet gibi farklı toplumsal şemalara göre sınıflandırmaktadırlar (DeLucia-Waack, Gerrity, Taub ve Baldo, 2001; Pines, 2010).

Diğer yandan, cinsiyet stereotipleri kadın ve erkeleri niteleyen bir takım inançları da barındırmaktadırlar (Honeycutt ve Cantrill, 2001; Cobb, Larson ve Watson, 2003). Böylece, gelecek zamanda yönelimin nasıl olacağına yönelik şemaları da tanımlamaktadırlar. Bu nedenle, bu inançlar gelecekte yapılacak planlarda ve beklentilerde güçlü bir etki yaratabilmektedirler. Cinsiyet stereotipleri, flört ilişkilerinde hangi senaryoya göre davranılacağı hakkında da önemli mesajlar verebilmektedirler. Geleneksel stereotiplere göre erkekler, romantik ilişkilerde kendine güvenen, iddialı, baskın, kararlar alabilen ve lider bireyler olmayı beklemektedirler. Kadınlar ise daha çok boyun eğen, itaatkar ve edilgen olma eğilimindedirler (Sakallı-Uğurlu, 2003).

Canary ve Hause (1993) benzer şekilde erkek ve kadınlar arasındaki romantik ilişkilere yönelik inanç farklılıklarının, cinsel rol stereotipleri ile ilgili olabileceğini belirtmektedirler. Bir başka deyişle, cinsiyet stereotipleri romantik ilişkilere yönelik beklentilerin kadın ve erkek açısından farklılaşmasına yol açmaktadırlar. Bu beklentilerdeki farklılıklardan biri, kadınların ilişkiyi devam ettirmeye yönelik stratejiler geliştirmeye, geleceğe yönelik planlar yapmaya ve ilişkilerine yönelik yaşantılarını daha canlı anımsamaya erkeklerden daha fazla yatkın olmaları gerektiğine yöneliktir.

İlgili alanyazın incelendiğinde, romantik inançlarda cinsiyet ve cinsel uyuma odaklanıldığı görülmektedir. Tutarlı bulguların birçoğu erkeklerin, kadınlardan daha fazla romantik inançları desteklediğini göstermektedir. Erkekler, eş seçiminde önemli oranda kadınlardan daha fazla zorlayıcı inançlara sahip görünmektedirler (Cobb, Larson ve Watson, 2003).

Cinsiyet farklılıklarının incelendiği bir diğer çalışmada, Stinnett (1971), evlilik amaçlarına ilişkin düşüncelerin, mutlu bir evliliğin özelliklerinin, evlilik beklentilerinin etkilendiği kaynakların ve bu konularda daha fazla bilgi edinmek isteyişlerinin kadın ve erkek açısından önemli oranda değiştiğini ortaya koymaktadır. Bu farklılıkların, kadınların geleneksel biçimde sosyalleşmeleri ile erkeklerden daha fazla evliliğe ve aynı zamanda aile olmaya hazırlandıklarıyla ilgi olduğu düşünülmektedir. Ayrıca kadınların, gelecekte erkeklerden daha yetenekli bir eş olacaklarını hissetmeleriyle de ilgili olabilmektedir. Dolayısıyla, kadınların evliliğe dair erkeklerden daha az mitlerinin olması muhtemel görünmektedir.

Bunlara ek olarak, romantik eş seçiminde erkeklerin fiziksel çekiciliğe önem verirken, kadınların ise çoğunlukla toplumsal ve ekonomik statü, hırs, güçlü bir karakter ve zeka gibi konulara dikkat ettikleri belirtilmektedir. Aynı zamanda, erkeklerin doğurganlık değerine yönelik işaretler (dış görünüş ve gençlik) aradıkları, kadınların ise kaynak edinme becerisine yönelik işaretler (olgunluk, o andaki veya gelecekteki finansal güvence) aradıkları bildirilmektedir (Honeycutt ve Cantrill, 2001).

Diğer yandan, aşkın büyük oranda duygusal sorumluluk taşıdığı inancıyla, kadınlar romantik ilişkilerin olumsuz etkilerinden daha kolay incinebilmektedirler. İlgili alanyazında, kadınların romantik ilişkilerdeki olumsuz yaşantıları erkeklerden daha fazla içselleştirdiği belirtilmektedir (Sprecher ve Toro-Morn, 2002). Diğer yandan, romantik ilişki yaşayan kadın ve erkeklerin madde kullanımı ve ihmalcilik gibi davranışsal problemlere eşit oranda eğilimli oldukları belirtilmektedir (Honeycutt ve Cantrill, 2001). Kadın ve erkeklerin erken romantik ilişkiden olumsuz etkilendiklerinde, ortaya koydukları duyarlılık düzeyi de farklılık göstermektedir (Chen, Guo, Yang, Li, Duan, Zang ve Ge, 2009).

Aynı zamanda erkekler, akranları arasında rekabet ve egemenlik ile ilgili konular etrafında sosyalleşmekte ve sıklıkla akranlarının gözünde statü kazanmanın yollarını heteroseksüel ilişkiler yoluyla elde etmektedirler. Dolayısıyla, bu döngü heteroseksüel ilişkiyle birlikte cinsel ilgiyi de desteklemektedir. Kadınlar ise güçlü bir biçimde romantik ilişkilere yönelmekte, zamanlarının ve enerjilerinin çoğunu bu ilişkilere ayırmakta ve romantik ilişkiyi yaşamlarının merkezi haline getirmektedirler. Sonuç olarak kadınlar, bir romantik ilişkide yaşanan süreçlerden, romantik eşlerinden daha fazla etkilenmektedirler (Giordano, Phelps, Manning ve Langmore, 2008).

Kadınların bağlılık ve sorumluluğa dayalı ilişkilerdeki beklentileri benzer biçimde gönüllü olmayı, karşılıklı saygıyı ve eşit iş bölümünü içermektedir. Bunlar bir kadın için mutlu bir evlilik ilişkisinin anahtarı olarak görülmektedir. Erkeğin beklentileri ise, ortak ilgileri paylaşmayı, etkili biçimde iletişim kurabilmeyi, tartışmaları çözümlenmeyi, empatik olmayı ve birbirilerini anlayabileceklerine inanmayı içermektedir.

Kadınların beklentileri, erkeklerin beklentilerinden daha ayrıntılı olmaktadır. Bu konudaki araştırmalar, kadınların erkeklere kıyasla kendi ilişkilerini daha dikkatli ve yakından incelediklerine işaret etmektedir. Dolayısıyla, kadınların ilişkileri esnasında meydana gelen olaylara yönelik daha fazla farkındalık geliştirdikleri belirtilmektedir. Bu yönüyle ele alındığında, kadınlar ilişkilerdeki gelişimi ve yaşanan olayları erkeklere göre daha büyük oranda anımsamakta ve detaylandırmaktadırlar (Honeycut ve Cantrill, 2001).

Diğer taraftan, cinsiyet ve yaş farklılıkları ile romantik ilgi ve uyum arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmalarda, kadınlar için romantik ilgi, duygusal zorlukların olduğu riskli bir yaşantı olabilmektedir. Yani, kadınların romantik ilişkinin iyi gidip gitmediğine ilişkin kaygıları, erkeklerden daha fazla olmaktadır. Bu kaygılar, kadınların özsaygı düzeylerini azaltabileceği gibi, duygusal uyumlarını da olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Ayrıca romantik ilgi, kadınlar için stresli durumlara da yol açabilmektedir. Örneğin; cinsel baskı, hatalı davranışlarda şiddet kullanımı ve duygusal ya da fiziksel kötüye kullanım gibi durumlar kadınlar için sonraki romantik ilişkilere yönelik uyumu olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Carlson ve Rose, 2007).

Burnett (1990; aktaran Honeycut ve Cantrill, 2001), erkeklerin ilişkiler hakkındaki düşüncelerini daha az ifade ettiklerini ve ilişkiler hakkında eşleriyle daha az iletişim içinde olduklarını ileri sürmektedir. Aynı zamanda Burnett, kadınların bir ilişkiye katılmada erkeklere oranla daha istekli olduklarını ve yaşantılarını bir başkasına anlatma konusunda daha rahat olduklarını belirtmektedir. Bu yönüyle ele alındığında erkekler, ilişkilerini güçlkle açıklamakta ve ilişkiler hakkında konuşma konusunda daha az istekli olmaktadır. Bu nedenle de erkeklerin sırdaş edinme olasılıkları daha düşük olmaktadır.

Görünen o ki, erkekler ilişkinin gidişatına daha az dikkat ederken, kadınlar ilişkilerindeki olayları daha fazla gözlemekte ve değerlendirmektedirler. Aynı zamanda kadınlar, yakın ilişkileri hakkında konuşmaya erkeklerden daha fazla gereksinim duymaktadırlar. Duck ve Wright (1993) kadınların ilişkiye bağlılık, ilişkiyi destekleyecek güven verici duyguları ifade etme ve ilişkiyi devam ettirme konusunda daha fazla istekli olduklarını bildirmektedir. Aynı zamanda kadınlar, ilişkinin gelişimi sürecinde, erkeklere göre daha genel beklentilere sahip olmaktadır (Honeycut ve Cantrill, 2001).

Acitelli, Rogers ve Knee (1999), genelde kadınların romantik ilişkiler konusunda olumlu düşünme eğiliminde olduklarını ve bu konuda erkeklerden daha fazla zaman harcadıklarını ortaya koymuşlardır. Diğer yandan, ilişki hakkında olumlu düşünmenin ve kendini bir çiftin parçası olarak görme ya da çift kimliğine sahip olmanın ilişki doyumu üzerindeki etkileri açısından kadınlar ile erkekler arasında bir farklılık olmadığını belirtmişlerdir.

Romantik ilişkilerdeki tutum ve inançlar konusunda kadınlar ve erkekler arasında oldukça güvenilir bazı farklar bulunmasına rağmen, popüler alanyazında bu farklılıklar oldukça abartılabilmektedir. Bu indirgemeci yaklaşım, yalnızca ilişkiler hakkında kadın ve erkeklerin görüşlerinin, duygularının ve hislerinin karmaşıklığını açıklamaya çalışmaktadır. Ancak, bu yönde elde edilen bulgular, sosyal ve kültürel değişkenleri tanımlamakta oldukça yetersiz kalmaktadır (Sprecher ve Toro-Morn, 2002). Belirtildiği üzere, romantik ilişkiler hakkında bireylerin nasıl düşünüp hissettikleri, sıklıkla televizyonda romantizmin ve aşkın gerçek dışı tasvirinden etkilenmektedir.

Televizyon ve diğer kitle iletişim araçları, üniversite öğrencilerinde mutlu bir birlikteliğin ya da evliliğin resmi için cinsel beklentilere yönelik çeşitli düşünceler oluşturmaktadır. Kültürel bağlamda, bugünün romantik ilişkilerini şekillendiren, medyanın etkisinden başka şeyler de vardır. Cinsiyet, toplumsal cinsiyet ve sonuçta cinsel düşünce, romantik ilişkilerin anlaşılması ve beklentilerin belirlenmesinde farklı diyalogları doğurmaktadır. Bu durum, sürekli olarak yeni aşk tanımlamalarına yol açmakta, kadın ve erkeklerin farklı kültürel diyaloglar kullanmasına neden olmaktadır (Abowitz, Knox, Zusman ve Mcneely, 2009).

I.5. Romantik İlişki İnançlarına Yönelik Gerçekleştirilen Araştırmalar

İlgili alanyazın incelendiğinde, üniversite öğrencileri ile yapılan araştırmaların büyük bir bölümü üniversite öğrencilerinin evliliğe dair beklentilerine, evliliğe ilişkin hissedilen hazır oluşluğa ve evlilik kavramına yönelik öğrencilerin gelişimsel dönemlerine odaklanmaktadır. Çalışmaların bazıları da öğrencilerin evlilik hakkındaki bilgilerini değil de, evliliğe ilişkin tutumlarını incelemektedirler (Larson, 1988).

Bununla birlikte, son dönemlerde bireylerin romantik ilişkilerdeki doyum düzeyleri ile romantik ilişkilerin devamlılığı, niteliği ve ilişki inançları arasındaki olası ilişkiler üzerinde sıklıkla durulmaktadır (Honeycutt ve Cantrill, 2001; Sprecher ve Metts, 1999). İlgili alanyazında, insanların davranış ve beklentilerini etkileyen ve önceden varolan ilişkiler hakkındaki inançlarının ele alınması gerektiği vurgulanmaktadır (Baucom, Eepstein, Sayers ve Sher, 1989).

Bu bakış açısıyla Cash (1984), gerçek dışı ilişki inançlarının davranışsal ve duygusal bozukluklara yönelik etkisini incelediği çalışmada, temel bazı inançlar ile ilişkilerde gerçekliğe ve gerçek dışılığa eğilimli durumları değerlendirmiştir. 114 üniversite öğrencisinin katıldığı çalışma sonucunda, gerçek dışı ilişki inançlarının önemli oranda dışsal kontrol odaklı olduğu, olumsuz bilişsel süreçleri kapsadığı ve bireyin kendini depresif belirtilerle ortaya koyma eğilimine yol açtığı ortaya konmuştur. Aynı zamanda, gerçeğe dışı ilişki inançlarına güçlü biçimde sahip bireylerin, romantik ilişkilerdeki başarı ve başarısızlığa yönelik daha az iyimserliğe ve daha az sosyal girişkenliğe sahip oldukları bulunmuştur.

Coleman ve Ganong (1987) akılcı olmayan inançlar üzerinde cinsiyet ve cinsiyet rolünün etkisini inceledikleri çalışmada, akılcı olmayan ilişki inançları ile cinsiyet ve cinsiyet rolü arasında anlamlı ilişkiler ortaya koymuşlardır. Çalışmanın sonucunda, “onaylanma ihtiyacı” ve “bağımlılık” alt ölçeğinde kadınların puanı, erkeklerden daha yüksek çıkmıştır. “Suçlama eğilimi” alt ölçeğinde erkeksi cinsiyet rolüne sahip kişilerin puanları, kadınsı ve hem erkek hem de kadınsı cinsiyet rolüne sahip kişilerden daha yüksek çıkmıştır. “Problemden kaçınma” ve “mükemmeliyetçilik” alt ölçeği puanlarında ise erkeksi ve hem erkeksi hem de kadınsı cinsiyet rolüne sahip bireylerin puanlarının diğerlerine göre daha düşük olduğu bulunmuştur. Diğer yandan araştırma bulguları, akılcı olmayan inançların cinsiyetten çok cinsiyet rolünden etkilendiğini göstermektedir.

Bir başka çalışmada, Metts ve Cupach (1990) akılcı olmayan ilişki inançları, ilişkide yaşanan doyumsuzluğa verilen tepkiler ve ilişki doyumu arasındaki ilişkileri incelemiştir. Halen devam eden bir romantik ilişkisi olan 322 üniversite öğrencisi ile

gerçekleştirdikleri bu çalışmanın sonuçlarına göre, akılcı olmayan ilişki inançları ile yıkıcı doyumsuzluk tepkilerinden olan “terk etme” ve “ihmal etme” ile olumsuz yönde; olumlu doyumsuzluk tepkileri olan “sadakat” ve “dile getirme” ile olumlu yönde ilişki bulunmuştur. Aynı zamanda, “anlaşmazlıklar yıkıcıdır” ve “eşler değişmezler” inançlarını benimseyen üniversite öğrencilerinin ilişkilerinde yaşadıkları doyumsuzluğa “terk etme” ve “ihmal etme” tepkileri ile yanıt verdikleri saptanmıştır. Hem akılcı olmayan inançlar hem de doyumsuzluğa verilen yanıtlar, ilişki doyumu ile olumsuz yönde ilişkili bulunmuştur.

Weaver ve Ganong (2004) ise 254 Afrikalı-Amerikan ve 234 Avrupalı-Amerikan üniversite öğrencileri ile yaptıkları araştırmanın bulgularına göre, gerçek dışı ilişki inançları ilişkiden alınan doyumu azaltmaktadır. İlişki doyumunun romantik ilişki inançlarıyla ilişkisinin incelendiği bir diğer çalışmada, Stackert ve Bursik (2003) romantik ilişki yaşayan 118 üniversite öğrencisinin bağlanma stilleri ile bilişsel çarpıtmaları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırma sonucunda “kaygılı” ve “kaçınan” bağlanma stiline sahip genç yetişkinlerin daha fazla bilişsel çarpıtmalara sahip oldukları bulunmuştur. Güvensiz bağlanma, bireylerde çok daha fazla incinebilme durumları oluşturmakta, bu da daha fazla bilişsel çarpıtmaların kullanılmasına neden olmaktadır. Aynı zamanda, kadınların “uyuşmazlık” konusunda, erkeklerin ise, “cinsel mükemmeliyetçilik” konusunda daha fazla akılcı olmayan inançlara sahip oldukları bulunmuştur. Kadınların ilişkilerdeki problemlere karşı çok daha fazla duyarlı oldukları ve bu nedenle uyuşmazlık yaşadıkları belirtilmiştir. Araştırmanın diğer bir bulgusu ise hem güvensiz bağlanma stiline hem de romantik ilişkilerle ilgili akılcı olmayan inançların düşük ilişki doyumu ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğu şeklindedir.

Benzer biçimde, Sullivan ve Schwebel (1995) 122 genç yetişkinin ilişkilerinin sağlıklı bir şekilde devam etmesine yardımcı olan olumlu inançlar ile ilişkilerinin zarar görmesine neden olan olumsuz inançları değerlendirmişlerdir. Çalışmanın sonucunda, gerçekçi olmayan ilişki inançlarının bireylerin ilişkilerinde stres ve hayal kırıklıkları yaşamalarına ve bunun sonucunda da kişilerarası ilişkilerde çatışmalar yaşamalarına neden olduğu vurgulanmıştır.

Farklı bir çalışmada, Sprecher ve Metts (1999) romantik ilişki inançlarının ilişki geçişleriyle zamanla nasıl değiştiğini ve ilişkideki olumlu duygular ile ilişkinin dayanıklılığını nasıl etkilediğini incelemişlerdir. Araştırmanın bulgularına göre, “ilk ve tek” inancı kadınlarda ilişki dayanıklılığını olumlu etkilemektedir. Bu inançlar ilişkinin gelişim aşamasında davranışları ve ilişki dinamiklerini etkileyebilmektedirler. “İlk görüşte aşk” inancı ise ilişkilerin başlangıç aşamasında etkili olmaktadır.

Haferkamp (1999) televizyonda dizi izleme ile ilişkiler hakkındaki inançlar arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmaya, 188 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırma bulgularına göre, kadınlar ilişkilerinde kişisel duygu ve davranışlarını irdelemeye daha fazla odaklanmakta iken, erkekler ilişkilerinde paylaşılan eylemlere daha fazla odaklanmaktadır. Dizi film izleme ile işlevsel olmayan ilişki inançları arasında olumlu yönde bir ilişki bulunmuştur. İşlevsel olmayan ilişki inançları sıklıkla hayal kırıklıklarına, yanlış anlaşılmalara ve artan çatışmalara yol açmaktadırlar. Sonuç olarak, bu programlar ilişkilerin sürekli irdelenmesine yol açmakta ve işlevsel olmayan inançları arttırmaktadırlar.

Başka bir çalışmada, Sharp ve Ganong (2000) evlilik hakkındaki gerçekdışı inançların üniversite öğrencilerinde bütünleyici öğrenmeye etkisini incelemişlerdir. Bekar bireyler arasında gerçekdışı evlilik inançlarının, evliliğe olumsuz etkilerinin incelendiği çalışmada, bütünleyici öğrenmenin üniversite öğrencilerinde evliliğe ilişkin gerçekdışı inançları azaltacağı yönünde bir varsayımda bulunulmuştur. Çalışmanın sonucunda, gerçek dışı ilişki inançları yerine gerçekçi romantik ilişki inançlarının, bütünleyici öğrenmeyi olumlu yönde daha fazla etkilediği gözlenmiştir. Araştırmanın bulgularına göre, inançlarda cinsiyet farklılıkları göz önüne alındığında, sosyalleşme gereği kadınlar erkeklerden daha fazla evliliğe hazır bulunmuştur.

Sprecher ve Toro-Morn (2002), romantik ilişkiler hakkındaki inançların cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemişlerdir. Aynı zamanda, çalışmaya katılan bireylerin sahip oldukları kültür, ırk ve sosyal sınıf gibi farklılıkları da dikkate almışlardır. Çalışmanın sonucunda, romantik ilişki inançlarında, kültüre dayalı olan farklılıkların cinsiyete dayalı olan farklılıklardan daha fazla olduğu belirtilmektedir. Araştırma bulgularında, kadınların romantik ilişkilerinde yaşadıkları deneyimleri değerlendirmeleri açısından erkeklere göre daha serbest ve özgür oldukları saptanmıştır. Bir diğer çalışmada, Goodwin ve Gaines (2004), 206 Alman, Rus ve Macar'ın katılımıyla kültürler arasında ilişkilerin niteliği ve ilişki inançları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Bulgulara göre, üç grup arasında büyük çevresel farklılıkların anlaşılmasında ve kültürel değerlere ışık tutmada yorumlanabilir. Bulgulara göre, işlevsel olmayan ilişki inançları Almanya'da daha yüksek, Macaristan'da daha düşüktür. Üç kültür arasında ilişki doyumunun düzeyi açısından önemli farklılıklar yoktur. Üç ülkeden beraber alınan veriler, ilişkideki inançlar ile ilişki niteliği arasında olumsuz bir ilişkiye işaret etmektedirler.

Bu çalışmaların yanı sıra Abowitz (2009), kadın ve erkeklerin romantik ilişkilere yönelik inançları arasında önemli farklılıklar bulmuştur. Bu çalışmada elde edilen 8 temel inanç incelendiğinde erkeklerin sahip olduğu düşünceler a) ilk kez birlikte olan çiftler mutlu bir ilişkiye sahip olurlar, b) bir eş bulmak için bar iyi bir mekândır, c) kadınlar erkekleri kontrol etmek isterler, d) erkekler ilişkiyi güçlendirirler ve e) bireyler partnerlerinin öğrenmeyeceğini bilirlerse aldatırlar şeklindedir. Kadınların sahip olduğu düşünceler ise a) çiftler evlendiklerinde ilişkileri bozulur, b) Eğer çiftler aşık ise, ırk ya da yaş önemli değildir ve c) erkekler yalan söylediklerinde kadınlar bunu anlarlar şeklinde ortaya konmaktadır.

Anderson (2005), online romantik ilişkilerin nasıl algılandığını, internet kullanım oranı, internet ilgisi, internetin gerçekliğine ilişkin farkındalık ve romantik ilişki inançları kapsamında incelediği çalışmaya 177 kişi katılmıştır. Çalışmanın sonuçları, zamanını internette harcama oranı ve internette olan romantik ilgi, online romantik ilişkilerin olumlu olarak algılanmasına yol açtığını ortaya koymaktadır. Oysaki, romantik ilişkiler ve gerçekliğin algılanması romantik ilişkilerin algılanması ile ilgili değildir. Aynı zamanda çalışma sonuçları internet ilgisi ve algılanan online romantik ilişkiler arasında olumlu ilişkiyi, internetin algılanan gerçekliği ile online ilişkiler arasında olumlu ilişkiyi ve internet kullanım oranı ile algılanan romantik ilişki hakkında olumlu ilişkiyi ortaya koymaktadır. Romantik ilişki inançları ile algılanan online ilişkiler arasında da olumsuz ilişki bulunmuştur.

Yukarıda belirtilen ve romantik ilişki inançları ekseninde üniversite öğrencileriyle gerçekleştirilen araştırmalar dikkate alındığında, romantik ilişki inançları ile kültür, cinsiyet, ilişki doyumu, ilişki dayanıklılığı, problem çözme yöntemleri, çatışma çözme teknikleri ve bağlanma stilleri gibi değişkenler arasında anlamlı ilişkiler bulunduğu ortaya koyulmaktadır. Evli bireylerle gerçekleştirilen araştırmalar incelendiğinde de benzer bulgulara rastlanmaktadır.

DeBord, Romans ve Krieschok (1996) romantik ilişkilerle ilgili akılcı olmayan inançların, algılanan romantik ilişki kalitesi üzerindeki etkilerini araştırmışlardır. 101 evli çiftle yürüttükleri çalışmanın bulgularında, yüksek düzeyde romantik ilişkilerle ilgili akılcı olmayan inançlara sahip olmak ile evlilik doyumu arasında olumsuz bir ilişki ortaya konmaktadır.

Addis ve Bernard (2002), evlilik uyumu ve gerçek dışı ilişki inançları arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmaya 61 evli çift katılmıştır. Çalışmanın bulgularında, gerçek dışı inançların evliliğin işlevselliği ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğu bulunmuştur. Duygusal özelliklerin de incelendiği çalışmada, öfkeli ve kaygılı bireylerin evlilik problemleriyle baş etme becerilerinin zayıf olduğu gözlenmiştir.

Uebelacker ve Whisman (2005), kadınların depresyonda olduğu 28 çift ve depresyonda olmadığı 48 çift üzerinde yaptıkları çalışmada evlilik doyumu ile fonksiyonel olmayan ilişki inançları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmaya katılan erkek eşler depresyonda değildirler. İki grup arasında evlilik doyumu, romantik eşlerini algılama biçimleri ve işlevsel olmayan ilişki inançları arasında önemli farklılıklar bulunmuştur.

Araştırma bulgularına göre, depresyonlu kadınların yer aldığı çiftlerin daha az ilişki doyumu, daha fazla işlevsel olmayan tutumlar, işlevsel olmayan inançlara daha güçlü bağlılık ve eşlerine yönelik daha fazla olumsuz davranışlar sergiledikleri bulunmuştur.

Son olarak farklı bir çalışmada, Sinclair ve Nelson (1998) boşanmanın ergenlerin yakın ilişkilerine ve ilişki inançlarına etkisini incelemişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre, boşanmış aileden gelen ergenler, anne babalarının ilişkilerindeki uyumsuzluklar nedeniyle, uyuşmazlığın acı verici olduğuna ilişkin inançlar geliştirmekte ve bunun sonucunda da gerçekçi olmayan ilişki beklentilerine sahip olmaktadır. Araştırmanın cinsiyetle ilgili sonuçlarına bakıldığında, boşanmış ailelerin erkek çocuklarının kızlara oranla daha az yakınlık yaşadıkları ve daha fazla ilişki inançlarını kullandıkları bulunmuştur. Bu durumun nedeni ise, erkeklerin duygusallıklarını ifade edecek şekilde toplumsallaşmamaları olarak açıklanmıştır. Araştırmada ayrıca, babalarıyla daha az yakınlık yaşayan bireylerin, gerçekçi olmayan ilişki inançlarını daha fazla kullandıkları da belirtilmiştir.

I.6. Romantik İlişki İnançlarına Yönelik Türkiye’de Gerçekleştirilen Araştırmalar

Romantik ilişki inançlarına yönelik sınırlı sayıda gerçekleştirilen Türkiye’deki çalışmalar incelendiğinde, romantik ilişki inançlarının çoğunlukla bağlanma stilleri, aşka ilişkin tutumlar, cinsiyet, çatışma çözme yöntemleri ve ilişki doyumu gibi değişkenler ile ilişkisinin incelendiği görülmektedir.

Yakın zamanda gerçekleştirilen bir çalışmada Beştav (2007) 586 üniversite öğrencisinin katıldığı çalışmada, romantik ilişki doyumu ile cinsiyet, bağlanma stilleri ve aşka ilişkin tutumlar arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma bulgularında “arkadaşça aşk” ve “tutkulu aşk” boyutları ile ilişki doyumu arasında olumlu bir ilişki bulunurken, “oyun gibi aşk” ve “kaygılı bağlanma” stili ile ilişki doyumu arasında olumsuz yönde bir ilişki saptanmıştır. Araştırma bulgularına göre, romantik ilişkilere yönelik gerçekçi olmayan inançlar ilişki doyumunu olumsuz yöne etkilemektedir.

Sarı (2008) üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerle ilgili akılcı olmayan inançları, bağlanma stilleri ve ilişki doyumu arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmaya, 507 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırma bulgularına göre, romantik ilişkilerle ilgili akılcı olmayan inançların bazıları cinsiyete göre farklılık göstermektedir. Ayrıca, yaş arttıkça “aşırı beklentiler” alt ölçeği üzerinden alınan puanların azaldığı belirtilmektedir. Ayrıca, bağlanmanın “kaygı” boyutu arttıkça “aşırı beklentiler”, “zihin okuma”, “farklı düşünmek”, “fiziksel yakınlık” ve cinsiyet farklılıklarına ilişkin akılcı olmayan inançlarda da artma eğiliminin olduğu belirtilmektedir.

Farklı olarak evli bireylerle yaptığı çalışmada, Hamamcı (2005) evli bireylerin işlevsel olmayan ilişki inançları ile evlilik ilişkileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmanın sonuçları düşük evlilik uyumu yaşayan evli bireylerin, yüksek evlilik uyumu olanlara göre daha fazla işlevsel olmayan inançlara sahip olduklarını göstermektedir. “Yakınlıktan kaçınma” ile ilgili olan işlevsel olmayan inançların erkeklerin evlilik uyumu ile orta düzeyde negatif yönde ilişkili olduğu, evlilik doyumu ile ise çok düşük seviyede ve negatif yönde ilişki olduğu gözlenmiştir. “Zihin okuma” inançları kadınların evlilik

doyumunu ile pozitif yönde ilişkilidir. Diğer yandan, işlevsel olmayan ilişki inançlarında yaş ve cinsiyet değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Güven (2005), ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ve evlilikte problem çözme becerilerinin evlilik doyumunu ile ilişkisini incelemiştir. Bulgular incelendiğinde, evlilik doyumunu yordamada evlilikte problem çözme becerilerinin evlilik doyumunu birinci sırada, gerçekçi olmayan ilişki beklentilerine ilişkin bilişsel çarpıtmaların ise ikinci sırada yordadığı, incelenen diğer değişkenlerden demografik değişkenler (yaş ve cinsiyet), “yakınlıktan kaçınma” ve “zihin okumanın” ise evlilik doyumunu yordamada bir katkısının olmadığı belirtilmiştir.

I.7. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Mersin Üniversitesi öğrencilerinin romantik ilişkilere yönelik inançlarının cinsiyet, öğrenim gördükleri sınıf düzeyi ve romantik ilişki yaşama durumu değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemektir. Bu amaçlar doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır:

I.8. Araştırma Soruları

1. Mersin Üniversitesi öğrencilerinin romantik ilişkilere yönelik inançları, cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
2. Mersin Üniversitesi öğrencilerinin romantik ilişkilere yönelik inançları, sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
3. Mersin Üniversitesi öğrencilerinin romantik ilişkilere yönelik inançları, romantik ilişki yaşama durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

I.9. Araştırmanın Önemi

Üniversite yaşamı akademik olarak başarılı olmak, sosyal ve duygusal ilişkiler kurabilmek, zihinsel gelişimi ve kapasiteyi yükseltebilmek ve kimlik gelişimini tamamlamak gibi birbirine bağlı zincir halkalarını andıran ödevler bütünüün üstesinden gelmeyi gerektirmektedir (Chickering ve Reisser, 1993). Bu nedenle, üniversite yaşamı öğrenciler açısından oldukça zorlu bir süreç olmaktadır. Bu süreçte öğrenciler sosyal ve duygusal uyumu kolaylaştırmak adına yakın ilişkiler kurmaya çalışmakta ya da varolan ilişkilerini geliştirmeye yoğunlaşmaktadırlar. Dolayısıyla yakın ilişkiler, içinde buldukları gelişim dönemleri itibariyle üniversite öğrencileri açısından oldukça önemli olmaktadır. Yakın ilişkiler arasında yer alan ve genç yetişkinlerin yaşamının neredeyse merkezini oluşturan romantik ilişkiler, 18-24 yaş arasındaki üniversite öğrencilerinin en önemli psiko-sosyal gelişim görevleri arasında yer almaktadırlar.

Diğer bir deyişle, üniversite öğrencileri açısından romantik ilişkilerin en önemli özelliği, onların kişilik gelişimlerini, sosyal gelişimlerini, akran ilişkilerini ve cinsel gelişimlerini etkilemesiyle önemli bir gelişimsel görev oluşudur (Furman, 2002). Sağlıklı romantik ilişkiler öğrencilerin öz güvenini arttırmakta (Larson, 1988), benlik algısını güçlendirmekte (Larson ve Richards, 1994), öğrencilere sosyal destek sağlamakta (Connolly ve Konarski, 1994), sosyal ve duygusal uyumlarını kolaylaştırmaktadır (Carlson ve Rose, 2007). Sağlıksız romantik ilişkiler ise kişilerarası çatışmalara (Neider ve Seiffge-Krenke, 2001), olumsuz benlik algısına (Roisman, Collins, Sroufe ve Egeland, 2005) ve duygu durum bozukluklarına neden (Montgomery ve Sorell, 1997) olabilmektedir.

İlgili araştırmalar, kişiliğin romantik ilişkideki doyumdan ve ilişkinin niteliğinden etkilendiğini ortaya koymaktadırlar (Demir, 2008; Butzer ve Kuiper, 2008). Aynı zamanda, sağlıklı yetişkin ilişkileri için gerekli olan becerilerin gelişiminde, ilk romantik ilişkiler önemli rol oynamaktadır. Bireylerin yaşamlarındaki ilk romantik ilişkilerin, genç yetişkinlik döneminde yaşanan ilişkilerin gelişiminde önemli bir dönüm noktası olduğu göz önünde bulundurulduğunda, romantik ilişkilerin önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır (Connolly ve Konarski, 1994; Kanemasa, Taniguchi ve Daibo, 2004).

Üniversite ortamı genç yetişkinlik döneminde olan bireylerin, gelişimsel ihtiyaçlarını keşfetmesine ve gelişimsel görevlerini yerine getirmesine olanak sağlamaktadır. Bu nedenle, niversite ğrencilerinin yaşamının önemli bir kısmını romantik ilişkiler ve romantik ilgi oluşturmaktadır (Demir, 2008). Nitekim niversite ğrencilerinin yaşadıkları en temel sorunlardan birinin romantik ilişkilerdeki zorlanmalar olduğu varsayılmaktadır. Romantik ilişkilerde zorlanmalara yol açan nedenler arasında ise işlevsel olmayan romantik ilişki inançlarının önemli bir yeri olduğu ve niversite öğrencileri arasında romantik ilişkilerin başlamasını ve gelişimini büyük oranda etkilediği düşünülmektedir. Bu bilgiler işığında, bu araştırmanın temel konusu olan romantik ilişkilere yönelik işlevsel olmayan ilişki inançlarının, ilişki doyumunu azalttığı (Sullivan ve Schwebel, 1995), çeşitli iletişim çatışmalarına yol açtığı (Metts ve Cupach, 1990) ve bireylerin ilişkilerinde problem yaşama olasılıklarını artırdığı (Whisman ve Friedman, 1998) belirtilmektedir. Elbette ki, bu tür sorunların varlığının da sağlıksız romantik ilişkilere yol açabileceği ve genç yetişkinlerin temel görevlerinden birini yerine getirememelerine neden olacağı değerlendirilmektedir.

Bu bağlamda, üniversite öğrencilerinin sağlıklı romantik ilişkiler geliştirebilmeleri için romantik ilişkileri üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu düşünülen işlevsel olmayan romantik ilişki inançlarının belirlenmesi ve bu inançların etkili yöntemlerle azaltılması büyük önem taşımaktadır. Böylece, öğrencilerin öncelikle üniversitedeki sosyal yaşantılarını ve romantik ilişkilerini etkin bir şekilde yeniden değerlendirmelerine ve düzenlemelerine, önemli bir gelişimsel görevi sağlıklı bir biçimde tamamlamalarına katkı sunacağı ve sonrasında ise evlilik sürecindeki yaşamlarına olumlu yönde katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

İlgili alanyazın incelendiğinde, ilişkisel inançlara odaklanan çalışmaların çoğunlukla yurtdışında yapıldığı gözlemlenmektedir. Türkiye’de gerçekleştirilen çalışmaların ise çoğunlukla evli bireylerin romantik ilişki inançları üzerine odaklandığı ve üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerdeki inançlarına yönelik çalışmaların oldukça sınırlı sayıda gerçekleştirildiği görülmektedir. Özellikle, romantik ilişkilerdeki inançların cinsiyet, sınıf düzeyi ve öğrencilerin romantik ilişki yaşama durumları gibi çeşitli değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığına yönelik bir çalışmayla karşılaşılmamıştır. Dolayısıyla, özellikle üniversitede öğrenim gören kız ve erkek öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf düzeyine ve ilişki yaşayıp yaşamama durumlarına göre romantik ilişkilerdeki inançlarının ortaya konmasının alanyazında gelişmekte olan kuramsal çerçeveye katkı sunacağı düşünülmektedir.

Bununla birlikte, üniversite öğrencilerinin gelişimsel dönemlerine özgü olarak, romantik ilişkilerinde yaşadıkları sorunlar nedeniyle üniversite Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezleri’ne çok sayıda öğrencinin başvurduğu gözlemlenmektedir. Bu durum,

çeşitli çalışmalarla da desteklenmekte ve üniversite öğrencilerinin Üniversite Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezleri'ne en önemli başvurma nedenlerinin birinin de romantik ilişkilerinde yaşadıkları zorluklar olduğu bildirilmektedir (Creasey, Kershaw ve Boston, 1999). Dolayısıyla bu çalışmanın, üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerine yönelik temel algı, tutum ve beklentilerinin anlaşılmasına yardımcı olacağı varsayılmaktadır. Aynı zamanda, Üniversite Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezleri'ne romantik ilişkilerde yaşanan güçlükler nedeniyle başvuran öğrencilere yönelik geliştirilecek önleyici ve gelişimsel çalışmalara ışık tutacağı ve psikolojik danışma ve rehberlik etkinliklerinin öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda daha etkin bir şekilde planlanmasına destek sağlayacağı öngörülmektedir.

I.10. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Bu araştırma, 2010-2011 eğitim-öğretim yılında Mersin Üniversitesi'nin 4 yıllık eğitim veren fakültelerinde öğrenim gören 1. ,2. ,3. ve 4. sınıf öğrencilerini kapsamaktadır. Mersin Üniversitesi bünyesindeki Yüksek Okul ya da Meslek Yüksek Okullarına kayıtlı öğrenciler, hazırlık sınıfı öğrencileri, yabancı uyruklu öğrenciler ve II. öğretime devam eden öğrenciler ile yüksek lisans ve doktora düzeyinde öğrenim gören lisansüstü öğrencileri bu araştırmanın kapsamı dışındadır.

2. Araştırma verileri kullanılan ölçme araçlarının ölçtüğü nitelikler ile sınırlıdır.

3. Mersin Üniversitesi öğrencileri ile yapılan bu araştırmanın sonuçlarını diğer üniversitelerde öğrenim gören öğrencilere genellerken dikkatli davranılmalıdır.

I.11. Tanımlar

Romantik İlişki: Bireyin özgürce seçtiği, tutku, bağlanma ve yakınlıkla betimlenen bir arkadaşlık olarak tanımlanmaktadır (Sternberg, 1986).

Rasyonel Olmayan İnançlar: Tutarsız ve gerçek dışı, kişinin kendine zarar verici olan ve duygusal incinmelerle sonuçlanan algı, tutum ve beklentiler olarak tanımlanmaktadır (Ellis, 1962).

Romantik İlişki İnançları: Romantik ilişkilere yönelik belirli idealleri oluşturan algı ve beklentiler olarak tanımlanmaktadır (Eidelson ve Epstein, 1982).

Aşk Bir Yol Bulur: Bireyin romantik ilişkisini, aile ve arkadaşlarının onaylamaması ile fiziksel mesafe, maddi sorunlar ve kariyer çatışmaları gibi her türlü engel, sorun ve farklılığa rağmen yürütebileceğine yönelik inançlar olarak tanımlanmaktadır (Sprecher ve Metts, 1999).

İlk ve Tek: Bireyin gerçek aşkı bir kere yaşadktan sonra bir daha bir başkasıyla aynı derecede yaşayamayacağına, gerçek aşkın sonsuza dek süreceğine ve birey için sadece bir tek aşk olacağına yönelik inançlar olarak tanımlanmaktadır (Sprecher ve Metts, 1999).

İdealleştirme: Bireyin romantik ilişkisinde her şeyin mükemmel olacağına, romantik eşyle ilgili öğrendiği her şeyin onu mutlu edeceğine ve aşık olduğu kişinin mükemmel bir sevgili olacağına yönelik inançlar olarak tanımlanmaktadır (Sprecher ve Metts, 1999).

İlk Görüşte Aşk: Bireyin doğru kişiyle tanıştığında hemen aşık olabileceğine ve gerçek aşkı bulduğunu onunla tanışır tanışmaz anlayabileceğine yönelik inançlar olarak tanımlanmaktadır (Sprecher ve Metts, 1999).

BÖLÜM II

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntemi, örnekleme, veri toplama araçları, işlem ve verilerin analizi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

II.1. Araştırmanın Yöntemi

Mersin Üniversitesi öğrencilerinin romantik ilişkilere yönelik inançlarının, cinsiyet, öğrenim gördükleri sınıf düzeyi ve romantik ilişki yaşama durumu değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemeyi amaçlayan bu araştırma, var olan durumu belirlemeye yönelik olarak tarama modelinde yapılmıştır. “Tarama modeli, geçmişte ya da halen varolan bir durumu varolan haliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Bu model kapsamında araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi betimlenmeye çalışılmaktadır” (Karasar, 2000: 29).

II.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni, 2010-2011 eğitim-öğretim yılında Mersin Üniversitesi bünyesindeki 4 yıllık fakültelerde öğrenim görmekte olan lisans öğrencilerini kapsamaktadır. Araştırmanın örnekleme ise, Mersin Üniversitesi’nde bulunan Eğitim, Fen-Edebiyat, Mühendislik ve İktisadi İdari Bilimler Fakültelerinin ilgili bölümlerinde öğrenim gören 957 (559 kız, 398 erkek) üniversite öğrencisinden oluşmaktadır.

Araştırma örnekleminin belirlenmesinde izlenen aşamalar şöyledir: Öncelikle Mersin Üniversitesi bünyesindeki 11 fakülte içinde kuruluşu en eski, öğrenci ve öğretim üyesi sayısı en çok olan ve bünyesinde tüm sınıf düzeylerini (1., 2., 3., ve 4. sınıf)

bulunduran fakülte ve bölümler belirlenmiştir. Ardından, yukarıda adı geçen fakülteler arasından seçkisiz örnekleme yoluyla her fakülte için 2 bölüm olmak üzere toplam 8 bölüm (Sınıf Öğretmenliği, İlköğretim Matematik Öğretmenliği, Matematik, Tarih, Gıda Mühendisliği, Çevre Mühendisliği, İşletme ve Maliye) belirlenmiş ve bu bölümlerin lisans düzeyindeki tüm sınıfları örnekleme dahil edilmiştir. Ancak, örnekleme yer alan İşletme Bölümü'nün 2010-2011 eğitim-öğretim yılında hazırlık sınıfı açması nedeniyle birinci sınıf öğrencisi bulunmamaktadır. Bu nedenle, İşletme bölümü birinci sınıf öğrencileri örnekleme dahil edilememiştir. Örneklemin bölüm, sınıf ve cinsiyete göre dağılımı Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 1.

Örneklemin Bölüm, Sınıf Düzeyi ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Bölüm	1. Sınıf		2. Sınıf		3. Sınıf		4. Sınıf		Toplam		Genel Toplam
	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	
Tarih	23	22	12	14	10	18	13	6	58	60	118
Matematik	24	12	30	16	23	9	8	11	85	48	133
Maliye	19	20	17	14	14	7	9	8	59	49	108
İşletme	-	-	24	12	19	16	11	12	54	40	94
Çevre Müh.	18	13	9	12	15	18	23	25	65	68	133
Gıda Müh.	33	16	29	9	24	12	14	12	100	49	149
Matematik Öğret.	4	9	29	12	17	7	18	17	68	45	113
Sınıf Öğret.	25	10	19	13	14	11	12	5	70	39	109
Toplam	146	102	169	102	136	98	108	96	559	398	957

Örneklemin 559'u (% 58.4) kız ve 398'i (% 41.6) erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Öğrencilerin yaş uzamı 18 ile 30 arasında değişmekte olup, ortalaması 21.51 (SS=1.89) olarak belirlenmiştir. Sınıf düzeyine göre değerlendirildiğinde ise öğrencilerin 248'i (% 25.9) birinci, 271'i (% 28.3) ikinci, 234'ü (% 24.5) üçüncü ve 204'ü (% 21.3) dördüncü sınıfta öğrenim görmektedir.

Örneklemin romantik ilişki yaşama durumları incelendiğinde ise öğrencilerin 149'u (% 15.6) *daha önce yaşamayıp, şimdi romantik bir ilişki yaşayanlar* grubunu, 238'i (% 25.9) *daha önce yaşayıp şimdi romantik bir ilişki yaşamayanlar* grubunu, 296'sı (% 30.9) *daha önce ve şimdi romantik bir ilişki yaşayanlar* grubunu ve son olarak 274'ü (% 28.6) ise *hiç romantik ilişki yaşamayanlar* grubunu oluşturmaktadır.

II.3. Veri Toplama Araçları

Mersin Üniversitesi öğrencilerinin romantik ilişkilere yönelik inançları kapsamında ele alınan bu çalışmada, “Kişisel Bilgi Formu” ve “Romantik İnançlar Ölçeği” (Sprecher ve Metts, 1989) olmak üzere toplam 2 ölçme aracı kullanılmıştır.

II.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Örneklem grubunu tanımlayabilmek amacıyla katılımcıların bölüm, sınıf, yaş, cinsiyet ve romantik ilişki yaşayıp yaşamadıklarını belirlemek üzere araştırmacı tarafından hazırlanan soru formu, “Kişisel Bilgi Formu” adı altında uygulanmıştır.

II.3.2. Romantik İnançlar Ölçeği (RİÖ)

Romantik İnançlar Ölçeği (RİÖ), 1989 yılında Sprecher ve Metts tarafından geliştirilmiştir. RİÖ, romantik ilişkilere yönelik belirlenen rasyonel olmayan temel inançları ölçmek amacıyla kullanılmaktadır. Alanyazındaki analiz içeriklerinden özgün bir biçimde tasarlanan ölçek, bir ideoloji olarak romantik aşkın temel özelliklerinin derlenmesi olarak nitelendirilmektedir (Weaver ve Ganong, 2004). Özgün ölçek toplam 15 maddeden oluşmakta ve 4 alt boyut içermektedir. Bu alt boyutlar ve madde sayıları aşağıda belirtilmektedir:

- 1- Aşk Bir Yol Bulur (6 madde)
- 2- İlk ve Tek (3 madde)
- 3- İdealleştirme (3 madde)
- 4- İlk Görüşte Aşk (3 madde)

Katılımcılar, ilgili maddeleri 7'li Likert tipi derecelendirme üzerinden yanıtlamakta, RİÖ'den alınabilecek en düşük puan 15 ve en yüksek puan ise 75 olup, alınan yüksek puanlar rasyonel olmayan romantik ilişki inançlarına işaret etmektedir. Sprecher ve Metts (1989), özgün ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısını, cinsiyet değişkeni göz önünde bulundurulduğunda, erkekler için .87 ve kızlar için .88 olarak bildirmişlerdir. Ölçeğin toplam puanından elde edilen Cronbach Alpha değeri .81 olup, test tekrar test güvenirliği ise .75 olarak belirlenmiştir.

II.3.2.1. RİÖ'nün Türkçe'ye Uyarlanması

RİÖ'nün Türkçe'ye uyarlanması sürecinde çeviri-tekrar (geriye) çeviri yöntemi kullanılmıştır. Bu nedenle, öncelikle ölçeğin özgün formundaki her bir madde Mersin Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı ve İngiliz Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı'nda görevli iki yardımcı doçent, Yabancı Diller Yüksek Okulu'nda görevli bir okutman ile İngiliz Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı'nda görevli bir araştırma görevlisi tarafından İngilizce'den Türkçe'ye çevrilmiştir. Elde edilen 4 ayrı çeviri, madde düzeyinde bire bir karşılaştırılarak her bir maddeyi en düzgün şekilde açıklayan ifadelerle ulaşılmaya çalışılmıştır.

Daha sonraki aşamada ise Türkçe'ye çevrilen maddeler Mersin Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksek Okulu'nda görevli bir okutman ve İngiliz Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı'nda görevli bir araştırma görevlisi tarafından tekrar İngilizce'ye çevrilmiştir. Çevirisi yapılan maddeler özgün ölçekteki maddeler ile karşılaştırılmış ve her iki formdaki ifadelerin anlamsal ve dilbilimsel olarak birbirleriyle uyumlu olduğu görülmüştür. Böylece her iki form arasındaki tutarlılık kapsamında ölçeğin Türkçe formuna son şekli verilmiştir. Bir sonraki aşamada, oluşturulan Türkçe form yeterli sayıda lisans öğrencisine uygulanmış ve öğrencilerden her bir maddeyi anlaşılabilirlik düzeyinde değerlendirmeleri ve net olmayan ifadeleri belirlemeleri istenmiştir. Daha sonra, geribildirimler çerçevesinde son şeklini alan ölçeğin Türkçe formu için geçerlik ve güvenirlik çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Özgün ölçekte katılımcılar maddeleri 7'li Likert tipi ölçeğe uygun olarak yanıtlamaktadırlar. RİÖ'nün Türkçe'ye uyarlanması sürecinde ise ölçek, 5'li Likert tipi derecelendirme üzerinden ele alınmıştır.

II.3.2.2. RIÖ'nün Faktör Yapısının İncelenmesi

II.3.2.2.1. Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) Sonuçları

RIÖ'nün yapı geçerliliğini belirlemek ve faktör yapısını incelemek amacıyla Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) tekniklerinden *Temel Bileşenler Analizi* kullanılmıştır. Öncelikle, örneklem büyüklüğünün faktör analizine uygun olup olmadığına karar vermek için *Kaiser-Meyer-Olkin (KMO)* ve *Barlett's Sphericity Testi* yapılmıştır. Ölçeğin KMO değeri .865 olarak tespit edilmiş, Barlett's Sphericity Testi sonucu da anlamlı bulunmuştur ($\chi^2 = 3401.201$; $p < 0.01$). Dolayısıyla, verilerin çok değişkenli normal dağılım gösterdiği ve örneklem büyüklüğünün faktör analizi için uygun olduğu görülmüştür.

RIÖ'nün uyarlanan formunda bulunan faktör sayısının belirlenmesi amacıyla elde edilen verilere *Varimax Eksen Döndürme Yöntemi* kullanılarak *Temel Bileşenler Faktör Analizi* uygulanmıştır. Analiz sonucunda ulaşılan bulgular değerlendirilerek ölçeğin alt boyutlarına ait faktör yapıları belirlenmiştir.

AFA sonucunda ölçeğin özdeğeri 1'den büyük 4 faktörlü bir yapıya sahip olduğu ve toplam varyansın % 61.05'ini açıkladığı gözlenmiştir. Dört faktörlü yapıya sahip RIÖ'de yer alan maddelerin faktör yükleri, ölçeğin faktör yapısı ve madde analizi sonucunda elde edilen madde-toplam korelasyonları Tablo 2'de sunulmuştur. Bununla birlikte, AFA sonuçlarına göre 1. madde kuramsal olarak uygun olmayan başka bir boyuta yüklendiğinden ve düşük madde-toplam korelasyonu gösterdiğinden, 13. madde ise birden çok boyuta yüklendiğinden RIÖ'den çıkarılmıştır.

Tablo 2.

RİÖ'deki Maddelerin Faktör Yükleri ve Madde- Toplam Korelasyonları

	Maddeler	Faktör Yükleri				Madde- Toplam Korelasyonları
		1	2	3	4	
Faktör 1	M2	.662				.453
	M5	.715				.635
	M9	.718				.613
	M11	.709				.582
	M15	.616				.572
Faktör 2	M3		.796			.499
	M4		.694			.484
	M10		.718			.540
Faktör 3	M6			.802		.335
	M12			.662		.335
Faktör 4	M7				.447	.432
	M8				.674	.593
	M14				.792	.413

Tablo 2’de görüldüğü gibi Faktör 1’de yer alan 5 maddenin (2, 5, 9, 11, 15) faktör yükleri .616 ile .718 arasında; Faktör 2’de yer alan 3 maddenin (3, 4, 10) faktör yükleri .614 ile .796 arasında; Faktör 3’te yer alan 2 maddenin (6, 12) faktör yükleri .662 ile .802 arasında ve Faktör 4’te yer alan 3 maddenin (7, 8, 14) faktör yükleri ise .447 ile .792 arasında değişmektedir. Madde-Toplam Korelasyonları ise her bir madde için pozitif değer taşımaktadır. Bu bulgular, ölçekte yer alan 13 maddenin öğrencilerin romantik ilişkilere yönelik inançlarını belirlenen 4 boyutta ölçtüğüne ve ölçeğin geçerli bir ölçme aracı olduğuna işaret etmektedir.

II.3.2.2.2. Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) Sonuçları

Bu araştırmada RİÖ’nün yapı geçerliliğini belirlemek ve faktör yapısını incelemek amacıyla açıklayıcı faktör analizinin yanı sıra doğrulayıcı faktör analizi de (DFA) kullanılmıştır. DFA, ölçme modellerinin geliştirilmesinde sık kullanılan ve önemli kolaylıklar sağlayan bir analiz yöntemi olup (Jöreskog ve Sörbom, 1993), yapısal geçerlik çalışmalarında sıklıkla kullanılmaktadır (Kline, 1998).

Bu bilgiler ışığında, özgün RİÖ’nün kuramsal altyapısını oluşturan ve 15 madde aracılığıyla 4 faktörden oluştuğu öngörülen model başlangıç noktası alınmış, açıklayıcı faktör analizi sonuçları da dikkate alınarak ilgili madde gruplarının ölçtüğü faktörler ile bu faktörlere ilişkin özellikler doğrulayıcı faktör analizi uygulanarak yeniden sınanmıştır. DFA sonucunda, kuramsal ve istatistiksel olarak en uygun ve doğru modeli belirlemek amacıyla, kuramsal yapı, açıklayıcı faktör analizi sonuçları, modele uyum indeksleri (model fit indices) ve faktörler arası korelasyonlar dikkate alınarak, gerekli görülen değişiklikler model üzerinde yapılmıştır.

DFA analizleri LISREL 8.30 (Jöreskog ve Sörbom, 1999) programı kullanılarak yapılmıştır. Tüm LISREL analizlerinde en çok olabilirlik kestirimleri (maximum likelihood) tekniği kullanılmıştır. Bu araştırmada öngörülen modelin veri tabanına uygunluğunu (model fit) değerlendirmek için Ki kare (χ^2), GFI (Goodness-of-fit index; Jöreskog ve Sörbom, 1999), AGFI (Adjusted goodness-of-fit index; Jöreskog ve Sörbom, 1999), CFI (Comparative fit index; Bentler, 1990), SRMR (Standardized root mean square residual; Bentler, 1995) ve RMSEA (Root mean squared error of approximation; Steiger, 1990) gibi araştırmalarda sık kullanılan çeşitli modele uyum indeksleri kullanılmıştır. Öngörülen modelin veri tabanına uygunluğunun kabul edilebilmesi için χ^2/sd oranının 5'in altında olması (Sümer, 2000), GFI, AGFI ve CFI değerlerinin .90 üzerinde, SRMR ve RMSEA değerlerinin ise .05 altında olması (Schumacker ve Lomax, 1996) öngörülmektedir. Byrne (2001) ve Şimşek (2007) ise, RMSEA değerinin .06 ile .08 arasında olmasının kabul edilebilir bir değer olduğunu belirtmektedirler.

Yukarıda açıklandığı üzere, öncelikle kuramsal olarak 4 faktörden oluştuğu belirtilen RİÖ modeli DFA uygulanarak sınanmıştır. Bu çalışmada, örtük değişken çözümlerinin yorumlanması ve örtük değişkenlerin oluşturulması sürecinde üç önemli ölçüt kullanılmıştır. Birincisi, Kline'nın (1998) çok boyutlu ölçekler için yapmış olduğu uyarı dikkate alınmış, RİÖ'de çok boyutlu bir ölçek olduğu için, bir örtük değişkeni (faktör) açıklayan gözlenen değişken (madde) sayısı en az 2 olarak belirlenmiştir. İkincisi, önceden belirlenmiş kuramsal bir modelin test edildiği varsayımıyla, bir örtük değişken içerisinde en yüksek ölçüm değerlerine (parameter estimates), yani faktör yük değerini belirleyen yüksek Lambda (λ) değeri, ilişkilerin manidarlığını gösteren yüksek t değeri ile

geçerlik indeksi olarak kullanılabilen yüksek çoklu korelasyonun karesi (R^2) değerine sahip olan maddeler öncelikli olarak tercih edilmiştir. Üçüncüsü, kavramsal netlik oluşturmak amacıyla, bir maddenin birden fazla örtük değişkene yüklendiği (crossloadings) modeller tercih edilmemiştir. Özetle, RİÖ'nün geliştirilmesi süresince kullanılan kuramsal yapı, açıklayıcı faktör analizi sonuçları ve istatistiksel sonuçlar dikkate alınmış, oluşan örtük değişkenleri en iyi açıklayan maddeler belirlenerek RİÖ'nün yapı geçerliliğini artırmak amacıyla model üzerinde gerekli görülen değişiklikler DFA'ya uygun olarak yapılmıştır.

DFA sonucunda, 1. madde (Birine aşık olmadan önce, onu bir süre tanımaya ihtiyaç duyarım) ile 13. madde (İlişimde romantik aşkın sürmesini, zamanla ölmemesini isterim) düşük ölçüm değerleri göstermesi nedeniyle RİÖ'den çıkarılmıştır. Tablo 3'de DFA üzerinden elde edilen, maddelerin standardize edilmiş Lambda değerleri, t değerleri ve çoklu korelasyon kareleri görülmektedir. Elde edilen bütün değerler $p < .05$ düzeyinde anlamlıdır. Faktör yüklerini gösteren Lambda değerleri incelendiğinde ise faktör yüklerinin .57 ile .82 arasında değiştiği gözlenmektedir. Bu değerler, maddelerin faktör yüklerinin kabul edilebilir düzeyde olduğuna işaret etmektedir. Yapılan DFA sonucunda ortaya çıkan 4 boyutlu RİÖ modeli incelendiğinde, $\chi^2(56) = 288.74$, $\chi^2/df = 5.16$, RMSEA = .066, SRMR = .038, GFI = .96, AGFI = .93 ve CFI = .94 değerlerine sahiptir. Elde edilen bu değerler, yukarıda adı geçen maddelerin çıkarılmasıyla oluşan 13 maddelik modelin kabul edilebilir olduğuna işaret etmektedir. Sonuç olarak, RİÖ'nün ayırt edici özelliklere sahip 13 madde ve 4 faktörden oluştuğu doğrulayıcı faktör analizine göre belirlenmiş ve bu model kuramsal ve istatistiksel açıdan uygun ve tatminkar bulunmuştur.

Tablo 3.

RİÖ Maddelerinin Standardize Edilmiş Lambda, t ve R² Değerleri

Faktörler ve maddeler	λ	<i>t</i>	R²
Faktör 1			
Madde 2	.58	17.99	.33
Madde 5	.78	26.60	.61
Madde 9	.74	24.82	.55
Madde 11	.66	21.20	.44
Madde 15	.69	22.90	.48
Faktör 2			
Madde 3	.64	19.70	.42
Madde 4	.69	21.81	.48
Madde 10	.76	24.11	.57
Faktör 3			
Madde 6	.63	14.96	.40
Madde 12	.60	14.57	.36
Faktör 4			
Madde 7	.63	19.59	.40
Madde 8	.82	26.47	.68
Madde 14	.57	17.72	.33

II.3.2.3. RIÖ'nün Güvenirliğinin İncelenmesi

Geçerlik çalışmalarının yanı sıra ölçeğin güvenirliğini belirlemeye yönelik yapılan analiz sonucunda Cronbach Alpha değeri Faktör 1 için .79; Faktör 2 için .69; Faktör 3 için .50 ve Faktör 4 için ise .67 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin geneline ve kapsadığı tüm boyutlara ilişkin Cronbach Alpha değeri ise .84 olarak bulunmuştur. Bu bulgular, ölçeğin tüm faktörlerinin anlamlı düzeyde güvenirliğe sahip olduğu anlamına gelmektedir. Sonuç olarak, yapılan geçerlik ve güvenirlik çalışmaları doğrultusunda dört faktörlü bu ölçeğin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu belirlenmiştir.

II.4. Veri Toplama Aracının Uygulanması

Araştırma verileri, 2010-2011 eğitim-öğretim yılı Bahar dönemini kapsayan Nisan-Mayıs aylarında Mersin Üniversitesi'ne bağlı bulunan Eğitim, Fen-Edebiyat, Mühendislik ile İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin ilgili bölümlerinde öğrenim görmekte olan 1., 2., 3. ve 4. sınıf öğrencilerine uygulanan ölçme araçları aracılığıyla elde edilmiştir. Uygulama sınıf ortamında gerçekleştirilmiş ve öğrencilerin bu çalışmaya gönüllü katılımı esas alınmıştır. Uygulama öncesinde, öncelikle Mersin Üniversitesi Rektörlüğü'nden (Ek.1), sonrasında ise ilgili bölüm başkanlıklarından ve uygulamanın yapıldığı ders saatlerindeki sorumlu öğretim elemanlarından gerekli izinler alınmıştır. Uygulama sürecinde, öğrencilere araştırmanın amacı ve ölçeklerin uygulanmasına ilişkin temel yönergeler açıklanmıştır. Sınıf içindeki uygulamalar, yaklaşık 15-20 dakika sürmüştür.

II.5. Verilerin Analizi

Araştırma verileri, Mersin Üniversitesi'nin ilgili fakültelerinde 2010-2011 eğitim-öğretim yılı Bahar döneminde öğrenim görmekte olan 1., 2., 3. ve 4. sınıf öğrencilerine uygulanan ölçme araçlarından elde edilmiştir. Elde edilen veriler öncelikle araştırmacı tarafından bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Ardından SPSS 11.5 paket programı kullanılarak verilerin analizi yapılmıştır. Araştırmanın bağımlı değişkenini romantik ilişkilere yönelik inançlar, bağımsız değişkenlerini ise cinsiyet, sınıf düzeyi ve romantik ilişki yaşama durumu oluşturmaktadır. Romantik ilişkilere yönelik inançlar *aşk bir yol bulur, ilk ve tek, idealleştirme* ve *ilk görüşte aşk* olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. Araştırmanın bağımsız değişkenlerinden olan cinsiyet değişkeni kadın ve erkek olmak üzere iki, sınıf düzeyi değişkeni ise birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf olmak üzere dört kategoride ele alınmıştır. Romantik bir ilişki yaşayıp yaşamama durumu ise *daha önce yaşamayıp, şimdi romantik bir ilişki yaşayanlar, daha önce yaşamayıp şimdi romantik bir ilişki yaşamayanlar, daha önce ve şimdi romantik bir ilişki yaşayanlar* ve *hiç romantik bir ilişki yaşamayanlar* olarak ifade edilen dört kategori içermektedir.

Araştırma kapsamında yapılan istatistiksel analizlerde, araştırma problemi ve değişkenlerin özellikleri göz önünde bulundurularak tek yönlü MANOVA (Çok Yönlü Varyans Analizi) kullanılması planlanmıştır. Ancak, araştırma verilerinin MANOVA sayıtlılarını sağlamadığı görüldüğünden, değişkenlerin sahip oldukları alt kategoriler göz önüne alınarak, çalışmanın istatistiksel analizlerinde bağımsız gruplar t-testi ve ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) yapılması uygun bulunmuştur. Araştırmada anlamlılık düzeyi .05 olarak kabul edilmiştir.

BÖLÜM III

BULGULAR

Bu bölümde öncelikle araştırma kapsamındaki bağımlı değişkenlere yönelik betimsel istatistiklere yer verilmiştir. Ardından, Mersin Üniversitesi öğrencilerinin romantik ilişkilere yönelik inançlarının cinsiyet, sınıf düzeyi ve romantik ilişki yaşama durumu değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla, değişkenlerin özellikleri göz önünde bulundurularak, öncelikle Çok Yönlü Varyans Analizi (MANOVA) sayıtlıları incelenmiştir. İnceleme sonucunda, verilerin MANOVA sayıtlılarını karşılamadığı ortaya konmuştur. Bunun üzerine, verilerin analizi kapsamında gerçekleştirilen bağımsız gruplar t-testi ve ANOVA analizlerinin sonucunda elde edilen bulgular sunulmuştur.

III.1. Bağımlı Değişkenler Arası İlişkiler ve Betimleyici İstatistikler

Mersin Üniversitesi öğrencilerinin romantik ilişkilere yönelik temel inançları olarak ele alınan ve araştırmanın bağımlı değişkenleri olarak nitelendirilen *aşk bir yol bulur, ilk ve tek, idealleştirme* ve *ilk görüşte aşk* değişkenlerinin aritmetik ortalamaları arasındaki ilişkiler ve bu değişkenlere ait betimleyici istatistikler Tablo 4'te sunulmuştur. Görüldüğü üzere, ilgili değişkenler arasında .237 ile .498 arasında değişen oranlarda, pozitif yönde ve orta düzeyde istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler saptanmıştır.

Tablo 4.

Bağımlı Değişkenlerin Aritmetik Ortalamaları, Standart Sapmaları ile Değişkenler Arasındaki İlişkileri Gösteren Korelasyon Matrisi ve Betimleyici İstatistikler

	Aşk Bir Yol Bulur	İlk ve Tek	İdealleştirme	İlk Görüşte Aşk
Aşk Bir Yol Bulur				
İlk ve Tek	.487*			
İdealleştirme	.498*	.437*		
İlk Görüşte Aşk	.339*	.237*	.381*	
Aritmetik ortalama	14.84	8.27	9.48	4.75
Ss	4.77	3.44	2.99	2.06
α	.79	.69	.50	.67

*p<0.01

III.2. Mersin Üniversitesi Öğrencilerinin Romantik İlişkilere Yönelik İnançlarının Cinsiyete Göre İncelenmesine İlişkin Analiz Bulguları

Mersin Üniversitesi öğrencilerinin romantik ilişkilere yönelik inançlarının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla öncelikle MANOVA'nın temel sayıtlarının karşılanıp karşılanmadığını belirlemek için Kovaryans Eşitliği Testi (Box's M) yapılmıştır (Tablo 5).

Tablo 5.

Cinsiyet ve Romantik İlişki İnançları Temelinde Kovaryans Eşitliği Test Sonuçları

Box's M	32.430
F	3.228
sd1	10
sd2	3434272
p	.000

Tablo 5 incelendiğinde MANOVA'nın kovaryans matrislerinin eşitliği temel sayılısının sağlanmadığı görülmektedir ($F=3.228$, $p<.05$). Bu nedenle Mersin Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan kız ve erkek öğrencilerin cinsiyetlerine göre RİÖ'nün alt ölçeklerinden aldıkları puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımsız gruplar t-testi analizi yapılmıştır. Tablo 6 incelendiğinde, Levene testi sonuçlarına göre t-testi analizi için gerekli olan varyansların eşitliği sayılısının sağlandığı görülmektedir.

Tablo 6.

Cinsiyet ve Romantik İlişki İnançları Temelinde Levene Testi Sonuçları

	F	p
Aşk bir yol bulur	2.442	.118
İlk ve tek	1.789	.181
İdealleştirme	.473	.492
İlk görüşte aşk	1.949	1.163

Öğrencilerin cinsiyetleri ile RİÖ'nün alt ölçeklerinden elde ettikleri puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t-testi analizi sonuçlarına göre, romantik ilişkilere yönelik inançlar arasında yer alan *aşk bir yol bulur* [$t(955)=-7.113$, $p<0.01$] ve *ilk görüşte aşk* [$t(955)=-4.459$, $p<0.01$] alt ölçeklerinden elde edilen puanlar, öğrencilerin cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir (Tablo 7).

Tablo 7.

Cinsiyete Göre Romantik İlişkilere Yönelik İnançların t-testi Sonuçları

	Cinsiyet	$\bar{X}$	Ss	sd	t	p
Aşk Bir Yol Bulur	Kız	13.94	4.80	955	-7.113	.000
	Erkek	16.11	4.42			
İlk ve Tek	Kız	8.22	3.41	955	-.536	.592
	Erkek	8.34	3.48			
İdealleştirme	Kız	9.34	3.01	955	-1.759	.079
	Erkek	9.68	2.95			
İlk Görüşte Aşk	Kız	4.50	1.97	955	-4.459	.000
	Erkek	5.10	2.13			

Cinsiyetler arası farkın hangi gruplar arasında olduğuna bakıldığında, erkek öğrencilerin *aşk bir yol bulur* ($\bar{X} = 16.11$) ve *ilk görüşte aşk* ($\bar{X} = 5.10$) alt ölçeklerinden elde ettikleri puan ortalamalarının kızlara oranla (sırasıyla, $\bar{X} = 13.94$ ve $\bar{X} = 4.50$) istatistiksel olarak daha yüksek olduğu görülmektedir. Yani, erkek öğrencilerin romantik ilişkilere yönelik bu inançlarının, kız öğrencilerden daha yüksek olduğu ortaya çıkmaktadır.

Diğer yandan, romantik ilişkilere yönelik inançlar arasında yer alan *ilk ve tek* [$t(955) = -.536$, $p > 0.05$] ve *idealleştirme* [$t(955) = -1.759$, $p > 0.05$] alt ölçeklerinden elde edilen toplam puanlar ile öğrencilerin cinsiyetleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır.

III.3. Mersin Üniversitesi Öğrencilerinin Romantik İlişkilere Yönelik İnançlarının Öğrenim Gördükleri Sınıf Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Analiz Bulguları

Mersin Üniversitesi öğrencilerinin romantik ilişkilere yönelik inançlarının öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla öncelikle MANOVA'nın temel sayıtlarının karşılanıp karşılanmadığını belirlemek için Kovaryans Eşitliği Testi (Box's M) yapılmıştır (Tablo 8).

Tablo 8.

Sınıf Düzeyi ve Romantik İlişki İnançları Temelinde Kovaryans Eşitliği Test Sonuçları

Box's M	66.905
F	2.213
sd1	30
sd2	2313386
p	.000

Tablo 8 incelendiğinde MANOVA'nın kovaryans matrislerinin eşitliği temel sayıtlarının sağlanmadığı görülmektedir ($F=2.213$, $p<.05$). Bu nedenle, Mersin Üniversitesi öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre RİÖ'nün alt ölçeklerinden aldıkları puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla öncelikle tek yönlü ANOVA yapılmıştır. Tablo 9 incelendiğinde, Levene testi sonucuna göre ANOVA analizi için gerekli olan varyansların eşitliği sayıtlarının RİÖ'nün alt ölçekleri arasında yer alan *ilk görüşte aşk* boyutu açısından sağlanmadığı görülmektedir.

Tablo 9.

Sınıf Düzeyi ve Romantik İlişki İnançları Temelinde Levene Testi Sonuçları

	F	sd1	sd2	p
Aşk bir yol bulur	.241	3	953	.868
İlk ve tek	2.510	3	953	.057
İdealleştirme	.073	3	953	.975
İlk görüşte aşk	3.109	3	953	.026

Tablo 10.

Sınıf Düzeyine Göre Romantik İlişkilere Yönelik İnançların ANOVA Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Aşk Bir Yol Bulur	Gruplarası	170.240	3	56.747	2.509	.057
	Grupları içi	21550.979	953	22.614		
	Toplam	21721.218	956			
İlk ve Tek	Gruplarası	131.773	3	43.924	3.747	.011
	Grupları içi	11170.210	953	11.721		
	Toplam	11301.983	956			
İdealleştirme	Gruplarası	135.602	3	45.201	5.122	.002
	Grupları içi	8409.251	953	8.824		
	Toplam	8544.853	956			

Tablo 10’da yer alan tek yönlü ANOVA analizi sonuçları incelendiğinde ise, öğrencilerin romantik ilişkilere yönelik inançları arasında yer alan *ilk ve tek* ($[F(3,953)= 3.747, p<0.05]$) ve *idealleştirme* ($[F(3,953)= 5.122, p<0.05]$) alt ölçeklerinden elde edilen toplam puanlar öğrencilerin sınıf düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. Başka bir ifade ile öğrencilerin *ilk ve tek* ve *idealleştirme* ile ilgili romantik ilişkilere yönelik inançları, öğrenim gördükleri sınıf düzeyine bağlı olarak istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Sınıf düzeyleri arasındaki farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan LSD testi sonuçlarına göre RİÖ’de yer alan *ilk ve tek* alt ölçeği açısından bu farklılığın istatistiksel olarak birinci sınıf ($\bar{X} = 8.58, Ss= 3.58$) ile dördüncü sınıf ($\bar{X} = 7.69, Ss= 3.40$) öğrencileri ve ikinci sınıf ($\bar{X} = 8.60, Ss= 3.50$) ile dördüncü sınıf ($\bar{X} = 7.69, Ss= 3.40$) öğrencileri arasında olduğu görülmektedir. Bir başka deyişle, birinci ve ikinci sınıf öğrencilerinin *ilk ve tek* inancı dördüncü sınıf öğrencilerinden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksektir.

RİÖ’de yer alan *idealleştirme* alt ölçeği açısından incelendiğinde ise, yine birinci sınıf ($\bar{X} = 9.83, Ss= 2.94$) ve dördüncü sınıf öğrencileri ile ikinci sınıf ($\bar{X} = 9.76, Ss= 2.98$) ve dördüncü sınıf ($\bar{X} = 8.87, Ss= 2.92$) öğrencileri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar görülmüştür. Kısaca, birinci ve ikinci sınıf öğrencilerinin *idealleştirme* inancı, dördüncü sınıf öğrencilerinden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksektir. Tablo 10’da yer alan analiz sonuçlarına göre romantik ilişkilere yönelik inançlar arasında yer alan *aşk bir yol bulur* inancı açısından ise öğrencilerin sınıf düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir ($[F(3,953)= 2.509, p>0.05]$).

III.4. Mersin Üniversitesi Öğrencilerinin Romantik İlişkilere Yönelik İnançlarının Romantik İlişki Yaşama Durumuna Göre İncelenmesine İlişkin Analiz Bulguları

Mersin Üniversitesi öğrencilerinin romantik ilişkilere yönelik inançlarının öğrencilerin romantik ilişki yaşama durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla öncelikle MANOVA'nın temel sayıltılarının karşılanıp karşılanmadığını belirlemek için Kovaryans Eşitliği Testi (Box's M) yapılmıştır (Tablo 11).

Tablo 11.

Romantik İlişki Yaşama Durumu ve Romantik İlişki İnançları Temelinde Kovaryans Eşitliği Test Sonuçları

Box's M	68.343
F	2.260
sd1	30
sd2	1491719
p	.000

Tablo 11 incelendiğinde MANOVA'nın kovaryans matrislerinin eşitliği temel sayıltısının sağlanmadığı görülmektedir ($F=2.260$, $p<.05$). Bu nedenle, romantik ilişki yaşama durumları açısından üniversite öğrencilerinin RİÖ'nün alt ölçeklerinden aldıkları puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü ANOVA yapılmıştır. Tablo 12 incelendiğinde, Levene testi sonucuna göre ANOVA analizi için gerekli olan varyansların eşitliği sayıltısının RİÖ'nün tüm alt ölçekleri açısından sağlandığı görülmektedir.

Tablo 12.

Romantik İlişki Yaşama Durmu ve Romantik İlişki İnançları Temelinde Levene Tesit Sonuçları

	F	sd1	sd2	p
Aşk bir yol bulur	2.083	3	953	.101
İlk ve tek	2.033	3	953	.108
İdealleştirme	1.323	3	953	.265
İlk görüşte aşk	.462	3	953	.709

Üniversite öğrencilerinin romantik ilişki yaşayıp yaşamama durumları 4 temel grup altında incelenmiştir. Bu gruplar: a) *daha önce yaşamayıp, şimdi romantik bir ilişki yaşayanlar*, b) *daha önce yaşayıp şimdi romantik bir ilişki yaşamayanlar*, c) *daha önce ve şimdi romantik bir ilişki yaşayanlar* ile d) *hiç romantik ilişki yaşamayanlar* olarak adlandırılmıştır. Tablo 13’de yer alan analiz sonuçları incelendiğinde, romantik ilişki yaşama durumları açısından üniversite öğrencilerinin RİÖ’nün alt ölçeklerinden aldıkları puan ortalamaları incelendiğinde *aşk bir yol bulur* ([F(3,953)= 28.801, p<0.01], *ilk ve tek* ([F(3,953)= 17.321, p<0.01] ve *idealleştirme* ([F(3,953)= 8.303, p<0.01] puanları temelinde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir.

Romantik ilişki yaşama düzeyleri arasındaki farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan LSD testi sonuçlarına göre RİÖ’de yer alan *aşk bir yol bulur* alt ölçeği açısından tüm gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gözlemlenmektedir (Tablo 14).

Tablo 13.

Romantik İlişki Yaşama Durumuna Göre ANOVA Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Aşk bir yol bulur	Gruplararası	1805.651	3	601.884	28.801	.000
	Grupla içi	19915.567	953	20.898		
	Toplam	21721.218	956			
İlk ve tek	Gruplararası	584.388	3	194.796	17.321	.000
	Gruplariçi	10717.595	953	11.246		
	Toplam	11301.983	956			
İdealleştirme	Gruplararası	217.646	3	72.549	8.303	.000
	Gruplariçi	8327.207	953	8.738		
	Toplam	8544.853	956			
İlk görüşte aşk	Gruplararası	20.257	3	6.752	1.595	.189
	Gruplariçi	4034.547	953	4.234		
	Toplam	4054.805	956			

Tablo 14.

Romantik İlişki Yaşama Durumuna Göre Öğrencilerin Romantik İlişki İnançları Puan Ortalamaları

Gruplar	Aşk bir yol bulur			İlk ve tek		İdealleştirme		İlk görüşte aşk	
	n	$\bar{X}$	Ss	$\bar{X}$	Ss	$\bar{X}$	Ss	$\bar{X}$	Ss
A	149	17.06	4.80	10.05	3.58	10.53	3.11	4.96	2.12
B	238	16.00	4.50	8.22	3.39	9.55	2.98	4.81	2.11
C	296	14.19	4.72	7.84	3.38	9.18	2.87	4.78	2.02
D	274	13.32	4.33	7.81	3.16	9.18	2.93	4.54	2.00

Not: A. Daha önce yaşamayıp, şimdi romantik bir ilişki yaşayanlar, B. Daha önce yaşamayıp şimdi romantik bir ilişki yaşamayanlar, C. Daha önce ve şimdi romantik bir ilişki yaşayanlar, D. Hiç romantik ilişki yaşamayanlar.

Tablo 14 incelendiğinde, *aşk bir yol bulur* inancı açısından gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak *daha önce yaşamayıp, şimdi romantik bir ilişki yaşayan* öğrenciler ($\bar{X} = 17.06$, $Ss = 4.80$) ile diğer üç grupta bulunan *daha önce yaşamayıp şimdi romantik bir ilişki yaşamayanlar* ($\bar{X} = 14.19$, $Ss = 4.72$), *daha önce ve şimdi romantik bir ilişki yaşayanlar* ($\bar{X} = 15.99$, $Ss = 4.49$) ve *hiç romantik bir ilişki yaşamayanlar* ($\bar{X} = 13.32$, $Ss = 4.33$) arasında olduğu görülmektedir. Buna göre, *daha önce yaşamayıp, şimdi romantik bir ilişki yaşayan* öğrencilerin *aşk bir yol bulur* inancı diğer 3 gruptaki öğrencilere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek görülmektedir.

Bununla birlikte, *aşk bir yol bulur* inancı açısından, *daha önce ve şimdi romantik bir ilişki yaşayan* ($\bar{X} = 15.99$, $Ss = 4.49$), öğrencilerin *aşk bir yol bulur* inancı alt ölçeğinden aldıkları puanlar *daha önce yaşamayıp şimdi romantik bir ilişki yaşamayan* ($\bar{X} = 14.19$, $Ss = 4.72$) ve *hiç romantik bir ilişki yaşamayan* ($\bar{X} = 13.32$, $Ss = 4.33$) öğrencilere göre yine istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek görülmektedir.

Aynı zamanda, *daha önce yaşamayıp şimdi romantik bir ilişki yaşamayan* ($\bar{X} = 14.19$, $Ss = 4.72$) öğrencilerin *aşk bir yol bulur* inancına yönelik puanları, *hiç romantik bir ilişki yaşamayan* ($\bar{X} = 13.32$, $Ss = 4.33$) öğrencilerin puanlarına göre istatistiksel olarak daha yüksek bulunmuştur. Sonuç olarak, *daha önce yaşamayıp, şimdi romantik bir ilişki yaşayan* öğrencilerin *aşk bir yol bulur* inancı diğer gruptakilere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek, *hiç romantik bir ilişki yaşamayan* öğrencilerin ise diğer gruptakilere göre anlamlı düzeyde düşük olduğu saptanmıştır.

RİÖ'de yer alan *ilk ve tek* alt ölçeği açısından gruplar arasındaki farklılıklar incelendiğinde, LSD testi sonuçlarına göre, *daha önce yaşamayıp, şimdi romantik bir ilişki yaşayan* öğrenciler ($\bar{X} = 10.04$, $S_s = 3.57$) ile diğer üç grupta bulunan *daha önce yaşamayıp şimdi romantik bir ilişki yaşamayanlar* ($\bar{X} = 7.84$, $S_s = 3.38$), *daha önce ve şimdi romantik bir ilişki yaşayanlar* ($\bar{X} = 8.21$, $S_s = 3.38$), ve *hiç romantik bir ilişki yaşamayanlar* ($\bar{X} = 7.80$, $S_s = 3.16$) arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir. Buna göre, *daha önce yaşamayıp, şimdi romantik bir ilişki yaşayan* öğrencilerin *ilk ve tek* inancı diğer gruptakilere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek görülmektedir.

Benzer şekilde, RİÖ'de yer alan *idealleştirme* alt ölçeği açısından gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak incelendiğinde yine *daha önce yaşamayıp, şimdi romantik bir ilişki yaşayan* öğrenciler ($\bar{X} = 10.53$, $S_s = 3.11$) ile diğer üç grupta bulunan *daha önce yaşamayıp şimdi romantik bir ilişki yaşamayanlar* ($\bar{X} = 9.17$, $S_s = 2.87$), *daha önce ve şimdi romantik bir ilişki yaşayanlar* ($\bar{X} = 9.54$, $S_s = 2.98$), ve *hiç romantik bir ilişki yaşamayanlar* ($\bar{X} = 9.17$, $S_s = 2.93$) arasında olduğu görülmektedir. Sonuç olarak, *daha önce yaşamayıp, şimdi romantik bir ilişki yaşayan* öğrencilerin *idealleştirme* inancı diğer gruptakilere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek görülmektedir.

Diğer yandan, RİÖ'de yer alan *ilk görüşte aşk* alt ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları incelendiğinde, üniversite öğrencilerinin puanları temelinde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır ($[F(3,953) = 1.595, p > 0.05]$).

BÖLÜM IV

TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde, Mersin Üniversitesi öğrencilerinin romantik ilişkilere yönelik inançlarının cinsiyet, öğrenim gördükleri sınıf düzeyi ve romantik ilişki yaşama durumu değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemeye yönelik araştırma soruları kapsamında elde edilen bulguların tartışılıp yorumlanmasına yer verilmektedir.

IV.1. Mersin Üniversitesi Öğrencilerinin Romantik İlişkilere Yönelik İnançlarının Cinsiyete Göre İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Mersin Üniversitesi'nde öğrenim gören kız ve erkek öğrencilerin cinsiyetleri ile romantik ilişkilere yönelik inançları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığının incelendiği çalışmanın bulgularına göre, romantik ilişki inançları arasında yer alan *aşk bir yol bulur* inancına erkek öğrencilerin kızlara oranla daha yüksek düzeyde sahip oldukları görülmektedir. Kavramsal olarak ele alındığında *aşk bir yol bulur* inancı, aile ve arkadaşlarının onaylamamasına ya da fiziksel mesafe, maddi sorunlar ve kariyer çatışmaları gibi her türlü engel, sorun ve farklılığa rağmen bireyin romantik ilişkisini yürütebileceğine ilişkin inançlarını içermektedir (Sprecher ve Metts, 1999).

Carlson ve Rose (2007), kadınların romantik ilişkinin iyi gidip gitmediğine yönelik kaygılarının erkeklerden daha fazla olduğunu belirtmektedirler. Bu kaygılar nedeniyle, kadınların ilişki sürecindeki beklentileri erkeklerden daha ayrıntılı olmakta ve kadınlar kendi ilişkilerini erkeklere oranla daha dikkatli ve yakından incelemektedirler. Benzer biçimde Stackert ve Bursik (2002), kadınların romantik ilişkilerde yaşanan

problemlere erkeklere göre daha duyarlı olmaları (Choo, Levine ve Hatfield, 1996) nedeniyle ilişkilerde yaşanan anlaşmazlıkları, aşka ve ilişkiye yönelik önemli bir tehdit olarak algıladıklarını belirtmektedirler. Nitekim, Beştav (2007) ile Bradbury ve Fincham (1993), kadınların “anlaşmazlık yıkıcıdır” şeklinde ifade edilen akılcı olmayan inançlara erkeklerden daha fazla sahip olma eğiliminde olduklarını ifade etmektedirler. Buna ek olarak, Can (2006) genç yetişkinlik dönemindeki romantik ilişkilerde yaşanan çatışmalarda erkeklerin kadınlara oranla karşı tarafa daha çok uyum sağladığını ve çatışmalardan kaçınmayı daha fazla tercih ettiklerini ortaya koymaktadır. Bu bulgular, romantik ilişkide yaşanan sorun, çatışma ya da problemler karşısında kadınların daha nesnel ve yüzleşmeci; erkeklerin ise daha öznel ve kaçınmacı bir bakış açısı sergiledikleri şeklinde değerlendirilmektedir. Dolayısıyla, kadınların romantik ilişkideki anlaşmazlıkların yıkıcı olduğuna dair inançlarının erkeklerden daha fazla olması, erkeklerin ise anlaşmazlıklar karşısında kaçınmacı bir tutum sergileme eğiliminde olmaları nedeniyle erkeklerin kadınlara oranla aşkın, her türlü sorunun üstesinden gelebileceğine dair daha iyimser bir bakış açısına sahip olmaları olası görülmektedir.

Son olarak, cinsiyete göre romantik ilişki inançlarının incelendiği bazı çalışmalarda erkeklerin “ilişkilerini kontrol edebilecekleri” yönünde temel bir inanca sahip oldukları vurgulanmaktadır (Abowitz, Knox, Zusman ve Mcneely, 2009). Bir başka deyişle, erkeklerin romantik ilişkilerde önemli bir güç ve etkiye sahip olduklarını düşündükleri ya da ilişkilerinde kendilerini oldukça baskın olarak algıladıkları (Felmlee, 1994; Sprecher ve Felmlee, 1997) belirtilmektedir. Sonuç olarak, özgüven temelinde sahip oldukları bu algı nedeniyle, erkeklerin ilişkide yaşanabilecek her türlü sorunun üstesinden gelebileceklerine yönelik bir inanç geliştirmeleri mümkün görünmektedir.

Araştırmanın bir diğer bulgusu, *ilk görüşte aşk* inancına yine erkek öğrencilerin kızlara oranla daha yüksek düzeyde sahip oldukları yönündedir. *İlk görüşte aşk* inancı, bireyin doğru kişiyle tanıştığında hemen aşık olabileceğine ve gerçek aşkı bulduğunu onunla tanışır tanışmaz anlayabileceğine ilişkin inançları içermektedir (Sprecher ve Metts, 1999). Bu bulgu, Montgomery'nin (2005) yaptığı çalışmada ortaya koyduğu erkeklerin *ilk görüşte aşk* inancına kadınlardan daha fazla sahip oldukları bulgusunu desteklemektedir.

İlgili alanyazın incelendiğinde, romantik eş seçiminde erkeklerin fiziksel çekiciliği ön planda tutarken, kadınların çoğunlukla toplumsal ve ekonomik statü, hırs, güçlü bir karakter ve zekaya dikkat ettikleri görülmektedir. Bu bulgulara ek olarak, ilişkilerin başlangıcında erkeklerin doğurganlık değerine dair işaretler (dış görünüş ve gençlik) kadınların ise kaynak edinme becerisine dair işaretler (olgunluk, o andaki veya gelecekteki finansal güvence) aradığı belirtilmektedir (Coleman ve Ganong, 1992; Pines, 2010). Dolayısıyla, ilk izlenimlerin oluşturulduğu ilk temas ve ilk görüş temelinde erkeklerin romantik ilgi ve ilişkiden etkilenme düzeyleri kadınlara oranla daha fazla olabilmektedir.

Bu bakış açısını destekleyen bir çalışmada, Türk ve Amerikalı üniversite öğrencilerinin romantik eş seçiminde kadınların daha çok “iyi bir işe sahip olma” ve “eğitim düzeyinin yüksek olmasına” önem verdikleri, erkeklerin ise “fiziksel çekiciliğe” vurgu yaptıkları bildirilmektedir (Medora, Larson, Hortaçsu ve Dave, 2002). Sonuç olarak, erkeklerin fiziksel görünüm ve çekiciliğe atfettikleri önem *ilk görüşte aşka* dair ilişki inançlarını artırabilmektedir.

Bununla birlikte, Sprecher ve Toro-Morn (2002), romantik ilişki inançlarında, kültüre dayalı olan farklılıkların cinsiyete dayalı olan farklılıklardan daha fazla olduğunu ortaya koymaktadırlar. Cinsiyet, toplumsal cinsiyet ve sonuçta cinsel düşünce romantik ilişkilerin anlaşılması ve beklentilerin belirlenmesinde farklı diyalogları doğurmaktadır. Bu durum sürekli olarak yeni aşk tanımlamalarına yol açmakta ve kadın ile erkeklerin farklı kültürel diyaloglar kullanmasına neden olmaktadır (Abowitz, Knox, Zusman ve Mcneely, 2009).

İkili ilişkilerde toplumsal cinsiyet farklılıklarının görülmesinin nedeninin, toplumun belirlediği geleneksel kadın ve erkek rollerine ilişkin değerlerin, tutumların, beklentilerin farklı olmasından ve bireylerin toplumun belirlediği bu geleneksel rollere göre sosyalleşmelerinden kaynaklandığı belirtilmektedir (Honeycutt ve Cantrill, 2001). Dolayısıyla, erkek öğrencilerin *aşk bir yol bulur* ve *ilk görüşte aşk* alt ölçeklerinden kız öğrencilere göre daha yüksek puanlar almalarından, kültürel cinsiyet farklılıklarının da etkisi olabileceği düşünülmektedir.

IV.2. Mersin Üniversitesi Öğrencilerinin Romantik İlişkilere Yönelik İnançlarının Öğrenim Gördükleri Sınıf Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Mersin Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerin romantik ilişkilere yönelik inançları, öğrencilerin sınıf düzeyleri açısından ele alındığında, birinci ve ikinci sınıf öğrencilerinin *ilk ve tek* ve *idealleştirme* inançlarına dördüncü sınıf öğrencilerine oranla daha yüksek düzeyde sahip oldukları görülmektedir. Bu bulgu, öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf düzeyi yükseldikçe (buna paralel olarak öğrencilerin yaşları ve yaşam deneyimleri arttıkça) *ilk ve tek* ve *idealleştirme* olarak adlandırılan romantik ilişki inançlarının da azaldığı şeklinde yorumlanmaktadır. Nitekim Knox, Schacht ve Zusman (1999), yaş ve ilişki deneyimlerinin üniversite öğrencilerinin ilişki inançları üzerinde önemli etkileri olduğunu belirtmektedirler.

İlk ve tek romantik ilişki inancı, bireyin gerçek aşkı bir kere yaşadktan sonra bir daha bir başkasıyla aynı derecede yaşayamayacağına, gerçek aşkın sonsuza dek süreceğine ve birey için sadece bir tek aşk olacağına yönelik inançları içermektedir (Sprecher ve Metts, 1999). *İdealleştirme* inancı ise bireyin romantik ilişkisinde her şeyin mükemmel olacağına, romantik eşiyile ilgili öğrendiği her şeyin onu mutlu edeceğine ve aşık olduğu kişinin mükemmel bir sevgili olacağına yönelik inançları kapsamaktadır (Sprecher ve Metts, 1999).

İlgili alanyazın incelendiğinde, ortaokul, lise ve üniversite öğrencilerinin romantik ilişki inançlarının incelendiği çalışmada Montgomery (2005), *ilk görüşte aşk* ve *ilk ve tek* inançları açısından gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulamamıştır. Bununla

birlikte, üniversite öğrencilerinin *idealleştirme* inançlarının diğer 2 gruba oranla daha düşük seviyede olduğunu belirtmektedir. Bir başka deyişle, genç yetişkinlik döneminin başladığı dönemde öğrencilerin romantik eşlerini daha az idealleştirdikleri söylenebilmektedir. Dolayısıyla, yaş ve sınıf düzeyi arttıkça bireyler birbirlerini daha az idealize etmektedirler. Araştırma bulguları, adı geçen çalışmanın bu bulgusuyla benzerlik göstermektedir.

Knox, Michael ve Sporakowski (1968), üniversite öğrencilerinin ilişki deneyimleri arttıkça, yaşadıkları aşka ve sevgililerine yönelik gerçekçi algı ve değerlendirmelerin de artacağını ifade etmektedirler. Dolayısıyla, birinci sınıf üniversite öğrencileri yeni başladıkları ilişkilerine ya da yeni tanıdıkları sevgililerine yönelik birçok hayali ve olumlu özellikler atfetmektedirler. Diğer yandan, son sınıf öğrencileri ise aşkı daha gerçekçi tanımlamayı öğrendiklerinden sevgililerinin gerçek bir birey olarak hayallerindeki niteliklerle genelde uyuşmayabileceklerini anlayabilmektedirler. Bu bakış açısının, birinci ve ikinci sınıf öğrencilerinin *ilk ve tek* ile *idealleştirme* inançlarının dördüncü sınıf öğrencilerinden yüksek olmasını açıklar nitelikte olduğu değerlendirilmektedir. Sonuç olarak, üniversitenin ilk yıllarında aileden ayrılma ve sosyal çevrenin değişmesi gibi stres yaratan durumlar ile yaşanan uyum problemleri bireylerin yakınlık duyma gereksinimini ortaya çıkarmakta ve öğrencileri bir romantik ilişkiye yöneltmektedir. Böylece genç yetişkinler, zihinlerinde hayalini kurdukları birlikteliğin resmini çizmekte ve bu resme uygun eş arama eğiliminde olmaktadır. İlişkisel şemalar olarak adlandırabileceğimiz bu zihinsel resimler, ilişkisel bellek yapıları olarak işlev görmektedir, birinci ve ikinci sınıf öğrencilerinin *ilk ve tek* ile *idealleştirme* inançlarında etkili olabilmektedirler.

Bu bulgular ışığında, öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre romantik ilişkilere yönelik inançları arasındaki farklılığın kaynağının gelişim ve öğrenme kuramları ile de açıklanabileceği düşünülmektedir. Örneğin, Bandura'nın (1999) Sosyal Bilişsel Öğrenme Kuramı'na göre cinsiyet, yaş, tutumlar gibi bireysel özellikler bireyin bilişsel süreçlerini dolayısıyla davranışını etkilemektedir. Birey birlikte olduğu kişi ile paylaştığı yaşantılarda, deneme yanılma yoluyla işlevsel olan düşünce sistemlerini ve davranışlarını geliştirme olanağına sahip olabilmekte, böylece önbilgilerini kullanarak ileriye düşünme ve davranışlarını şekillendirme kapasitesini geliştirmektedir. Bu nedenle, yaş arttıkça romantik ilişkiye yönelik deneyim de artış göstermektedir. Dolayısıyla birey, önbilgilerini kullanarak daha akılcı beklentiler sergilemektedir. Böylece, bireyin yaşı arttıkça daha fazla yaşantıdan geçmekte olduğu dolayısıyla kendine, birlikte olduğu kişiye ve dünyaya ilişkin daha gerçekçi değerlendirmelerde bulunabildiği düşünülmektedir.

Romantik ilişki inançlarının gelişimi dikkate alındığında, bu inançlar daha çok ebeveyn ilişkilerini gözleme yoluyla, izlenen filmler aracılığıyla, radyo ve tiyatro programları ile ve erken çocukluk yıllarında gelişmektedirler (Sharp ve Ganong, 2000; Haferkamp, 1999). Özellikle, radyo, televizyon, kitap, gazete, dergi, duygusal yayınlar, kişisel gelişim kitapları ve izlenen filmler sayesinde sürekli gelişen popüler medya yoluyla bireyler *ilk ve tek* ile *idealleştirme* gibi bazı rasyonel olmayan ilişki inançlarını da öğrenebilmektedirler. Diğer yandan, yaş ve deneyim sonucu bireyler ilişkilerine yönelik daha gerçekçi bir bakış açısı kazandıklarından ve romantik ilişkilerinde *ilk ve tek* ve *idealleştirme* inançlarında bir azalma olması öngörülebilir bir durum olmaktadır.

III.3. Mersin Üniversitesi Öğrencilerinin Romantik İlişkilere Yönelik İnançlarının Romantik İlişki Yaşayıp Yaşamama Durumuna Göre İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Mersin Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerin romantik ilişkilere yönelik inançları, öğrencilerin romantik ilişki yaşayıp yaşamama durumları açısından ele alındığında ortaya çıkan bulgular, gruplar arasında anlamlı farklılıklar olduğunu göstermektedir. Üniversite öğrencilerinin romantik bir ilişki yaşayıp yaşamama durumları (*daha önce yaşamayıp, şimdi romantik bir ilişki yaşayanlar; daha önce yaşayıp şimdi romantik bir ilişki yaşamayanlar, daha önce ve şimdi romantik bir ilişki yaşayanlar ve hiç romantik bir ilişki yaşamayanlar*) detaylı bir şekilde incelendiğinde; *aşk bir yol bulur, ilk ve tek ve idealleştirme* inançları açısından gruplar arasında anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Diğer yandan, *ilk görüşte aşk* inancı temelinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Sırasıyla ele alındığında, *daha önce yaşamayıp, şimdi romantik bir ilişki yaşayan* öğrencilerin *aşk bir yol bulur* inançlarının, diğer gruplardan daha yüksek olduğu bulgular arasında yer almaktadır. Bilindiği üzere, aşık olmak öz güveni artırır, benlik kavramını güçlendirmekte ve bireyi duygusal olarak olgunlaştırarak daha olumlu bir kişilik geliştirmesini sağlamaktadır (Pines, 2010). Bu yönüyle ele alındığında, üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerde uzun ömürlü ve dayanıklı ilişkiler için çaba gösterdikleri görülmektedir (Collins, 2003).

Bireyler bağıllığı ve ilişki süresini arttırmak adına engelleri görmezden gelmeye ve problemlerle baş etmeye yönelik bir tutum geliştirmeye çalışmaktadırlar. Özellikle de ilk kez romantik bir ilişki yaşayan bireylerin, ilişkilerinin başlangıç aşamasında daha heyecanlı, sorunlarla baş etme konusunda daha istekli ve engeller karşısında daha cesur oldukları gözlemlenebilmektedir.

Bu konudaki bir başka bulgu ise *daha önce ve şimdi romantik bir ilişki yaşayan öğrencilerin aşk bir yol bulur* inançlarının *daha önce yaşayıp şimdi romantik bir ilişki yaşamayan* ve *hiç romantik bir ilişki yaşamayan* öğrencilere göre daha yüksek olduğu yönündedir. Elde edilen bu bulgu aşağıda açıklanan araştırma bulgularını destekler niteliktedir. Örneğin Tüfekçi (2008), 350 üniversite öğrencisinin katılımıyla gerçekleştirdiği çalışmada, romantik ilişki sayısı ile güven hissi ve çatışma sıklığı arasında anlamlı ilişkilerin olduğunu belirtmektedir. Bir başka deyişle, önce/şimdi hep bir romantik ilişkisi olan öğrencilerin halen yaşamakta oldukları ilişkide kendilerini daha az güvende hissettikleri ve daha az çatışma yaşadıkları görülmektedir. Benzer şekilde Bahadır (2006), ilişki sayısı ile güven hissi ve çatışma sıklığı arasında negatif yönde anlamlı ilişkiler olduğunu ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, bireylerin romantik ilişki sayıları arttıkça aşkın her koşulda yürümeyebileceğine ve romantik ilişkinin bitebileceğine yönelik gerçekçi inançlarının arttığı, dolayısıyla ilişkinin asla bitmeyeceğine yönelik güven hissini kaybolduğu ve ilişkideki çatışmaları azaltmaya yönelik daha uzlaşmacı bir tutum gösterilmeye başlandığı şeklinde bir yorum getirilmektedir.

Bunlara ek olarak, Knox, Schacht ve Zusman (1999), bireylerin romantik ilişki yaşayıp yaşamama durumunun “aşkın tüm sorunların üstesinden gelebileceğine” yönelik inançları ile yakından ilişkili olduğunu belirtmektedirler. Buna göre, araştırma yapıldığı dönemde romantik bir ilişki yaşayan bireylerin aşkın her şeyin üstesinden gelebileceğine yönelik inançlarının ilişki yaşamayanlara göre anlamlı düzeyde yüksek olduğunu bildirmektedirler. Benzer bir durum bu çalışmada da görülmekte olup, romantik bir ilişki yaşayan bireylerin *aşk bir yol bulur* inançlarının şuan bir romantik ilişki yaşamayanlara göre daha yüksek olduğu gözlemlenmektedir.

Aynı zamanda, *daha önce yaşayıp şimdi romantik bir ilişki yaşamayan* öğrencilerin *aşk bir yol bulur* inancına yönelik puanları, *hiç romantik bir ilişki yaşamayan* öğrencilerin puanlarına göre daha yüksek bulunmuştur. Bu bulgu da, Knox, Schacht ve Zusman’ın (1999) yukarıda açıklanan çalışma bulguları ile de benzerlik göstermektedir. Dolayısıyla, şimdiye kadar hiç romantik bir ilişki yaşamamış bireylerin romantik eşiyile olan ilişkilerinde hangi sorunlarla ne oranda baş edebileceklerini bilememelerinin araştırma sonuçlarına yansıdığı düşünülmektedir. Bir başka deyişle, daha önce bir romantik ilişki deneyimlememeleri ve romantik ilişkilere yönelik bu doğrultuda henüz temel bir bakış açısı geliştirememiş olmaları nedeniyle *hiç romantik bir ilişki yaşamayan* öğrencilerin, *aşk bir yolunu bulur* inancına yönelik olarak daha çekimser bir tutum sergilemiş olabildikleri düşünülmektedir.

Romantik ilişki inançları arasında yer alan *ilk ve tek* inancı açısından elde edilen bulgular incelendiğinde, *daha önce yaşamayıp, şimdi romantik bir ilişki yaşayan* öğrencilerin *ilk ve tek* inançlarının, diğer tüm gruplardan daha yüksek olduğu görülmektedir. Sprecher ve Metts (1999), *ilk ve tek* inancının ilişki dayanıklılığını olumlu yönde etkilediğini ifade etmektedirler. Bu inançlar, ilişkinin gelişim aşamasında bireyin davranışlarını ve ilişki dinamiğini önemli ölçüde etkileyebilmektedir. Dolayısıyla bireyler, ilk beraber olduğu kişiyle sonsuza dek birlikte olması gerektiğine yönelik beklentilerle ilk romantik ilişkilerine başlamaktadırlar. Bu nedenle, ilk kez romantik bir ilişki yaşayan bireyler, romantik eşlerinin yaşamlarındaki ilk ve son kişi olmalarını beklemektedirler. Bunların yanında, birçok araştırma bireylerin yaşamlarındaki ilk romantik ilişkilerinin, genç yetişkinlik döneminde yaşanan ilişkilerin gelişiminde önemli bir dönüm noktası olduğunu ortaya koymaktadır (Q'sullivan, Cheng, Harris ve Brooks-Gunn, 2007; Knox, 1970; Raley ve Sullivan, 2010). Dolayısıyla, gelişim görevleri arasında yer alan yakın ikili ilişkiler geliştirme sürecinde üniversite öğrencilerinin deneyimledikleri ilk romantik ilişkilerinde başarılı olma, kendi yeterlik ve yetkinliklerini kanıtlama gereksinimlerinin, bu öğrencilerin *ilk ve tek* inançlarının gelişmesinde etkili olabileceği düşünülmektedir.

Son olarak, *daha önce yaşamayıp, şimdi romantik bir ilişki yaşayan* öğrencilerin *idealleştirme* inançlarının, diğer gruplardan daha yüksek olduğu bulgular arasında yer almaktadır. Pines (2010), sevgiliyi idealize etmenin “kendini gerçekleştiren kehanet” gibi işlediğini ifade etmektedir. Pines’e göre sevgililer, birbirlerini ne kadar idealize ederlerse, birlikte kalma olasılıkları da o kadar güçlü olmaktadır. Bu nedenle, ilişkinin başlangıcında birbirlerini daha çok idealize eden çiftlerin, ilişkiden aldıkları doyuma da bir artış olmaktadır.

Daha önce de belirtildiği üzere, Knox, Michael ve Sporakowski (1968), üniversite öğrencilerinin ilişki deneyimleri arttıkça yaşadıkları aşka ve sevgilerine yönelik gerçekçi algı ve değerlendirmelerin de artacağını ifade etmektedirler. Dolayısıyla, *daha önce yaşamayıp, şimdi romantik bir ilişki yaşayan* öğrencilerin ilk kez deneyimledikleri romantik ilişkilerinde, romantizmin verdiği heyecanla romantik eşlerine yönelik birçok hayali ve olumlu özellikler atfettikleri ve ilişkilerine olduğundan daha fazla anlam yükleyebildikleri görülmektedir. Bu yaklaşım, ilk kez romantik bir ilişki yaşayan ve alternatif romantik eşlerle kıyaslama imkanı olmayan bireyler için oldukça muhtemel görünmektedir.

Sosyal Bilişsel Öğrenme Kuramı (Bandura, 1999) çerçevesinde değerlendirildiğinde, bireyin romantik ilişki deneyimi arttıkça, kendine ve romantik eşine yönelik daha gerçekçi değerlendirmelerde bulunabildiği görülmektedir. Bir başka deyişle bireyler, deneme yanılma yoluyla işlevsel olmayan düşünce, duygu ve davranışlarını şekillendirme olanağı elde etmektedirler. Böylece, romantik ilişkili deneyimleri arttıkça, daha gerçekçi bir inanç sistemi oluşturmaktadırlar. Buna bağlı olarak, daha önce romantik ilişki deneyimi olan öğrencilerin, *ilk ve tek* ile *idealleştirme* inançlarının ilk defa romantik ilişki yaşayan öğrencilere göre daha düşük düzeyde olması oldukça anlamlıdır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırma bulgularının genel bir özeti verilmektedir. Ardından, bu araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda uygulamaya ve bu konuda gelecekte yapılacak araştırmalara yönelik öneriler sunulmaktadır.

Sonuçlar

Araştırmada, Mersin Üniversitesi öğrencilerinin romantik ilişkilere yönelik inançlarının cinsiyet, öğrenim gördükleri sınıf düzeyi ve romantik ilişki yaşama durumu değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir.

Cinsiyet değişkeni açısından ele alındığında, romantik ilişkilere yönelik inançlar arasında yer alan *aşk bir yol bulur* ve *ilk görüşte aşk* alt ölçeklerinden elde edilen puanlar öğrencilerin cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. Araştırma bulgularında, erkek öğrencilerin *aşk bir yol bulur* ve *ilk görüşte aşk* puanlarına ilişkin ortalamalarının kız öğrencilerin puan ortalamalarına oranla istatistiksel olarak daha yüksek olduğu görülmektedir. Diğer taraftan, romantik ilişkilere yönelik inançlar arasında yer alan *ilk ve tek* ile *idealleştirme* alt ölçeklerinden elde edilen puanlar ile öğrencilerin cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Araştırmanın bir diğer değişkeni olan sınıf düzeyi açısından ele alındığında ise, romantik ilişkilere yönelik inançlar arasında yer alan *ilk ve tek* ve *idealleştirme* alt ölçeklerinden elde edilen puanlar öğrencilerin sınıf düzeyine göre istatistiksel olarak

anlamli bir farklılık göstermektedir. Araştırma bulgularına göre bu farklılık, *ilk ve tek* alt ölçeği açısından birinci sınıf ve ikinci sınıf öğrencileri ile dördüncü sınıf öğrencileri arasında gözlemlenmektedir. *İdealleştirme* alt ölçeği açısından incelendiğinde ise, yine birinci sınıf ve ikinci sınıf öğrencileri ile dördüncü sınıf öğrencileri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar bulunmuştur. Diğer yandan, romantik ilişki inançları arasında yer alan *aşk bir yol bulur* inancı açısından öğrencilerin sınıf düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir.

Son olarak, romantik ilişki inançları üniversite öğrencilerinin romantik ilişki yaşayıp yaşama durumları açısından incelendiğinde, *aşk bir yol bulur*, *ilk ve tek* ve *idealleştirme* puanları temelinde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğu görölmektedir. Araştırma sonuçlarına göre, *aşk bir yol bulur* alt ölçeği açısından tüm gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gözlemlenmektedir. Aynı zamanda *daha önce yaşamayıp, şimdi romantik bir ilişki yaşayan* öğrenciler ile diğer üç grupta bulunan *daha önce yaşayıp şimdi romantik bir ilişki yaşamayanlar*, *daha önce ve şimdi romantik bir ilişki yaşayanlar* ve *hiç romantik bir ilişki yaşamayanlar* arasında *aşk bir yol bulur*, *idealleştirme* ve *ilk ve tek* alt ölçekleri açısından anlamlı farklılıklar olduğu görölmektedir. Diğer yandan, *ilk görüşte aşk* alt ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları incelendiğinde, üniversite öğrencilerinin puanları temelinde gruplar arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Uygulamaya Yönelik Öneriler

Romantik ilişkilere yönelik inançlar, temelde romantik bir ideolojiye bağlı olarak gelişmektedirler. Özellikle PDR Merkezleri'ne başvuran öğrenciler romantik ilişki sorunlarına yönelik destek almak için öncelikle bireysel görüşmeleri tercih etmektedirler. Bireysel psikolojik danışma yoluyla romantik ilişkilere yönelik çatışma, kıskançlık, yalnızlık, problem çözme ve özgüven gibi konularda yaşanan sorunlar dile getirilmekte ve bazen de romantik ilişkinin bitmesiyle yaşanan değersizlik ve çaresizlik duyguları paylaşılmaktadır. Bu durumlar, çoğunlukla romantik ilişkilere yönelik abartılı beklentilerin ya da rasyonel olmayan inançların bir ürünü olabilmektedir. Bu anlamda, üniversite öğrencilerinin sahip oldukları rasyonel olmayan romantik ilişki inançlarına yönelik farkındalık kazanmalarını kolaylaştırmanın ve bu inançlarını değiştirmelerinde yardımcı olmanın bireysel psikolojik danışma sürecine önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Akılcı Duygusal Davranışçı Terapi'ye göre bireyler, hem akılcı ve doğru hem de akılcı olamayan ve çarpık bir biçimde düşünme eğilimiyle dünyaya gelmektedirler. Fakat bu eğilimlerinin yanında, bireylerin sahip oldukları bilişsel, duygusal ve davranışsal yaşantılarını değiştirme kapasiteleri de vardır (Corey, 2009). Bir başka deyişle, rahatsız edici duygu ve davranışların nedeni çoğunlukla olaylar değil, bireylerin bu olaylara yönelik geliştirdikleri düşüncelerdir (Ellis, 1995). Bu noktada ADDT, bireyin akılcı olmayan düşünce ve inançlarını değiştirmesine yardımcı olmayı amaçlamaktadır. Benzer şekilde, Bilişsel Davranışçı Yaklaşım da düşüncelerin gerçekçi bir şekilde yeniden değerlendirilip, değiştirilmesi sonucu bireyin duygu ve davranışlarında düzelme olacağını ileri sürmektedir (Beck, 2008). Dolayısıyla, çiftler arasındaki gerçek dışı ya da çarpıtılmış inanç, istek ya da beklentiler sonucunda oluşan sorunların çözümlenmesinde ADDT ve Bilişsel Davranışçı

Yaklaşım'dan yararlanılabilir. Bu sayede, bireysel görüşmeler aracılığıyla, üniversite öğrencilerinin sahip oldukları potansiyeli fark etmelerine ve romantik ilişkilerinde yaşadıkları belirsizlik ya da sorunlarla baş etmelerine önemli bir destek sunacağı düşünülmektedir.

Bununla birlikte, üniversite PDR Merkezleri bünyesinde öğrencilerin romantik ilişki inançlarına yönelik çeşitli rehberlik etkinlikleri (outreach activities) düzenlenebilir. Bu önleyici ve gelişimsel programlarla birlikte çeşitli kendine yardım materyalleri (söyleşiler, broşürler, bülten ve ilanlar, internet sayfaları, radyo programları vb.) aracılığıyla öğrencilerin romantik ilişkilere yönelik sağlıklı algı ve beklentiler oluşturmaları sağlanabilir. Böylece daha geniş öğrenci topluluklarına ulaşılarak, işlevsel olmayan ilişki inançlarının romantik ilişkiler üzerindeki olumsuz etkileri konusunda üniversite öğrencilerine temel bir farkındalık kazandırılabilir. Bu sayede, öğrencilerin kendi romantik ilişki inançlarını yeniden gözden geçirmeleri ve bu anlamda yaşayabilecekleri olası sorunlar karşısında yardım alabilecekleri kaynakları kullanmaları konusunda müşavirlik hizmetleri sunulabilir.

Romantik ilişkilerle ilgili yaşanan sorunlar, gelişimsel özellikleri de dikkate alındığında, üniversite öğrencilerinin riskli ve problemlili davranışlar sergilemelerine yol açabilmektedir. Bununla birlikte, öğrencilerin üniversite yaşamı sürecinde yaşadıkları problemler karşısında yararlandıkları en önemli sosyal destek kaynaklarından biri de kendi akran gruplarıdır. Dolayısıyla, üniversite PDR Merkezleri bünyesinde sosyal ilişkilerin geliştirilmesi temelinde yakın ve romantik ilişkilerin de ele alındığı çeşitli akran grupları oluşturularak akran rehberliği uygulamaları gerçekleştirilebilir.

Son olarak, üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinin nasıl olması gerektiği ile ilgili değişen beklentileri temelinde yer alan çeşitli kaynakları bilmeleri gerekmektedir. Çünkü öğrencilerin ilişkilerine yönelik düşüncelerinin içeriği, ilişki uyumlarını derinden etkilemekte ve romantik ilişkilere yönelik gerçek dışı standartları yansıtabilmektedir. Bu nedenle, üniversite PDR Merkezleri bünyesinde öğrencilerin romantik ilişkilere yönelik temel inançlarının neler olduğu, bu inançların temel kaynakları, ilişkilendikleri değişkenler ve romantik ilişkiler üzerindeki etkilerine yönelik çeşitli araştırmaların yapılması gerekmektedir. Dolayısıyla, araştırma bulguları temelinde geliştirilecek önleyici ve gelişimsel çalışmalar yoluyla, öğrencilerin romantik ilişkilerinin daha uyumlu ve doyum verici olmasına yardım edeceği düşünülmektedir. Bu sayede öğrencilerin, önemli bir gelişimsel görev olan “yakın ilişkiler kurma görevini” başarıyla yerine getirerek üniversiteden mezun olma fırsatı yakalayacakları tahmin edilmektedir.

Gelecek Araştırmalara Yönelik Öneriler

Bu araştırma sadece Mersin Üniversitesi bünyesinde yer alan Eğitim, Fen-Edebiyat, İktisadi İdari Bilimler ve Mühendislik Fakültelerinin belirli bölümlerinde öğrenim gören 957 öğrenci üzerinde yürütülmüştür. Gelecekte, daha farklı örneklem gruplarıyla benzer çalışmaların yürütülmesi romantik ilişkileri etkileyen temel inançların kapsamlı bir şekilde belirlenmesine ve bu inançların çeşitli gruplar arasında farklılık gösterip göstermediğinin gözlemlenmesine olanak sunabilir.

Bu çalışmada, üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilere yönelik inançları kapsamında 4 temel inanç (aşk bir yol bulur, ilk ve tek, idealleştirme ve ilk görüşte aşk) üzerinde çalışılmıştır. Gelecekteki çalışmalarda, romantik ilişkilere yönelik diğer ya da farklı ilişki inançlarının da ele alınması bu konuda daha detaylı bir alanyazın oluşumuna büyük ölçüde katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Aynı zamanda, bu çalışmada üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilere yönelik inançları açısından sınırlı sayıda değişken (cinsiyet, sınıf düzeyi ve romantik ilişki yaşama durumu) ile betimsel bir çalışma yapılmıştır. Gelecekteki çalışmalarda, romantik ilişkilere yönelik inançlar farklı araştırma yöntemleriyle ve ilgili alanyazın kapsamında farklı değişkenlerle (depresyon, yalnızlık, özgüven, benlik saygısı, çatışma çözme ve problem çözme becerileri, ilişki doyumu) birlikte ele alınabilir. Bununla birlikte, romantik ilişkilere yönelik inançların kültüre dayalı olarak oldukça farklılıklar gösterdiği (Sprecher ve Toro-Morn, 2002) düşünüldüğünde, bu konuda kültürlerarası araştırmaların yapılması ilgili alanyazına önemli katkılar sunacağı düşünülmektedir.

Son olarak, özellikle Dünya'daki ve Türkiye'deki hızlı değişim ve gelişmeler göz önüne alındığında, bu ve benzeri araştırmaların belli dönemlerde tekrar edilmesi, öğrencilerin romantik ilişkilere yönelik inançlarının değişim gösterip göstermediğinin belirlenmesinde yardımcı olabilir.

KAYNAKÇA

Abowitz, D. A., Knox, D., Zusman, M. ve Mcneely, A. (2009). Beliefs about romantic relationships: Gender differences among undergraduates. *College Student Journal*, 43, 124-236.

Acitelli, L. K., Rogers, S. ve Knee, C. R. (1999). The role of identity in the link between relationship thinking and relationship satisfaction. *Journal of Social and Personal Relationships*, 14, 291-304.

Addis, J. ve Bernard, M. E. (2002). Marital adjustment and irrational beliefs. *Journal of Rational Emotive and Cognitive Behavioral Therapy*, 20, 3-13.

Ağır, M. (2007). *Üniversite öğrencilerinin bilişsel çarpıtma düzeyleri ile problem çözme becerileri ve umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişki*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yayımlanmamış Doktora tezi.

Ainsworth, M. D. (1985). Patterns of attachment. *The Clinical Psychologist*, 38 (2), 27–29.

Anderson, T. L. (2005). Relationships among internet attitudes, internet use, romantic beliefs and perceptions of online romantic relationships. *Cyberpsychology and Behavior*, 8, 521-531.

- Assad, K. K. ve Donnellan, M. B. (2007). Optimism: An enduring resource for romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 93 (2), 285-297.
- Bahadır, Ş. (2006). *Romantik ilişkilerde bağlanma stilleri, çatışma çözme stratejileri ve olumsuz duygu durumu düzenleme arasındaki ilişki*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı. Yayımlanmamış Doktora Tezi.
- Baldwin, M. W. (1992). Relational schemas and the processing of social information. *Psychological Bulletin*, 112, 461-484.
- Bandura, A. (1999). Social cognitive theory: An agentic perspective. *Asian Journal of Social Psychology*, 2, 21-41.
- Barry, R. A., Lawrence, E. ve Langer, A. (2008). Conceptualization and assessment of disengagement in romantic relationships. *Personal Relationships*, 15, 297-315.
- Baucom, D. H., Epstein, N., Sayers, S. ve Sher, G. (1989). The role of cognition in marital relationships: Definitional, methodological and conceptual issues. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 57, 31-38.
- Beck, A. T. (2008). *Bilişsel Terapi ve Duygusal Bozukluklar*. (Çev. Aysun Türkcan ve Veysel Öztürk) İstanbul: Litera Yayıncılık.

- Bentler, P. M. (1990). Comparative fit indexes in structural models. *Psychological Bulletin*, 107, 238-246.
- Bentler, P. M. (1995). *EQS structural equations program manual*. Encino, CA: Multivariate Software.
- Beştav, G. (2007). *Romantik ilişki doyumunu ile cinsiyet, bağlanma stilleri, rasyonel olmayan inançlar ve aşka ilişkin tutumlar arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Bippus, A. M., Boren, J. P. ve Worsham, S. (2008). Social exchange orientation and conflict communication in romantic relationships. *Communication Research Reports*, 25 (3), 227–234.
- Brackett, M. A. ve Warner, R. M. (2005). Emotional intelligence and relationship quality among couples. *Personal Relationships*, 12, 197–212.
- Bradbury, T. N. ve Fincham, F. D. (1988). Individual difference variables in close relationships: A contextual model of marriage as an integrative framework. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54 (4), 713-21.
- Byrne, B. M. (2001). *Structural equation modeling with AMOS: Basic concepts, applications and programming*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

- Buchler, C. J. ve Wells, B. L. (1981). Counseling the romantic. *Family Relations*, 30, 452-458.
- Butzer, B. ve Kuiper, N. A. (2008). Humor use in romantic relationships: The effects of relationship satisfaction and pleasant versus conflict situations. *The Journal of Psychology*, 142 (3), 245–260.
- Can, S. (2006). *Genç yetişkinlik döneminde bireylerin karşı cinsle duygusal ilişkilerindeki çatışma çözme biçimlerinin incelenmesi*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Canary, D. J., Hause, K., Stafford, L. ve Wallace, L. A. (1993). An inductive analysis of relational maintenance strategies: Comparisons among lovers, relatives, friends and others. *Communication Research Reports*, 10 (1), 5-14.
- Cann, A., Mangum, J. L. ve Wells, M. (2001). Distress in response to relationship infidelity: The roles of gender and attitudes about relationships. *The Journal of Sex Research*, 38, 185-190.
- Carlson, W. ve Rose, A. J. (2007). The role of reciprocity in romantic relationships in middle childhood and early adolescence. *Merrill-Palmer Quarterly*, 53, 262–290.

- Cash, T. F. (1984). The irrational beliefs test: Its relationships with Cognitive- Behavioral traits and depression. *Journal of Clinical Psychology*, 40 (6), 1399-1405.
- Chen, Z., Guo, F., Yang, X., Li, X., Duan, Q., Zhang, J. ve Ge, X. (2009). Emotional and behavioral effects of romantic relationships in Chinese adolescents. *Journal Youth Adolescence*, 38, 1282–1293.
- Chickering, A. W. ve Reisser, L. (1993). *Education and identity*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- Choo, P., Levine, T. ve Hatfield, E. (1996). Gender, love schemas and reactions to romantic break-ups. *Journal of Social Behavior and Personality*, 11 (5), 143-160.
- Christopher, F. S. ve Cate, R. M. (1988). Premarital sexual involvement: A developmental investigation of relational correlater. *Adolescence*, 23, 793-803.
- Cobb, N. P., Larson, J. H. ve Watson, W. L. (2003). Development of the attitudes about romance and mate selection scale. *Family Relations*, 52, 222-231.
- Coleman, M. ve Ganong, L. (1992). Gender differences in expectations of self and future partner. *Journal of Family Issues*, 33, 55-61.

- Collins, W. A. (2003). More than myth: The developmental significance of romantic relationship during adolescence. *Journal of Reserach of Adolescence*, 13, 1-24.
- Connolly, J. A. ve Konarski, R. (1994). Peer self-concept in adolescence: Analysis of factor structure and of associations with peer experience. *Journal of Research on Adolescence*, 4, 385–403.
- Connolly, J. ve Jhonson, A. (1996). Adolescents' romantic relationships and the structure and quality of their close interpersonal ties. *Personal Relationship*, 3, 185-195.
- Connolly, J., Furman, W. ve Konarski, R. (2000). The role in the emergence of heterosexual romantic relationship in adolescence. *Child Development*, 71 (5), 1395-1408.
- Connolly, J., Craig, W., Goldberg, A. ve Pepler, D. (2004). Mixed-gender groups, dating and romantic relationships in early adolescence. *Journal of Research on Adolescence*, 14 (2), 185-207.
- Connolly, J. ve McIsaac, C. (2009). Adolescents' explanations for romantic dissolutions: A developmental perspective. *Journal of Adolescence*, 32, 1209-1223.
- Corey, G. (2009). *Theory and practice of counseling and psychothrepy*. California: Brooks/Cole Puplications.

- Creasey, G. ve Ladd, A. (2004). Negative mood regulation expectancies and conflict behaviors in late adolescent college student romantic relationships: The moderating role of generalized attachment representations. *Journal of Research on Adolescence*, 14 (2), 235–255.
- Darling, N., Cohan, C. L., Burns, A. ve Thompson, L. (2008). Within-family conflict behaviors as predictors of conflict in adolescent romantic relations. *Journal of Adolescence*, 31, 671–690.
- Dattilio, F. M. ve Beck, A. T. (2009). *Cognitive-Behavioral Therapy with couples and families: A comprehensive guide for clinicians*. New York: Guilford Press.
- Davies, M. F. (2006). Irrational beliefs and unconditional self-acceptance. I. Correlational evidence linking two key features of REBT. *Journal of Rational-Emotive and Cognitive-Behavior Therapy*, 24 (2), 113-124.
- DeBord, J., Romans, J. S .C. ve Krieshok, T. (1996). Predicting dyadic adjustment from general and relationship-specific beliefs. *Journal of Psychology*, 130, 263-280.
- DeLucia-Waack, J. L., Gerrity, D. A., Taub, D. J. ve Baldo, T. D. (2001). Gender, gender role identity and type of relationship as predictors of relationship behavior and beliefs in college students. *Journal of College Counseling*, 4, 32-48.

- Demir, M. (2008). Sweetheart, you really make me happy: Romantic relationship quality and personality as predictors of happiness among emerging adults. *Journal Happiness Stud*, 9, 57–277.
- DiLillo, D., Lewis, T. ve Loreto-Colgan, A. D. (2007). Child maltreatment history and subsequent romantic relationships: Exploring a psychological route to dyadic difficulties. *Journal of Aggression, Maltreatment and Trauma*, 15 (1) , 19-36.
- Dobson, K. S. (2009). *Handbook of Cognitive-Behavioral Therapies*. New York: The Guilford Press.
- Duck, S. ve Wright, P. H. (1993). Reexamining gender differences in same gender friendships: A close look at two kinds of data. *Sex Roles*, 28, 709-727.
- Duck, S. (2007). *Human relationships*. London: Sage.
- Eidelson, R. J. ve Epstein, N. (1982). Cognition and relationship maladjustment: Development of a measure of dysfunctional relationship beliefs. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 50, 715–720.
- Ellis, A. (1962). *Reason and emotion in psychotherapy*. New York: Lyle Stuart.
- Ellis, A. (1986). Rational-Emotive Therapy applied to relationship therapy. *Journal of Rational-Emotive Therapy*, 4, 4-12.

- Ellis, A. ve DiGiuseppe, R. (1993). Are inappropriate or dysfunctional feelings in Rational Emotive Therapy qualitative or quantitative. *Cognitive Therapy and Research*, 17 (5), 471-477.
- Ellis, A. (1994). *Reason and emotion in psychotherapy: A compressive method of treating human disturbances. Revised and updated.* New York: Carol Publishing Group.
- Ellis, A. (1995). Changing Rational Emotive Therapy (RET) Rational Emotive Behaviour Therapy (REBT). *Journal of Rational Emotive and Cognitive Behaviour Therapy*, 13 (2), 85-89.
- Epstein, N. ve Eidelson, R. (1981). Unrealistic beliefs of clinical couples: Their relationship to expectations, goals and satisfaction. *American Journal of Family Therapy*, 9, 13–22.
- Epstein, N. (1986). Cognitive marital therapy: Multi-level assessment and intervention. *Journal of Rational-Emotive Therapy*, 4, 68–81.
- Erikson, E. H. (1994). *Identity: Youth and crisis.* Newyork: W.W. Norton and Co.
- Etchevery, P. E., Le, B. ve Charania, M. R. (2008). Perceived versus reported social referent approval and romantic relationship commitment and persistence. *Personal Relationships*, 15, 281–295.

- Feeney, J. A. (2002). Attachment, marital interaction and relationship satisfaction: A diary study. *Personal Relationships*, 9, 39-55.
- Feiring, C. (1996). Concepts of romance in 15-years-olds. *Journal of Research on Adolescence*, 6, 181-200.
- Felmlee, D. H. (1994). Who's on top? Power in romantic relationships. *Sex Roles*, 31, 215-295.
- Figueredo, A. J., Sefcek, J. A. ve Jones, D. N. (2006). The ideal romantic partner personality. *Personality and Individual Differences*, 41, 431-441.
- Fletcher, G. J. O. ve Kininmonth, L. (1992). Measuring relationship beliefs: An individual differences measure. *Journal of Research in Personality*, 26, 371-397.
- Fletcher, G. J. O. ve Simpson, J. A. (2000). Ideal standards in close relationships: Their structure and functions. *Current Directions in Psychological Science*, 9, 102-105.
- Fletcher, G. J. O., Simpson, J. A. ve Thomas, G. (2000). The measurement of perceived relationship quality components: A confirmatory factor analytic approach. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 26, 340-354.

- Flett, G. L., Hewitt, P. L., Shapiro, B. ve Rayman, J. (2001). Perfectionism, beliefs and adjustment in dating relationships. *Current Psychology*, 20 (4), 289–311.
- Florsheim, P. ve Moore, D. R. (2008). Observing differences between healthy and unhealthy adolescent romantic relationships: Substance abuse and interpersonal process. *Journal of Adolescence*, 31, 795–814.
- Franiuk, R., Cohen, D. ve Pomerantz, E. M. (2002). Implicit theories of relationships: Implications for relationship satisfaction and longevity. *Personal Relationships*, 9, 345-367.
- Frazier, P. A. ve Esterly, E. (1990). Correlates of relationship beliefs: Gender, relationship experience and relationship satisfaction. *Journal of Social and Personal Relationships*, 7, 331-352.
- Freeman, H. ve Almond, T. (2009). Predicting adolescent self differentiation from relationships with parents and romantic partners. *International Journal of Adolescence and Youth*, 15, 121–143.
- Furman, W. ve Buhrmester, D. (1992). Age and sex differences in perceptions of networks of personal relationships. *Child Development*, 63, 105–115.
- Furman, W. ve Shaffer, L. A. (1999). A story of adolescence: The emergence of other-sex relationships. *Journal of Youth and Adolescence*, 28, 513–522.

- Furman, W. (2002). The emerging field of adolescent romantic relationships. *Current Directions in Psychological Science*, 11, 177–180.
- Gao, G. (2001). Intimacy, passion and commitment in Chinese and US American romantic relationships. *International Journal of Intercultural Relations*, 25, 329–342.
- Genç, A. B. (2008). *Ergenlerde bilişsel çarpıtmaların anne baba ilişkilerinin ve bazı kişisel değişkenlerin utangaçlığı yordaması*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Giordano, P. C. (2003). Relationships in adolescence. *Annual Review of Sociology*, 29, 257-281.
- Giordano, P. G., Phelps, K. D., Manning, W. D. ve Longmore, M. A. (2008). Adolescent academic achievement and romantic relationships. *Social Science Research*, 37, 37–54.
- Gray, J. (1992). *Men are from Mars and Women are from Venus: A practical guide for improving communication and getting what you want in your relationship*. New York: Harper Collins.

- Greca, A. M. L. ve Harrison, H. M. (2005). Adolescent peer relations, friendships and romantic relationships: Do they predict social anxiety and depression? *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 34 (1), 49-61.
- Greca, A. M. L. ve Mackey, E. R. (2007). Adolescents' anxiety in dating situations: The potential role of friends and romantic partners. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 36 (4), 522–533.
- Green, J. D., Campbell, W. K. ve Davis, J. L. (2007). Ghosts from the past: An examination of romantic relationships and self-discrepancy. *The Journal of Social Psychology*, 147 (3), 243–264.
- Goodwin, R. ve Gaines, S. O. (2004). Relationships beliefs and relationship quality across cultures: Country as a moderator of dysfunctional beliefs and relationship quality in three former communist societies. *Personal Relationships*, 11, 267–279.
- Grover, R. L. ve Nangle, D. W. (2007). Special section: Adolescent romantic competence development and adjustment implications. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 36 (4), 485–490.
- Gudjonsson, G. H., Sigurdsson, J. F., Lydsdottir, L. B. ve Olafsdottir, H. (2008). The relationship between adult romantic attachment and compliance. *Personality and Individual Differences*, 45, 276–280.

- Güven, N. (2005). *İlişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ve evlilikte problem çözme becerilerinin evlilik doyumu ile ilişkisi*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Haferkamp, C. J. (1999). Beliefs about relationships in relation to television viewing, soap opera viewing and self-monitoring. *Current Psychology*, 18 (2), 193-204.
- Hamamcı, Z. (2005). Dysfunctional relationship beliefs in marital satisfaction and adjustment. *Social Behavior and Personality*, 33 (4), 313-328.
- Hamamcı, Z. ve Duy, B. (2007). Sosyal beceriler, fonksiyonel olmayan tutumlar, akılcı olmayan inançlar ve ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaların yalnızlıkla ilişkisi. *Eğitim Araştırmaları*, 26, 121-130.
- Hamamcı, Z. ve Esen-Çoban, A. (2010). Dysfunctional relationship beliefs of late adolescence in adjustment to university. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2, 300–304.
- Hampel, A. D. ve Vangelisti, A. L. (2008). Commitment expectations in romantic relationships: Application of a prototype interaction-pattern model. *Personal Relationships*, 15, 81-102.

- Hand, L. S. ve Furman, W. (2009). Rewards and costs in adolescent other-sex friendships: Comparisons to same-sex friendships and romantic relationships, *Social Development*, 18 (2), 270-287.
- Harper, M.S., Dickson, J. W. ve Welsh, D. P. (2006). Self-silencing and rejection sensitivity in adolescent romantic relationships. *Journal of Youth and Adolescence*, 35 (3), 459-467.
- Haugen, P. T., Welsh, D. P. ve McNulty, J. K. (2008). Empathic accuracy and adolescent romantic relationships. *Journal of Adolescence*, 31, 709–727.
- Hazan, C. ve Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 511–524.
- Healy, N. A., Scheidegger, T. H., Meyers, A. L. ve Friedlen, K. (2009). The relationship between psychological birth order and romantic relationships. *American Counseling Association Annual Conference and Exposition*, 21, 19-23.
- Hendrick, S. S. ve Hendrick, C. (1995). Gender differences and similarities in sex and love. *Personal Relationships*, 2, 55–65.
- Honeycutt, J. ve Cantrill, J. (2001). *Cognition, communication and romantic relationships*. Mahwah, NJ: Erlbaum.

- Holmberg, D. ve MacKenzie, S. (2002). So far, so good: Scripts for romantic relationship development as predictors of relational well-being. *Journal of Social and Personal Relationships*, 19, 777-796.
- James, S., Hunsley, J. ve Hemsworth, D. (2002). Factor structure of the relationship belief inventory. *Cognitive Therapy and Research*, 26 (6), 729–744.
- Jones, W. H., Freemon, J. E. ve Goswick, R. A. (1981). The persistence of loneliness: Self and other determinants. *Journal of Personality*, 49 (1), 27-48.
- Jouriles, E. N., Garrido, E., Rosenfield, D. ve McDonald, R. (2009). Experiences of psychological and physical aggression in adolescent romantic relationships: Links to psychological distress. *Child Abuse and Neglect*, 33, 451–460.
- Jöreskog, K. ve Sörbom, D. (1993). *Structural equation modeling with the SIMPLIS command language*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Jöreskog, K. ve Sörbom, D. (1999). *LISREL 8.30 and PRELIS 2.30*. Chicago: Scientific Software International.
- Kanemasa, Y., Taniguchi, J. ve Daibo, I. (2004). Love styles and romantic love experiences in Japan. *Social Behavior and Personality*, 32 (3), 265-282.
- Karasar, N. (2000). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Kashdan, T. B., Volkmann, J. R., Breen, W. E. ve Han, S. (2007). Social anxiety and romantic relationships: The costs and benefits of negative emotion expression are context-dependent. *Journal of Anxiety Disorders*, 21, 475–492.
- Kim, Y. (2006). Cognitive concepts of the self and romantic relationships. *Basic and Applied Social Psychology*, 28 (2),169-175.
- Kline, R. B. (1998). *Principles and practices of structural equation modeling*. New York: The Guilford Press.
- Knee, C. R. (1998). Implicit theories of relationships: Assessment and prediction of romantic relationship initiation, coping and longevity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74, 360–370.
- Knox, D. H. ve Sparakowski, M. J. (1968). Attitudes of college students toward love. *Journal of Marriage and The Family*, 30 (4), 638-642.
- Knox, D., Schacht, C. ve Zusman, M. E. (1999). Love relationships among college students. *College Student Journal*, 33 (1), 149-151.
- Knox, D. H. (1970). Conceptions of love at three developmental level. *The Family Coordinator*, 19 (2), 151-157.

- Kurdek, L. (1992). Dimensionality of the dyadic adjustment scale: Evidence from heterosexual and homosexual couples. *Journal of Family Psychology*, 64, 22–35.
- Kuttler, A. F. ve Greca, A. M. L. (2004). Linkages among adolescent girls' romantic relationships, best friendships and peer Networks. *Journal of Adolescence*, 27, 395–414.
- Kuyucu, Y. (2007). *Boşanmış ailede yetişen ergenlerin bilişsel çarpıtmalarıyla benlik değeri arasındaki ilişki*. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yayımlanmamış Doktora Tezi.
- Larson, J. (1988). The marriage quiz: College students' beliefs in selected beliefs about marriage. *Family Relations*, 37, 3-11.
- Larson, R. ve Richards, M. H. (1991). Daily companionship in late childhood and early adolescence: Changing developmental contexts. *Child Development*, 62, 284–300.
- Lavy, S., Mikulincer, M. ve Shaver, P. R. (2010). Autonomy- proximity imbalance: An attachment theory perspective on intrusiveness in romantic relationships. *Personality and Individual Differences*, 48, 552-556.

- Linder, J. R., Crick, N. R. ve Collins, W. A. (2002). Relational aggression and victimization in young adults' romantic relationships: Associations with perceptions of parent, peer and romantic relationship quality. *Social Development*, 11 (1), 69-86.
- Marston, P. J., Hecht, M. L., Manke, M. L., McDaniel, S. ve Reeder, H. (1998). The subjective experience of intimacy, passion and commitment in heterosexual loving relationships. *Personal Relationships*, 5, 15–30.
- McIsaac, C., Connolly, J., McKenney, K. S., Pepler, D. ve Craig, W. (2008). Conflict negotiation and autonomy processes in adolescent romantic relationships: An observational study of interdependency in boyfriend and girlfriend effects. *Journal of Adolescence*, 31, 691–707.
- Medora, N. P., Larson, J. H., Hortaçsu, N. ve Dave, P. (2002). Perceived attitudes towards romanticism: A cross-cultural study of American, Asian-Indian and Turkish young adults. *Journal of Comparative Family Studies*, 35 (2), 155-76.
- Metts, S. ve Cupach, W. R. (1990). The influence of relationship beliefs and problem-solving responses on satisfaction in romantic relationships. *Human Communication Research*, 17, 170–185.

- Miga, E. M., Hare, A., Allen, J. P. ve Manning, N. (2010). The relation of insecure attachment states of mind and romantic attachment styles to adolescent aggression in romantic relationships. *Attachment and Human Development*, 12 (5), 463–481.
- Milbrath, C., Ohlson, B. ve Eyre, S. L. (2009). Analyzing cultural models in adolescent accounts of romantic relationships. *Journal of Research on Adolescence*, 19 (2), 313–351.
- Montgomery, M. J. (2005). Psychosocial intimacy and identity: From early adolescence to emerging adulthood. *Journal of Adolescent Research*, 20 (3), 346-374.
- Montgomery, M. J. ve Sorell, G. T. (1997). Differences in love attitudes across family life stages. *Family Relations*, 46, 55-61.
- Morry, M. M., Reich, T. ve Kito, M. (2010). How do I see you relative to myself? Relationship quality as a predictor of self- and partner-enhancement within cross-sex friendships, dating relationships and marriages. *The Journal of Social Psychology*, 150 (4), 369–392.
- Mosher, C. ve Danoff-Burg, S. (2007). College students' life priorities: The influence of gender and gender-linked personality traits. *Gend. Issues*, 24, 21–33.

- Moss, B. F. ve Schwebel, A. I. (1993). Defining intimacy in romantic relationships. *Family Relations*, 42 (1), 31-37.
- Neff, K. D. ve Suizzo, M. A. (2006). Culture, power, authenticity and psychological well-being within romantic relationships: A comparison of European American and Mexican Americans. *Cognitive Development*, 21, 441–457.
- Neider, T. ve Seiffge –Krenke. I. (2001). Coping with stress in different phases of romantic development. *Journal of Adolescence*, 24, 297–311.
- Overall, N. C. ve Sibley, C. G. (2008). Attachment and attraction toward romantic partners versus relevant alternatives within daily interactions. *Personality and Individual Differences*, 44, 1126–1137.
- Overbeek, G., Ha, T., Scholte, R., Kemp, R. ve Engels, R. (2007). Brief report: Intimacy, passion and commitment in romantic relationships. Validation of a ‘triangular love scale’ for adolescents. *Journal of Adolescence*, 30, 523–528.
- Pallone, N. J. (2003). *Love, romance, sexual interaction*. New Jersey: New Brunswick.
- Pines, A. M. (2010). *Aşık olmak: Sevgililerimizi neye göre seçeriz?* (Çev. Mercan Yurdakuler Uluengin) İstanbul: İletişim Yayınları.

- Ponzetti, J. J. ve Cate, R. M. (1988). The relationship of personal attributes and friendship variables in predicting loneliness. *Journal of College Student Development*, 29 (4), 292-298.
- Q'sullivan, F. C., Cheng, M. M., Harris, M. H. ve Brooks-Gunn, J. (2007). I wanna hold your hand: The progression of social, romantic and sexual events in adolescent relationships. *Perspectives on Sexual and Reproductive Health*, 39 (2), 100-107.
- Raley, R. K. ve Sullivan, M. K. (2010). Social-contextual influences on adolescent romantic involvement: The constarnints of being a numerical minority. *Sociological Spectrum*, 30, 65–89.
- Rauer, A. J. ve Volling, B. L. (2007). Differential parenting and sibling jealousy: Developmental correlates of young adults' romantic relationships. *Personal Relationships*, 14, 495–511.
- Reis, H. T., Sprecher, S. ve Sprecher, S. K. (2009). *Encyclopedia of human relationships* (Cilt 1, ss. 156-171). London: SAGE Publication.
- Rhule-Louie, D. M. ve McMahon, R. J. (2007). Problem behavior and romantic Relationships: Assortative mating, behavior contagion and desistance. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 10 (1), 53-100.

- Rill, N., Baiocchi, E., Hopper, M., Denker, K. ve Olson, L. N. (2009). Exploration of the relationship between self-esteem, commitment and verbal aggressiveness in romantic dating relationships. *Communication Reports*, 22 (2), 102–113.
- Roisman, G. I., Collins, V. A., Sroufe, L. A. ve Egeland, B. (2005). Predictors of young adults' representations of and behavior in their current romantic relationship: Prospective tests of the prototype hypothesis. *Attachment and Human Development*, 7 (2), 105 – 121.
- Romans, J. S. C. ve DeBord, J. (1996). Development of the Relationship Beliefs Questionnaire. *Psychological Reports*, 76, 1248–1250.
- Rubin, Z., Peplau, L. A. ve Hill, C. T. (1981). Loving and living: Sex differences in romantic attachments. *Sex Roles*, 7, 821-835.
- Rusbult, C. E., Martz, J. M. ve Agnew, C. R. (1998). The investment model scale: Measuring commitment level, satisfaction level, quality of alternatives and investment size. *Personal Relationships*, 5, 357–387.
- Sakallı- Uğurlu, N. (2003). How do romantic relationship satisfaction, gender stereotypes and gender relate to future time orientation in romantic relationships? *The Journal of Psychology*, 137 (3), 294-303.

Sanderson, C. A. ve Cantor, N. (2001). The association of intimacy goals and marital satisfaction: A test of four mediational hypotheses. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 27, 1567-1577.

Sarı, T. (2008). *Üniversite öğrencilerinde romantik ilişkiler ile ilgili akılcı olmayan inançlar, bağlanma boyutları ve ilişki doyumu arasındaki ilişkiler*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yayımlanmamış Doktora Tezi.

Schumacker, R. E. ve Lomax, R. G. (1996). *A beginner's guide to structural equation modeling*. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.

Seepersad, S., Choi, M. K. ve Shin, N. (2008). How does culture influence the degree of romantic loneliness and closeness? *The Journal of Psychology*, 142 (2), 209–216.

Sharp, E. A. ve Ganong, L. H. (2000). Raising awareness about marital expectations: Are unrealistic beliefs changed by integrative teaching? *Family Relations*, 49, 71–76.

Shi, L. (2003). The association between adult attachment styles and conflict resolution in romantic relationships. *The American Journal of Family Therapy*, 31, 143–157.

- Shulman, S., Tuval-Mashiach, R., Levran, E. ve Anbar, S. (2006). Conflict resolution patterns and longevity of adolescent romantic couples: A 2-year follow-up study. *Journal of Adolescence*, 29, 575–588.
- Simon, V. A., Aikins, J. W. ve Prinstein, M. J. (2008). Romantic partner selection and socialization during early adolescence. *Child Development*, 79 (6), 1676-1692.
- Sinclair, S. L. ve Nelson, E. S. (1998). The impact of parental divorce on college students' intimate relationships and relationship beliefs. *Journal of Divorce and Remarriage*, 29, 103-129.
- Sippola, L. K., Buchanan, C. M. ve Kehoe, S. (2007). Correlates of false self in adolescent romantic relationships. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 36 (4), 515–521.
- Smith, J. D., Welsh, D. P. ve Fite, P. J. (2010). Adolescents' relational schemas and their subjective understanding of romantic relationship interactions. *Journal of Adolescence*, 33, 147–157.
- Solomon, A., Arnow, B. A., Gotlib, I. H. ve Wind, B. (2003). Individualized measurement of irrational beliefs in remitted depressives. *Journal of Clinical Psychology*, 59 (4), 439–455.

- Sparrevohn, R. M. ve Rapee, R. M. (2009). Self-disclosure, emotional expression and intimacy within romantic relationships of people with social phobia. *Behaviour Research and Therapy*, 47, 1074–1078.
- Sprecher, S. ve Feilmlee, D. (1997). The balance of power in romantic heterosexual couples over time from 'his' and 'her' perspectives. *Sex Roles*, 37, 361-69.
- Sprecher, S., Cate, R. ve Levin, L. (1998). Parental divorce and young adults' beliefs about love. *Journal of Divorce and Remarriage*, 28 (3), 107-120.
- Sprecher, S. ve Metts, S. (1999). Romantic beliefs: Their influence on relationships and patterns of change over time. *Journal of Social and Personal Relationships*, 16, 834– 851.
- Sprecher, S. ve Toro-Morn, M. (2002). A study of men and women from different sides of earth to determine if men are from Mars and women are from Venus in their beliefs about love and romantic relationships. *Sex Roles*, 46, 131-147.
- Stackert, R. A. ve Bursik, K. (2003). Why am I unsatisfied? Adult attachment style, gendered irrational relationship beliefs and young adult romantic relationship satisfaction. *Personality and Individual Differences*, 34, 1419–142.
- Steiger, J. H. (1990). Structural model evaluation and modification: An interval estimation approach. *Multivariate Behavioral Research*, 25, 173-180.

- Sternberg, R. J. (1986). A triangular theory of love. *Psychological Review*, 93 (2), 119-135.
- Stinnet, N. (1971). An investigation of selected attitudes of college students toward marriage. *Journal of Home Economics*, 63, 33-37.
- Sullivan, B. F. ve Schwebel, A. I. (1995). Relationship belief and expectations of satisfaction in marital relationships: Implications for family practitioners. *Family Journal*, 3 (4), 298-305.
- Sümer, N. (2000). Yapısal eşitlik modelleri: Temel kavramlar ve örnek uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3 (6), 49-74.
- Şimşek, Ö. M. (2007). *Yapısal eşitlik modellemesine giriş: Temel ilkeler ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Ekinoks Yayınevi.
- Tucker, J. S. ve Anders, S. L. (1999). Attachment style, interpersonal perception accuracy and relationship satisfaction in dating couples. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 25 (4), 403-412.
- Turan, A. F. (2010). *Üniversite öğrencilerinin ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalarını yordamada yalnızlık, benlik saygısı, yaş, cinsiyet ve romantik ilişki yaşama durumunun rolü*. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

- Tüfekçi, S. (2008). *Romantik ilişkilerde genç yetişkinlerin aşka ilişkin tutumları ve kişilik özellikleri: Transaksiyonel analiz ego durumları açısından bir değerlendirme*. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Uebelacker, L. A. ve Whisman, M. A. (2005). Relationship beliefs, attributions and partner behaviors among depressed married women. *Cognitive Therapy and Research*, 29 (2), 143–154.
- Weaver, S. E. ve Ganong, L. H. (2004). The factor structure of the Romantic Beliefs Scale for African Americans and European Americans. *Journal of Social and Personal Relationships*, 21 (2), 171–185.
- Weigel, D. J. (2008). Mutuality and the communication of commitment in romantic relationships. *Southern Communication Journal*, 73 (1), 24-41.
- Whisman, M. A. ve Friedman, M. A. (1998). Interpersonal problem behaviors associated with dysfunctional attitudes. *Cognitive Therapy and Research*, 22 (2), 149-160.
- Woodward, A. J., Carless, S. A. ve Findlay, B. M. (2001). A psychometric evaluation of the Irrational Beliefs Inventory in a marital context. *Australian Psychologist*, 36 (3), 255-261.

Zeidner, M. ve Kaluda, I. (2008). Romantic love: What's emotional intelligence (EI) got to do with it? *Personality and Individual Differences*, 44, 1684–1695.

Zimmer-Gembeck, M. J. (2002). The development of romantic relationships and adaptations in the system of peer relationships. *The Journal of Adolescent Health*, 31, 216–225.

Zuroff, D. C. ve Lorimier, S. (1989). Ideal end actual romantic partners of women varying in dependency and self- criticism. *Journal of Personality*, 57 (4), 825-846.

EKLER

T. C.
MERSİN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Genel Sekreterlik

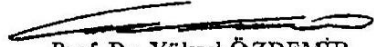
EK 1.

Sayı : B.30.2.MEÜ.0.70.03.00-605.01- 462/4837
Konu : Anket Çalışması

25/03/2011

İlgi : 23.03.2011 tarihli ve B.30.2.MEÜ.0.12.70.804.99/249 sayılı yazı.

Üniversitemiz Eğitim Fakültesi Dekanlığı'nın ilgi yazısı ekinde gönderilen Eğitim Bilimleri yüksek lisans öğrencisi Müzeyyen KÜÇÜKASLAN, "Mersin Üniversitesi Öğrencilerinin Romantik ilişkilere Yönelik İnançlarının Cinsiyet ve Sınıf Düzeyi Değişkenlere Göre İncelenmesi" konulu anket çalışmasını Nisan-Mayıs 2011 tarihleri arasında Fakülteniz ilgili bölümlerinin 1. 2. 3. ve 4. sınıflarındaki öğrencilere uygulayabilmesi konusunda gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Yüksel ÖZDEMİR
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

EKLER :

- 1-Dilekçe (1 sayfa)
- 2-Fakülte Bölüm ve Sınıfların Listesi (1 sayfa)
- 3-Çalışma Hakkında Bilgi (21 sayfa)
- 4-Ölçme Araçları (5 sayfa)

DAĞITIM :

Eğitim Fakültesi Dekanlığına
Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanlığına
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekanlığına
Mühendislik Fakültesi Dekanlığına

MEÜ Çiftlikköy Kampüsü 33342 / Yenışehir -MERSİN   Ayrıntılı bilgi için iribat : S. PEHLIVAN Şef (3724)
Telefon : (0324) 361 00 01 (Pbx)   Faks : (0324) 361 00 73
e-posta : meugs_info@mersin.edu.tr   Elektronik A.ğ : www.mersin.edu.tr

MEÜ ID.FR-001/00

Yayın Tarihi : 14.05.2010

EK 2.

Değerli Öğrencimiz,

Bu çalışma, üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerindeki bazı temel inançlarına yönelik olarak yapılmakta olan bir yüksek lisans tez araştırmasını kapsamaktadır.

Araştırma kapsamında vereceğiniz yanıtlar, birey olarak tek tek değil bir grup olarak değerlendirilecektir. **Yanıtlarınız kesinlikle gizli tutulacak ve araştırma dışında hiçbir yerde kullanılmayacaktır.** Sizin vereceğiniz doğru, açık ve samimi yanıtlar, araştırma sonuçlarının güvenilirliği açısından son derece önemlidir. Lütfen çeşitli ifadelerle ilgili olarak görüşlerinizi açıkça belirtiniz. Sabrınız ve katkılarınız için teşekkür eder, başarılar dilerim.

Müzeyyen Küçükarslan
MEÜ, Eğitim Bilimleri Bölümü
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
Yüksek Lisans Öğrencisi

*****

1. Bölümünüz : .....
2. Sınıfınız: 1 2 3 4
3. Cinsiyetiniz : Kız Erkek
4. Yaşınız : .....
5. Medeni Durumunuz : Bekar Nişanlı Evli
6. Mezun Olduğunuz Lise Türü :

☐ Devlet Lisesi	☐ Öğretmen Lisesi
☐ Anadolu Lisesi	☐ Meslek Lisesi
☐ Fen Lisesi	☐ Teknik Lise
☐ Özel Lise	☐ İmam Hatip Lisesi
☐ Özel Fen Lisesi	☐ Güzel Sanatlar Lisesi
☐ Özel Anadolu Lisesi	☐ Askeri Lise
☐ Akşam Lisesi	☐ Diğer.....
7. Üniversite öncesi yaşamımızın büyük bölümünün geçtiği yer :
  - Köy-Kasaba
  - İlçe Merkezi
  - İl Merkezi (Büyükşehir dışında)
  - Büyükşehir Merkezi (İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Bursa gibi.)
  - Yurt dışı

8. Üniversite öncesi yaşamınızın büyük bölümünün geçtiği bölge :

☐ Ege	☐ Marmara	☐ Akdeniz
☐ İç Anadolu	☐ Batı Karadeniz	☐ Doğu Karadeniz
☐ Doğu Anadolu	☐ Güneydoğu Anadolu	☐ Yurt dışı

9. Ailenizde üniversite eğitimi almış ya da almakta olan sizden başka kimse var mı?

- Evet   Hayır

10. Şu an romantik bir ilişkiniz var mı?

- Evet   Hayır

11. Daha önce romantik bir ilişki yaşadınız mı?

- Evet   Hayır

EK 3.**RİÖ**

Aşağıda romantik ilişkilere yönelik bireylerin benimsedikleri bazı düşünceler bulunmaktadır. Lütfen her bir cümleyi dikkatle okuyup, bu düşüncelere ne kadar katıldığınızı belirleyiniz.

	Hiç Katılmıyorum	Biraz Katılıyorum	Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Birine aşık olmadan önce, onu bir süre tanımaya ihtiyaç duyarım.					
2. Birine aşık olursam, ailem ve arkadaşlarım bu ilişkiyi onaylamasa da kendimi ona adarım.					
3. Gerçek aşkı bir kere yaşadktan sonra, onu bir daha bir başkasıyla aynı derecede yaşayamam.					
4. Gerçek aşkın sonsuza dek süreceğine inanırım.					
5. Birine aşık olursam, her türlü engelle rağmen o ilişkiyi yürütebilirim.					
6. Gerçek aşkı bulduğumu, onunla tanışır tanışmaz anlarım.					
7. Uzun süreli bir ilişki için tercih ettiğim kişiyle ilgili öğrendiğim her yeni şeyin, beni mutlu edeceğinden eminim.					
8. Gerçek aşkımla olan ilişkim, mükemmel yakın olacaktır.					
9. Birine aşık olursam bu ilişkiye karşı çıkılmasına, aramızdaki fiziksel mesafeye ya da herhangi bir başka engelle rağmen onunla birlikte olmanın bir yolunu bulurum.					
10. Benim için, sadece bir tek gerçek aşk olacaktır.					
11. Benim için gerçekten anlamlı bir ilişkim varsa parasızlık, fiziksel mesafe ve kariyer çatışmaları gibi her türlü engelin üstesinden gelinebilir.					
12. Doğru kişiyle tanışırsam, hemen aşık olabilirim.					
13. İlişimde romantik aşkın sürmesini, zamanla ölmemesini isterim.					
14. Aşık olduğum kişi, mükemmel bir sevgili olacaktır. Örneğin; oldukça hoşgörülü, sevgi dolu ve anlayışlı olacaktır.					
15. Birbirimize gerçekten aşısak, doğabilecek tüm sorun ve farklılıkların üstesinden gelebileceğimize inanıyorum.					

